

ਐਤਵਾਰ, 20 ਜੁਲਾਈ, 2025

5 ਸਾਉਣ { ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ 557
ਬਿਕਰਮੀ 2082

ਜਿਲਦ/VOL. : 74

ਅੰਕ/NO. : 49

ਰੋਜ਼ਾਨਾ

ਨਵਾਂ ਜਮਾਨਾ

DAILY NAWAN ZAMANA • SUNDAY, 20 JULY, 2025

ਜਲੰਧਰ

nawan zamana TV

ਕੀਮਤ/PRICE : 5.00 ਰੁਪਏ

Regd. No : L-4/Pb-JL-0023/2024-26, (R.N.L.)-00068/57

E-mail : nawan zamana@gmail.com

www.nawanzamana.in

ਸਫ਼ੇ : 8+6=14

ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਤੌਬਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਖ਼ਬਰ ਤੋਂ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਅਨਮੋਲ ਗਰਗਨ ਮਾਨ ਨੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅਸਤੀਫਾ ਜਲਦ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸਿਆਸਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸਿਆਸਤ

ਓਡੀਸ਼ਾ 'ਚ ਨਾਥਾਲਾ ਕੁੜੀ 'ਤੇ ਪੈਟਰੋਲ ਪਾ ਕੇ ਅੱਗ ਲਾਈ

ਪੁਰੀ : ਓਡੀਸ਼ਾ ਦੇ ਪੁਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਸਨਿੱਚਰਵਾਰ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਨੇ 15 ਸਾਲਾ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਭੁਬਨੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਏਮਜ਼ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਵਤੀ ਪਰੀਦਾ, ਜੋ ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਇੰਚਾਰਜ ਹਨ, ਨੇ 'ਐੱਸਸ' ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਪੋਸਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਸਦਮਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬਲੌਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲਾ ਕੁੜੀ 'ਤੇ ਪੈਟਰੋਲ ਛਿੜਕ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਲਾਜ ਦਾ ਸਾਰਾ ਖਰਚ ਸਰਕਾਰ ਚੁੱਕੇਗੀ। ਪੁਲਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।'

ਮਜ਼ੀਨੀਆ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ

ਮੁਹਾਲੀ : ਸਥਾਨਕ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਬਿਰਗਮ ਸਿੰਘ ਮਜ਼ੀਨੀਆ ਦੇ ਨਿਰਾਦਿਕ ਗਿਮਾਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ 14 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਸ ਮਜ਼ੀਨੀਆ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਾਭਾ ਦੀ ਨਿਊ ਜੇਲ੍ਹ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਈ। ਮਜ਼ੀਨੀਆ ਨੂੰ 12 ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਮੁਹਾਲੀ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅੱਠਵੀਂ ਧਮਕੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਬੰਬ ਰੱਖੇ ਹੋਣ ਸੰਬੰਧੀ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਰਾਤ ਇੱਕ ਹੋਰ ਧਮਕੀ-ਭਰੀ ਈਮੇਲ ਮਿਲੀ। 14 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਅੱਠਵੀਂ ਈਮੇਲ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਜ਼ਰਜੰਜ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਤੇ ਸੂਬਾਈ ਏਜੰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਪਟਨਾ ਕਤਲ ਕਾਂਡ 'ਚ 5 ਜਥੇ ਬੰਗਲਾ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਪਟਨਾ : ਸਥਾਨਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਗੈਰਗਿਸਟਰ ਚੰਦਨ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨਿਊ ਟਾਊਨ ਤੋਂ ਘੱਟ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਨਿੱਚਰਵਾਰ ਤਤਕੇ ਪਟਨਾ ਪੁਲਸ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਐੱਸ ਟੀ ਐੱਫ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਾਊਸਿੰਗ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੋਂ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ। ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਬਕਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜੋ ਇੱਕ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੈਰੋਲ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਸੀ, ਨੂੰ ਵੀਰਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਪਟਨਾ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਪੁਲਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਤਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਪਟਨਾ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਆ ਗਏ ਸਨ।

ਜੈ ਮਾਤਾ ਦੀ ਜੈ ਮਾਤਾ ਦੀ

ਚਿਤ੍ਰਪੁਰਨੀ ਮਾਤਾ ਦੇ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਮੰਗੁਵਾਲ ਬੈਰੀਅਰ 'ਤੇ ਭੋਗਪੁਰ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸਰਾਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪੱਕਾ ਲੈਂਟਰ ਵਾਲਾ ਹਾਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਾਇਆ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸਕੇਅਰ ਫੁੱਟ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਘੰਪੂ ਸੇਵਾਦਾਰ : 98143-75023

ਅੱਜ-ਨਾਮਾ

ਫਸ ਗਈ ਫੇਰ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਖੋਪ ਭਾਰੀ, ਸੋਪਲ ਹੋਏ ਨਾ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਮੀਆਂ।

ਹੋਏ ਈ ਜਿਹੜੀ ਦਵਾਈ ਦੇ ਫੇਲ੍ਹ ਸੋਪਲ, ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਆ ਖਾਸ ਮੀਆਂ।

ਕੈਂਸਰ ਤੀਕ ਉਹ ਕਹਿਣ ਇਲਾਜ ਕਰਨਾ, ਐਵੇਂ ਈ ਰਹੇ ਬੰਨ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸੀ ਆਸ ਮੀਆਂ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਠੰਗਾਂ ਨੇ ਮਾਲ ਕਮਾਉਣ ਖਾਤਰ, ਕੀਤੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਦਿੱਖ ਆ ਨਾਸ ਮੀਆਂ।

ਫੜੀਏ ਰਹਿੰਦੇ ਆ ਚੋਰ ਇਹ ਕਈ ਵਾਰੀ, ਛੁੱਟਦੇ ਜਦ ਚੋਰ, ਹੈਰਾਨ ਆ ਲੋਕ ਮੀਆਂ।

ਕੁੱਤੀ ਚੋਰਾਂ ਨਾਲ ਏਥੇ ਜਦ ਰਲੀ ਰਹਿੰਦੀ, ਤਾਂਹੀ ਫਿਰ ਲੱਗੇ ਨਾ ਧੰਦੇ ਨੂੰ ਰੋਕ ਮੀਆਂ।

-ਤੀਸ ਮਾਰ ਖਾਂ

ਭਾਰਤ-ਪਾਕ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜ ਜਹਾਜ਼ ਡਿੱਗੇ : ਟਰੰਪ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ : ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜੰਗ ਕੁਕਵਾਉਣ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜ ਲੜਾਕੂ ਜਹਾਜ਼ ਡਿੱਗਣ ਦਾ ਨਵਾਂ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਜਹਾਜ਼ ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸਨ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਰੋਕੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਰਮਿਆਨ, ਜੋ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਸੀ। ਜਹਾਜ਼ ਹਵਾ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਲੜਾਕੂ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।'

ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਸੈਨੇਟਰਾਂ ਲਈ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ 'ਚ ਕੰਪੀ ਰਾਤ ਦੀ ਦਾਅਵਤ ਮੌਕੇ ਟਰੰਪ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ, 'ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਸਨ ਤੇ ਇਹ ਟਕਰਾਅ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧਾ ਜ਼ਰੀਏ ਹੱਲ ਕੀਤਾ।'

ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ, ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਵਧਾ ਸਮਝੋਤਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ? ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵਧਾ ਸਮਝੋਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਦੋਵੇਂ ਬਹੁਤ ਤਾਕਤਵਰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਮੁਲਕ ਹਨ।' ਟਰੰਪ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਮੌਨਸੂਨ ਅਜਲਾਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਮੁੱਦਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟਰੰਪ ਨੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬ੍ਰਿਕਸ ਸਮੂਹ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਦਰਮਾਦਰੀ 'ਤੇ 10 ਫੀਸਦੀ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਧਮਕੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾਂਅ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬ੍ਰਿਕਸ ਦੇ ਇਸ ਸਮੂਹ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ ਨਹੀਂ ਖੇਡਣ ਦੇ ਸਕਦੇ।'

ਟਰੰਪ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਡਾਲਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਮੁਦਰਾ ਵਜੋਂ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਡਿਜ਼ੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਦੀ

ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਲਿਆ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਟਰੰਪ ਨੇ 6 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਟੈਕਸ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬ੍ਰਿਕਸ ਸਮੂਹ ਦੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਧਮਕੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟਰੰਪ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮੂਹ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਮੁਦਰਾ ਵਜੋਂ ਡਾਲਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ

ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬ੍ਰਿਕਸ ਨੇ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮੂਹ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਹਾਵੇਲ ਸਣੇ ਪੰਜ ਜਹਾਜ਼ ਡੁੱਬਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਛੇ ਜੈੱਟ, ਤਿੰਨ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ 10 ਤੋਂ ਵੱਧ ਡਰੋਨ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਅਜੇ ਤੱਕ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਹਵਾਈ ਐਂਡਾਂਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਬੂਲੀ ਸੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਟਰੰਪ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਬਾਰੇ ਸੋਸਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਜ਼ੋਰਾਮ ਗੇਸ਼ ਨੇ 'ਐੱਸਸ' 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੋਸਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੋਸਟ ਦੇ ਮੌਨਸੂਨ ਅਜਲਾਸ ਤੋਂ ਠੀਕ ਦੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 'ਟਰੰਪ ਸਿਧੀਲਾ' 24ਵੀਂ ਵਾਰ ਦਾਗ਼ੀ ਗਈ ਹੈ। ਗੇਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੰਪ ਨੇ ਐਤਕੀ ਨਵਾਂ ਸਨਸਨੀਖੇਜ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਲੜਾਕੂ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਡਿੱਗਿਆ ਗਿਆ।' ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਨੇ ਤਨਜ਼ ਕੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, 'ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੰਪ ਨਾਲ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਤੇ ਗਲਨੇਮੀ (ਗਲੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਕੂਟਨੀਤੀ) ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ 'ਹਾਓਡੀ ਮੋਡੀ' (ਸਤੋਬਰ 2019) ਤੇ 'ਨਮਸਤੇ ਟਰੰਪ' (ਫਰਵਰੀ 2020) ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਖੁਦ ਸੋਸਟ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੰਪ ਦੇ ਪਿਛਲੇ 70 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੇ ਨੱਸ ਬਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।'

ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਪੂਰਾ ਤਾਣ ਲਾਵੇਗੀ : ਗੋਰੀਆ, ਦੇਵੀ ਕੁਮਾਰੀ

ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਨਹੁੰ-ਮਾਸ ਵਾਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ : ਨਿਜ਼ਾਮਪੁਰ

ਤਰਨ ਤਾਰਨ (ਪੱਤਰ ਪ੍ਰੇਰਕ)

21 ਤੋਂ 25 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 25ਵੇਂ ਮਹਾਂ-ਸੰਮੇਲਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦੀ ਰਾਮਗੜੀਆ ਬੁੰਗਾ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਖੋਲ੍ਹੀ ਗਈ। ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਫੁੱਕ ਗਈ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ 21 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਰੈਲੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ, ਉੱਥੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ-ਹਕੂਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਤਾਣ ਲਾ ਦੇਣ ਦਾ ਤਹੱਈਆ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਉੱਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸਮਾਜੀ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦਾ ਗੰਭੀਰ

ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਉੱਥੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨਹੁੰ-ਮਾਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਕਰੋਧਕੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਉਪਰੰਤ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਕਾਸ਼ ਗੁੰਜਾਉ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਹੰਗਾਮੇ 'ਤੇ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਤਣੇ ਮੁੱਕਿਆਂ ਨੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਮਾਰਚੀ ਸਿਰਜ ਦਿੱਤਾ। ਜੰਗੀਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਰਾ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੋਟ ਧਰਮ ਚੰਦ ਕਲਾਂ ਅਤੇ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦੇ ਮਾਝਾ ਜੋਨ ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਾਂ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਸਭਾ ਦੀ ਨਵੇਂਕਲੀ

ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਜੋਂ ਵੇਖੀ ਗਈ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ 'ਮਾਸਟਰ ਜੀ' ਵੱਲੋਂ ਬੋਲੀ ਗਈ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਭੂਮਿਕਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੋਈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਸਰੋਤੇ ਟਿਕ-ਟਿਕੀ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਕੌਮੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਗੁਲਜਾਰ ਸਿੰਘ ਗੋਰੀਆ ਨੇ ਪਿੱਛਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦਲਿਤ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਗ ਦੇ ਬਣਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਠਾਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਰਾ ਿ ਈ ਨ ਕ ਲ ਾ ਬ

ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਜੋਂ ਵੇਖੀ ਗਈ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ 'ਮਾਸਟਰ ਜੀ' ਵੱਲੋਂ ਬੋਲੀ ਗਈ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਭੂਮਿਕਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੋਈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਸਰੋਤੇ ਟਿਕ-ਟਿਕੀ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਕੌਮੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਗੁਲਜਾਰ ਸਿੰਘ ਗੋਰੀਆ ਨੇ ਪਿੱਛਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦਲਿਤ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਗ ਦੇ ਬਣਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਠਾਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਰਾ ਿ ਈ ਨ ਕ ਲ ਾ ਬ

• ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 2 'ਤੇ

ਖੇਡ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਨਕੇਲ ਕੱਸਣ ਵਾਲਾ ਬਿੱਲ ਮਾਨਸੂਨ ਅਜਲਾਸ 'ਚ ਸੰਭਵ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਸੋਸਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਕਿਰਨ ਰਿਜਿਜੂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮੀ ਖੇਡ ਸ਼ਾਸਨ ਬਿੱਲ, ਜੋ ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਹੇ ਮੌਨਸੂਨ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰੇਗਾ। ਰਿਜਿਜੂ 2019 ਤੋਂ 2021 ਦਰਮਿਆਨ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਬਿੱਲ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਬਿੱਲ ਦੀ ਜਲਦੀ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਇਹ ਖੇਡ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਬਿੱਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ (ਨਰਿੰਦਰ) ਮੋਦੀ ਜੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਦੁਰਅੰਦੇਜ਼ੀ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਖੇਡ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਨ।'

ਬਿੱਲ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੌਮੀ ਖੇਡ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਉਲੰਪਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਇੱਕ ਢਾਂਚਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਿੱਲ ਇੱਕ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੌਮੀ ਖੇਡ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਫੰਡਿੰਗ ਦਾ ਵੇਸ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਬੋਰਡ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ

ਸ਼ਾਸਨ, ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੌਮੀ ਖੇਡ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਨਸੂਖ ਮਾਂਡਵੀਆ ਦੇ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਬਿੱਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਨੈਤਿਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ। ਇਸ ਬਿੱਲ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਉਲੰਪਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੀ ਟੀ ਉਸ਼ਾ ਨੇ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਾਂਡਵੀਆ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਉਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਉਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ 2036 ਵਿੱਚ ਉਲੰਪਿਕ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਲਈ ਬੋਲੀ ਲਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਿਜਿਜੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਦੇ (ਹੋਰ) ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ— ਖੇਲਾਂ ਭਾਰਤ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਡੋਪਿੰਗ ਵਿਰੋਧੀ ਸੋਧ ਬਿੱਲ। ਇਹ ਦੋ ਬਿੱਲਾਂ (ਡੋਪਿੰਗ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ

ਖੇਡ ਸ਼ਾਸਨ) ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸੋਸਟ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂਬਰ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੇ।'

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਇੱਕ ਵਾਰ ਨਵਾਂ ਖੇਡ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਖੇਡ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰੇਗਾ। ਖੇਲੇ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।'

ਡੋਪਿੰਗ ਵਿਰੋਧੀ ਐਕਟ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 2022 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਵਿਸ਼ਵ ਡੋਪਿੰਗ ਵਿਰੋਧੀ ਏਜੰਸੀ (ਵਾਡਾ) ਵੱਲੋਂ ਉਨਾਏ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਕਾਰਨ ਇਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਡੋਪਿੰਗ ਵਿਰੁੱਧ ਕੌਮੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਡੋਪਿੰਗ ਵਿਰੋਧੀ ਨਿਯਮਾਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੋਰਡ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੇ ਸਨ, ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਡੋਪਿੰਗ ਵਿਰੋਧੀ ਏਜੰਸੀ (ਨਾਡਾ) ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਵਾਡਾ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਸੋਧ ਹੋਏ ਬਿੱਲ ਨੇ ਵਾਡਾ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ ਲਈ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਅੱਠ ਜਨਤਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ

ਸ਼ਹਿਦਾ (ਬਰਨਾਲਾ) : ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਆਦਤ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਬਰਨਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ 2.80 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਬਣੀਆਂ ਅੱਠ ਜਨਤਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਸਮਰਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਦੱਥ ਅਤੇ ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿੰਡ ਸ਼ਹਿਦਾ, ਪੋਲਾ, ਤਲਵੰਡੀ, ਮੰਡੂਕ, ਕੁਤਬਾ, ਦੀਵਾਨਾ, ਵਜੀਦਕੇ ਕਲਾਂ ਅਤੇ ਨੁੱਲੀਵਾਲ ਵਿਖੇ ਬਣੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਠ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ 'ਤੇ ਕੁੱਲ 2.80 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰੇਕ

ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ 35 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਨਾਲ ਲੈਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਸਹੂਲਤ, ਮਿਆਰੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵੀਂ ਉਮੀਦ ਜਗਾਵੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਈ-ਫਾਈ, ਸੋਲਰ ਪਾਵਰ ਡਿਜ਼ੀਟਲ ਆਨਲਾਈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਕਾਲੀ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸਿੱਖਤਾ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਅਮੀਰ ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬੇਅਦਬੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ : ਸੁਖਬੀਰ

ਬਠਿੰਡਾ (ਪਰਵਿੰਦਰ ਜੀਤ ਸਿੰਘ)- ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਬੇਅਦਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਹੋਈਆਂ ਬੇਅਦਬੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਉੱਠਣ 'ਤੇ ਇਹ ਮੰਗ ਮੰਨ ਲਈ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਫੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬੇਅਦਬੀ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਬਿੱਲ ਡਰਾਮੇਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ

ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਟੀਚਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕਜੁੱਟ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਭਵ : ਰਾਜਮਾਨ

ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ (ਅਸਗਰ ਪਰਿਹਾਰ)-ਵਿਧਾਇਕ ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ ਡਾ. ਜਮੀਲ ਉਰ ਰਹਿਮਾਨ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਕਾਲੀ ਮਾਤਾ ਮੰਦਰ ਤੋਂ ਲੇਬਰ ਫੋਰਸ ਵਿਖੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹਰ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਵਾਰਡ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ 'ਯੁੱਧ ਨਸ਼ਿਆਂ' ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰ ਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਫੜੇ ਗਏ। ਹੁਣ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਟੀਚਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕਜੁੱਟ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਕਰਤਵ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚ ਜੁੜੇ ਦੇ ਸਾਥ ਦੇਈਏ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ : ਭੱਟੀਆਂ

ਪਟਿਆਲਾ, ਸਨੌੜ (ਰਾਜਿੰਦਰ ਬਿੰਦ)-ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕਿਸਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂ ਬੈਕਵਿਕ ਦੇ ਸਾਥਕ ਚੇਅਰਮੈਨ ਚੰਗੀ ਨਿਰਮਲ ਭੱਟੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਜਿਹੜਾ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਯਾਦਨੇ ਵੱਡੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਸਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਬਣਾਇਆ, ਉੱਥੇ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਚਰੀਟੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਪੱਖੋਂ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਬਣਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਭਾਜਪਾ ਭੈਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ., ਏਮਜ਼ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ ਉਤਪਾਦ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੱਕ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਵੱਡੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਾਂਗਰਸ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥ ਲਈ ਕਦੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੰਡਿਆ, ਸਗੋਂ ਤਰੱਕੀ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸਹਿਜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਲਾਮ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਦੇਸ਼ ਮੁੜ ਤੋਂ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੋਸਾਲ 2029 ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਗੁਲਾਮ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੇਗੀ, ਉੱਥੇ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਢ ਕਿਸਾਨ 2027 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹਨਾਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਹੀ ਇਕੋ-ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਤੀਜੀ ਘਰਾਣੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਨਰੇਸ਼ ਦੁੱਗਲ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਨਿੱਧੀ, ਗੁਮਤੀ ਬਾਵਾ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਪੇਂਡੂ ਚੌਕੀਦਾਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ

ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ (ਬੈਂਕੀ ਬਰਮਾ, ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਏ)-ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਪੇਂਡੂ ਚੌਕੀਦਾਰ ਯੂਨੀਅਨ ਤਹਿਸੀਲ ਸਮਰਲਾ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਈ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਗਰਾਉ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਭਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਲਾ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ, ਮਲੇਰ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਮੋਰਿਭਾ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਤਨ ਪਾਲ ਤੇ ਬਟਾਲਾ ਦੇ ਤਹਿਸੀਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਿਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੇਂਡੂ ਚੌਕੀਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਇਬ ਮੰਗਾਂ ਤੇ ਦਰਪੇਸ਼ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਫ਼ਿਦਰਪਾਲ ਗੜੀ ਬੇਟ, ਚੰਦ ਰਾਮ ਚਕਲੀ ਆਦਲ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਭੋਰਲਾ ਬੇਟ, ਗੁਰਮਨ ਸਿੰਘ ਕੱਚਾ ਬੁਰਜ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ, ਸੰਜਣ ਸਿੰਘ ਮੰਗਲ, ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ, ਜੰਗਾ ਸਿੰਘ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੁਰਜ ਬੇਰਪੁਰ, ਗੁਰਮਨ ਸਿੰਘ ਝਾੜ ਸਾਹਿਬ, ਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੋਰਗੜ੍ਹ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਚੌਕ ਲੋਹਟ, ਜੀਤ ਰਾਮ ਪੁਨੌਰ, ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਮੱਝ ਜੋਧਵਾਲ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਮੁਗਲੇਵਾਲ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮਿੱਠੇਵਾਲ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਕ ਸ਼ੰਬੂ, ਗੁਰੀਬ ਦਾਸ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਗੋਸਲਾੜ, ਦਲਤ ਸਿੰਘ ਹਾਂਸ ਕਲਾਂ, ਕਰਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਹੀਮਪਾਦ, ਹਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੁਲਭਗੜ੍ਹ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਕਤੀ ਮੋਰਚਾ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਅੱਜ ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ 'ਚ ਲੈਟਰੀ ਹਿੱਸਾ : ਆਗੂ

ਭੌਖੀ (ਧਰਮਵਰ ਬਰਮਾ)-ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਕਤੀ ਮੋਰਚਾ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਿਨੇਸ਼ ਸੇਨੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘਰਾੜੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਉਦਯੋਗਾਂ ਤੋਂ ਵਾਰਡ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੀ ਪਿੱਛੇ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਸੇ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਮਰ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ 20 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਵਿਖੇ ਸਾਂਝੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਫ਼ਰੋਟੇ ਦੀ, ਜੋ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਕਤੀ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਦਿਨੇਸ਼ ਸੇਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਮਨਰੋਗ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 200 ਦਿਨ ਬੁਰਜ਼ਾਹ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਜ਼ਰਤ 700 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਹਾੜੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਿਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਵਧਦੀ ਮਹਿਗਨਾਈ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ 5000 ਰੁਪਏ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੀਵਾ, ਰਾਮਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਭੀਖੀ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਭੁਪਾਲ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ।

ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜ਼ੋਨਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਯੁਕਤ

ਬੰਨ੍ਹਣਾ (ਰਾਜੀਵ ਗੋਇਲ)-ਬਰਗੜਾ ਬਲਾਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਸ਼ਾਖਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਰਗਰਮ ਹੋਈ ਸਕੂਲ ਰਾਜਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭਗਤਾ ਜਨ ਟੂਨਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਇੱਕ ਹੇਠਾਂ ਮੀਟਿੰਗ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ (ਸੈਕੰਡਰੀ) ਮਮਤਾ ਖੁਰਾਣਾ ਤੇ ਸਿੱਖਿਅਕ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੇਠ ਕੋਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਜ਼ੋਨਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਮੁਖਾਰਕਵਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸਰਜੇਸ਼ੀਤ ਨਾਲ ਜੋਨ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਮਲੂਕਾ, ਸਹਾਇਕ ਸਕੱਤਰ ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੋਭੀਪੁਰਾ, ਵਿੱਚ ਸਕੱਤਰ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲਾਲਬਤਪੁਰਾ, ਮੋਬਰ ਰਜਨੀ ਸਿੰਘ ਦਿਆਲਪੁਰਾ ਬਾਈਕਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟੀ, ਕਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਕਲਿਆਣ ਸੁੱਖਾ, ਫਿਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਆਕਲੀਆ ਜਲਾਲ ਦੀ ਚੋਣ ਹੋਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਟੈਕਨੀਕਲ ਕਮੇਟੀ, ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਰਿਜਲਟ ਕਮੇਟੀ, ਵਿਭੇਗਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ, ਪੰਜ ਕਮੇਟੀ ਆਦਿ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜੋਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਤੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਵਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵੱਡੇ ਵੀ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਨਾਲ ਕਰਵਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਆਪਣਾ ਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ।

ਅਲਾਇਸ ਸਕੂਲ ਦੇ ਕੋਸ਼ਾਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਸਨਮਾਨਤ

ਜੈਤੋ (ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬੀਰੀ)-ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮੌਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਕੀ ਵਾਸ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਸ਼ਾਧਾਰੀ (ਸਿੱਖ ਪਛਾਣ) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿੱਖ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨਾ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪਾਰਿਵਾਰ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਮਾਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਲਾਇਸ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕੂਲ ਜੈਤੋ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰਨੂਰ ਸਿੰਘ, ਸਾਹਿਲਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪਤੀਕ ਸਿੰਘ, ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਮਨ ਸਿੰਘ, ਅਰਜਪਤੀ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਭਿਜੋਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸਰਬੱਤ ਕਾ ਭਭਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਸਮਾਗਮ ਸਾਰੇ ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਰਣਾਦਾਇਕ ਅਨੁਭਵ ਸੀ।

ਕੰਬਾਈਨ ਨਿਰਮਾਤਾ ਇੰਡਸਟਰੀ ਖਿਲਾਫ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਸਿੱਧੂਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਧਰਨਾ

ਨਾਭਾ (ਵਰਿੰਦਰ ਵਰਮਾ)-ਸਥਾਨਕ ਕੰਬਾਈਨ ਨਿਰਮਾਤਾ ਇੰਡਸਟਰੀ ਨਿਊ ਦੇਵ ਨਾਮ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਗੇਟ ਅੱਗੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਸਿੱਧੂਪੁਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਧਰਨਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਸਿੱਧੂਪੁਰ ਦੇ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੋਗਵਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਾਭਾ ਦੀ ਨਿਊ ਦੇਵ ਐਂਗਰ ਇੰਡਸਟਰੀ ਨਾਮ ਦੀ ਕੰਬਾਈਨ ਨਿਰਮਾਤਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕੰਬਾਈਨ ਖ਼ੀਦਣ ਵਾਲੇ ਹਰਿਆਣਾ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਰਿਹੜਪੁਰ ਦੇ ਵਾਸੀ ਕੰਬਾਈਨ ਨਾਲ ਕੰਬਾਈਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੇਮੈਂਟ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੰਬਾਈਨ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਵੱਡੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਤੀ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਸਖਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੀੜਤ ਕਿਸਾਨ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਪਾਨੀਪਤ ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ, ਅਕੋਸ਼ੀ ਕੁਮਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗਾਜੀਪੁਰ ਯੂਪੀ ਤੋਂ 24 ਲੱਖ, ਅਬਗਰ ਅਹਿਮਦ ਵਾਸੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਰੋਲੀ ਯੂਪੀ ਤੋਂ 21 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੇਵ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਟਕਰੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੰਬਾਈਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸ ਲਾਉਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਈ

ਗਾਜੀਪੁਰ 'ਚ ਇੱਕੋ ਰਾਤ 22 ਮੋਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਚੋਰੀ

ਸਮਾਣਾ (ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਭੱਲਾ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਲਾ)-ਕੀਤੀ ਰਾਤ ਸਮਾਣਾ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਗਾਜੀਪੁਰ ਵਿਖੇ ਇੱਕੋ ਰਾਤ 22 ਮੋਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕਈ ਮੋਟਰਾਂ ਨਾਲ ਸਟਾਰਟਰ ਨੂੰ ਚੋਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਸਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਰਾਇਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਰੀਬ 22 ਮੋਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਬਲ ਤਾਰਾਂ ਚੋਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕੁਝ ਮੋਟਰਾਂ ਦੇ ਸਟਾਰਟਰ ਵੀ ਚੋਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਸਬੰਧੀ ਪੁਲਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪੁਲਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਫੌਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੈਣ ਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਸਮਰਥਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਲਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਡਿਊਟੀਆਂ 'ਤੇ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਮੇਰੀ 8 ਵਜੇ ਡਿਊਟੀ ਸਮਾਪਤ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਂ ਤੁਰਾਡੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੁਣ ਲਈ ਪਿੱਛੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹਾਂ। ਸਰਪੰਚ ਸਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਰਾਇਆ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਲਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵਧਾਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਚੋਰੀਆਂ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਤੇ ਸੇਕਿਜੇਟੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਬਾਣਾ ਸਦਰ ਦੇ ਦਿਚਾਰਜ ਨਾਲ ਫੌਜ 'ਤੇ ਗੱਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਾਰਾਂ ਚੋਰੀ ਹੋਣ ਸਬੰਧੀ ਸਾਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ, ਪੰਤੂ ਅਜੇ ਪਿੱਛੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪੁਲਸ ਪਾਸ ਕਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਾਈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲਿਖਾਉਦਿਆਂ ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸੀ ਸੀ ਟੀ ਵੀ ਕੈਮਰੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਉਪਰੰਤ ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਫੜ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੋਰੀਆਂ ਨਾ ਹੋਣ ਇਸ ਲਈ ਪੁਲਸ ਦੀ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਗਸਤ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਏਮਜ਼ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂਪੁਰ ਦੀ ਕੇਨਰਾ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਨਿਲਾਮੀ

ਬੰਨ੍ਹਣਾ (ਬਖਤੋਰ ਬਿੱਲੋਂ)-ਏਮਜ਼ ਹਸਪਤਾਲ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਦੇ ਬਿਲਕੁੱਲ ਨਾਲ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਦੀ ਦੇ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਕੇਨਰਾ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋੜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਲਾਮੀ ਰਾਹੀਂ ਵੇਚ ਦੇਣ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ਾ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮੁੜ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਹਿਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਇਥੋਂ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਏਮਜ਼ ਦੀ ਕੰਪ ਦੇ

...ਸਫਾ 1 ਦੇ ਬਾਕੀ

ਹਨ। ਇਹ ਮਰਾਠੀ ਮਨੂਆਂ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਵੈਮਾਣ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਨਿਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਆਏ, ਪਰ ਉਹ ਖੁਦ ਮਿਟ ਗਏ।

ਜੂਨ 2022 ਵਿੱਚ ਕੇਨਰਾ ਸ਼ਿਵੇ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ (ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ) ਦੇ 39 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਰੁੱਧ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੋਵਾਂ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਧਵ ਠਾਕਰੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਮਹਾਂ ਵਿਕਾਸ ਅਧਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਡਿੱਗ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਵੇ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਚੱਥ

ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ...

ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਜੋੜ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਹਰਾ ਇਨਕਲਾਬ ਤਾਂ ਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅੰਨ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰਤਾ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਸਾਬਿਤ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹਾਸ਼ੀਆਗ੍ਰਸਤ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਗੋਰੀਆ ਨੇ ਮਹਾਮੰਤਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਗੂ ਨਾਗੋਂ ਨੂੰ ਗਾਫ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਾਣਮੱਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਪੂਰਾ ਸੰਸਾਰ ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜੀ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸੂਰਤ ਦੇ ਦੰਢ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਦੰਢ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਮਹੱਤਤਾ ਵਧੇਰੇ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਉਹਨਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਪੂਰਾ ਤਾਣ ਲਾਵੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਦੇਵੀ ਕੁਮਾਰੀ ਸਰਹਾਲੀ ਕਲਾਂ ਨੇ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 21 ਸਕਤੰਬਰ ਤੋਂ 25 ਸਕਤੰਬਰ ਤੱਕ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਆਖਰੀ ਸਬੰਧੀਆਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮੀ ਦੇ ਰੋਸ ਨਿਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦੀ ਅੱਜ ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਮੁਹਾਰੀ ਰੋਲੀ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਗ ਪੂਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਮਾਰਚ ਲੈਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਲੋਕ-ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸਰਹਾਲੀ ਕਲਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਰੂ ਅਸਰ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ 'ਤੇ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਨਾ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਨਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਚੰਦ ਭਾਨ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਗ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਬੰਬਾਂ ਨਾਲ ਚਾਦੂਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਉਚੇਚ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਸਰਹਾਲੀ ਕਲਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂਆਂ, ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਈ ਥਾਈਂ ਅਰੁਣਾਂ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦ ਰਲਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੀ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਸਰਦਾਰ ਢੰਗ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਸਨੀ ਦੇ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਥਾਣੇ ਅੱਗੇ ਧਰਨਾ

ਬਰੋਟਾ (ਗੋਤਵਾਲ)-ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਧਰਮਪੁਰਾ ਦੇ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਸਨੀ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਾਖੜਾ ਨਹਿਰ ਵਿੱਚ ਡਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਆਤਮਾ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ 'ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਲਸ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਮਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਵਾਗਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਨੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਤਾਰਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬੀਤੀ 13 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਨੀ ਸਿੰਘ ਘਰੋਂ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਗੁੰਮਸ਼ੁਦਗੀ ਦੀ ਦਰਖਾਸਤ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਪੁਲਸ ਥਾਣਾ ਬਰੋਟਾ ਵਿਖੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪੰਤੂ 16 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਭਾਖੜਾ ਨਹਿਰ ਮੈਨ ਬਰਾਂਚ ਦਾਖ਼ਤਾਰਾ ਰੋਡ ਤਹਿਸੀਲ ਟੋਹਾਣਾ (ਭਤਿਰਬਾਦ) ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ। ਜਦੋਂ ਪਰਵਾਰ ਤੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਸਨੀ ਦੀ ਮਿਤਕ ਦੇਹ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦੌਲੇ ਹੱਥ ਰੱਸੀ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਤੇ ਇੱਕ ਅੱਖ 'ਤੇ ਸੱਟ ਦੇ ਡੁੱਬ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਕਤਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਥਾਣਾ ਜਾਪਲ (ਭਤਿਰਬਾਦ) ਦੀ ਪੁਲਸ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਪੱਸਟਮਾਰਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਗਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਲਵੋ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਪਿੰਡ ਧਰਮਪੁਰਾ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ, ਪੰਚ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਸਾਥਕ ਸਰਪੰਚ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਵਸਾਵਾ ਸਿੰਘ ਪੰਚਾਇਤ ਸਮੇਤ ਬਰੋਟਾ ਦੇ ਥਾਣਾ ਵਿਖੇ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵਾਕਿਆ ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਲਸ ਅਧੀਨ ਹੈ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰਵਾਰ ਨੇ 13 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਹੀ ਬਰੋਟਾ ਪੁਲਸ ਥਾਣਾ ਵਿਖੇ ਗੁੰਮਸ਼ੁਦਗੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖਵਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਦੱਸੀਆਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਪੰਤੂ ਜਦੋਂ ਪੁਲਸ ਨੇ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪਰਵਾਰ ਤੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਬਰੋਟਾ ਥਾਣੇ ਅੱਗੇ ਧਰਨਾ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ। ਧਰਨਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਡੀਐੱਸਪੀ ਬੁਦਲਾਡਾ ਸਿਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰੋਟਾ ਥਾਣੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਤੇ ਪੁਲਸ ਹੁਜ਼ੂਰ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਰੋਹ ਅੱਗੇ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਥਾਣਾ ਮੁਖੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਟਾਲ ਮਟਲ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਆਖਰ ਮਿਤਕ ਦੇ ਚਾਚਾ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਤਲ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਥਾਣੇ ਦੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਅਮਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤਿੰਨ ਆਰੋਪੀ ਅਜੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਮਲਲ ਸਿੰਘ ਚੱਕ ਅਲੀਬੇਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮੁਖਾਣੀਆ, ਸਾਥਕ ਪੰਚ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਕਾ ਤੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਮਰਦ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਟੀ ਬੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਕੈਂਪ

ਸਮਰਲਾ (ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ)-ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਟੀ. ਬੀ. ਮੁਕਤ ਅਭਿਆਨ ਤਹਿਤ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਰਾਮਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟੀ.ਬੀ. ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਕੈਂਪ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਵਲ ਸਰਜਨ ਲੁਧਿਆਣਾ ਡਾ. ਰਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਧੀਨ ਤੇਲੀ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਟੀ.ਬੀ. ਅਫਸਰ ਡਾ. ਆਸ਼ੀਸ ਚਾਵਲਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੋਈ। ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ ਦੋਹਰਾ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਸਿਹਤ ਟੀਮ ਦੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਕੀਤੀ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਮੁਖਤਬਰ ਤੇਲੀ ਰੇਸ਼ਮ, ਸਾਈਟਰ ਟੈਸਟ ਦੇ ਖੰਧ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਟੀ.ਬੀ. ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕੁੱਲ 125 ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਐਕਸ-ਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜੋ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਸੇਵੇਵਨਸ਼ੀਲ ਤੇ ਗਰੀਬ ਵਰਗਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਸਨ। ਡਾ. ਆਸ਼ੀਸ ਚਾਵਲਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਟੀ.ਬੀ. ਰੋਗ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਵਧਾਉਣ ਤੇ ਰੋਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਰੰਤ ਇਲਾਜ ਦੇ ਨਾਲ ਰੋਗ ਨੂੰ ਫੈਲਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਕੈਂਪ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਉਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ 2025 ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਟੀ.ਬੀ. ਮੁਕਤ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਹੈ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕਾਲਜ ਰੱਲੀ ਦਾ ਐੱਮ ਏ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ 100 ਫ਼ੀਸਦੀ

ਬਰੋਟਾ (ਗੋਤਵਾਲ)-ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕਾਲਜ ਆਫ਼ ਹਾਇਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਰੱਲੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹਰ ਵਾਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਐੱਮ.ਏ. ਪੰਜਾਬੀ ਸਮੇਸਟਰ ਤੀਜਾ ਦਸੰਬਰ 2024 ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਸ ਵਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿਲਚਸਪ ਰਿਹਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧਨਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਲੜਕੀਆਂ ਹੀ ਸਫਲ ਰਹੀਆਂ। ਹੁਣ ਲੜਕੀਆ

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ, ਜਲੰਧਰ

40 ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ 17.50 ਕਰੋੜ ਨਾਲ ਬਣਨਗੇ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ

ਜਲਾਲਾਬਾਦ (ਜੀਓ ਕੁਮਾਰ)ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣਕਾ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਤੇਜ਼ਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੇ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਤੋਂ ਅਹੁਦੇਵਾਲਾ ਬਲਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 40 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਸ਼੍ਰੀ ਜਗਦੀਪ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਗੋਲਡੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ 'ਤੇ 17.50 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਵਿਧਾਇਕ ਜਗਦੀਪ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਗੋਲਡੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਦੀ ਪੁੱਜੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਕਾਰਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧ ਰਹੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਕਾਰਨ ਸਾਡਾ ਇਹ ਵਰਗ ਭਟਕਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਹੈ, ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸਰਬਪੱਖੀ ਲਈ ਉਪਗ੍ਰਹਾਂ ਵਿੱਚ ਗਏ ਹਨ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇਜ਼ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲਈ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਡੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਯੁੱਧ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਪਿਛਲੀਆਂ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਇਹ ਹੀ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮੁੱਕੇਲੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੀ ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਮਿਲਣਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਨਰ ਹੋਰ ਵੀ ਨਿਖਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਾਂਅ ਹੋਸ਼ ਕਰੇਗਾ।

ਐੱਸ ਡੀ ਐੱਮ ਨੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪਾਈਪ ਲਾਈਨ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਕੀਤਾ ਦੌਰਾ

ਪਟਿਆਲਾ (ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ)ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਡਾ. ਪੀਤੀ ਯਾਦਵ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਐੱਸ ਡੀ ਐੱਮ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਰੋਡ ਅਤੇ ਸੀ ਏ ਪੁੱਥ ਨਿਵਾਰਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੋਵਿਡ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਐੱਲ ਐੱਸ ਡੀ ਪਾਈਪ ਲਾਈਨ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪਾਈਪ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਟੈਰੇਟ ਗੈਸ ਪਾਈਪ ਲਾਈਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਸਲੀ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਦੇਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੰਮ ਕਾਰਨ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ 'ਚ, ਸਕੂਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਜਾਣ, ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅਤੇ ਆਮ ਆਵਾਜਾਈ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਐੱਸ ਡੀ ਐੱਮ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪਾਈਪ ਲਾਈਨ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਜਲਦ ਤੋਂ ਜਲਦ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਬੰਦ ਹੋਈ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਲੋਨ ਨੂੰ ਫਿਰ ਬੱਚਿਆਂ ਜਾ ਸਕੇ। ਐੱਸ ਡੀ ਐੱਮ ਨੇ ਕੰਮ ਦੀ ਸਪੀਡ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਜਲਦ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਆਵਾਜਾਈ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਐੱਸ ਡੀ ਐੱਮ ਨੇ ਸੀਨੀਅਰ ਬੋਰਡ ਵਿਕਾਸ ਧਵਨ, ਐੱਸ ਡੀ ਓ. ਹਨੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਕੋਸਟਰਕਸ਼ਨ ਮੈਨੇਜਰ ਐੱਸ ਐਨ ਟੀ. ਟੋਰੇਟ ਗੈਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸੰਜੀਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨਿਆਂ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਸੈਮੀਨਾਰ

ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ (ਪ੍ਰਮੋਦ ਭਾਰਦਵਾਜ)ਵਿਸ਼ਵ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨਿਆਂ ਦਿਵਸ, ਜੋ ਹਰ ਸਾਲ 17 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕਜੁਟ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨਾ ਅੰਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸਕੱਤਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਬਿਕ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਸੰਗਤਪੁਰ ਚੌਹਾਨ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਮਾਧੋਪੁਰ ਵਿਖੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਭਾਈਵਾਲੀ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਏਕਤਾ ਦੀ ਬਲ ਹੈ। ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਵਧ ਰਹੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ ਸੱਚ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਬੁਰੀ ਆਦਤ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵੱਲ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਪ੍ਰਵਾਚ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਬਿਕ ਕੁਮਾਰ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਹੇਠ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਲਾਈਨ ਦੀ ਮੁਹਿਮ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਮਾਧੋਪੁਰ ਵਿਖੇ ਪੈਦੇ ਲਾ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੁੱਝ ਗੁੱਲ ਲਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮੁਹਿਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵਿੱਚ ਸੰਜੀਦਾ ਹੋ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਦੋ ਰੋਜ਼ਾ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਸੈਮੀਨਾਰ ਲਾਇਆ

ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ (ਸ਼ਮਿੰਦਰਪਾਲ, ਪੁਸ਼ਾ)ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਮੁਹਿਮ 'ਯੁੱਧ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ' ਸਬੰਧੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਜਸਪਾਲ ਮੱਧਾ, ਉਪ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ ਗੰਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸੋਨੀ, ਭਾਈਟ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਗਰੁੱਪ ਡੀ ਆਰ ਸੀ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਸਾਹੂ ਤੇ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਦੀਪਕਾ ਗਰਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਵਿਰੁੱਧੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤਾਂ ਜੁ ਅਧਿਆਪਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਕੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਸਕਣ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਲੜਕੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਲੜਕੀਆਂ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਸਮਸਤ (ਹੁ) ਅਬੁਲ ਖੁਰਾਣਾ, ਸਮਸਤ (ਹੁ) ਗਿੰਦਰਪਾਲ ਵਿਖੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਲਾਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਦੋ ਦਿਨਾ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਸੈਮੀਨਾਰ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹਿੰਦਸ ਪੰਜਾਬ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਸਾਹੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ ਜਸਪਾਲ ਮੱਧਾ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀਮੁਲੀਅਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਯੁੱਧ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਹਿਮ ਦੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਪ੍ਰਵਾਚ ਜਾਣਗੇ। ਉਪ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੰਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸੋਨੀ ਨੇ ਮੁਹਿਮ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਭੇਦ ਹੱਲਾ ਮਾਨ ਲਈ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਗੌਰਮਿਟ ਪੈਨਸ਼ਨਰਜ਼ ਵੈਲਫੇਅਰ ਪੈਨਸ਼ਨਰਜ਼ ਐੱਸ: ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ

ਸੋਢਾ (ਵਿਕਾਸ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ)ਗੌਰਮਿਟ ਪੈਨਸ਼ਨਰਜ਼ ਵੈਲਫੇਅਰ ਪੈਨਸ਼ਨਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਸਭਾ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਜ਼ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਗੌਰਮਿਟ ਪੈਨਸ਼ਨਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਗਮਿ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਰਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਭਰਮਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਤੇ ਜੰਬੀਰ ਦੀ ਸਾਫ ਨਾਲ ਸਮਿਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣਿਆਂ ਅਉਦੇ ਸਮੇਂ ਜੰਬੀਰਕਰ ਤੇ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਦਾ ਵੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਜਵੀ ਦੇ ਪ੍ਰੈਸ ਸਕੱਤਰ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਡੀ ਪੀ ਆਰ ਓ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੂਰੀ ਸਭ ਤਜਵੀਲਾਂ ਦੇ ਸਾਥੇ ਚਾਰ ਸ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਇਕੱਠਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਭਾ ਪੱਧਰ ਤੇ ਭਰਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਰਾਮ ਕੁੰਸਾ ਸੂਬਾ ਸਕੱਤਰ, ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਤਰਖਾਣ ਮਾਜਰਾ, ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੂਬਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਜੰਬੀਰਕਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੂਬਾ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ, ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਪੂਰੀ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ, ਰਾਮ ਗੋਪਾਲ ਤੇ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜਵੰਧਾ ਮਨੋਤ ਸ਼ਿੰਕਰ ਸਿੰਘ ਮਾਡੀਕੋ, ਓਮਾ ਕਾਂਤ ਬਾਸ਼ਤਰੀ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਫਤਿਹ ਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਸੇਧਾਂ ਆਦਿ ਸੂਬਾ ਆਗੂ ਸਮਾਜ ਹੋਰੋਸ਼ਾ ਭਵੀਨ ਅਗੂਆਂ ਤੇ ਸਮੂਹ ਸੂਬਾ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੂਬਾ ਫਟੋ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰੀਆਂ ਤੇ ਕੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਟਾਲਣ ਤੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕਰੜੇ ਬਥਦਾ ਵਿੱਚ ਨਿਖੇੜੀ ਕੀਤੀ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੇ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਡੀ ਸੀ ਦਫ਼ਤਰ ਅੱਗੇ ਧਰਨਾ

ਮਾਲੋਕੋਟਲਾ (ਅਸ਼ਰਫ ਪਰਿਹਾਰ)ਦੇਵਤਾ ਹੋਰੀਕੋਟਲਾ ਐਂਡ ਵਿਧਵਾ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਮਾਲੋਕੋਟਲਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਵਾਉਣ ਲਈ ਸੂਬਾਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਹਿੰਮੂਦ ਅਹਿਮਦ ਬਿੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਫ਼ਤਰ ਅੱਗੇ ਧਰਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਧਰਨੇ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਹਿੰਮੂਦ ਅਹਿਮਦ ਬਿੰਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚੰਨਾ ਚੰਨਾ ਜੋ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਵਿਧਵਾ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ 1500 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 2500 ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਥ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਪੈਨਸ਼ਨ 'ਚ ਕੋਈ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਧਰਨਾ ਲਗਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਲਦ ਤੋਂ ਜਲਦ ਪੈਨਸ਼ਨ 'ਚ ਵਾਧਾ ਕਰਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੇ ਵਿਧਵਾ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਕਰੇ। ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਰਾਹੀਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮੰਗ

ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਦਸ ਮਿੰਟਾਂ 'ਚ ਹੀ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਲੈਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਰਨਾ ਚੁੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੁਹੰਮਦ ਜਾਹਿਦ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ਼ਮੀਲ ਬੁਖਾਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਸਕੱਤਰ, ਇਮਰਾਨ ਪੁਰਾਬ ਸਕੱਤਰ, ਫਕੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਜੁਆਇਦ ਸਕੱਤਰ, ਪਾਈਵੇਟ ਵਿਭਾਗਾਂ 'ਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੋ ਅਸਾਮੀਆ ਖਾਲੀ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੁਸ਼ ਸਕੂਲ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਰਾਜ 'ਚ ਸਲਾਹਕਾਰ ਸਮਿਤੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਧਿਕਾਰ

ਈਕੋ ਕਲੱਬ ਨੇ 'ਈਕੋ ਪੇਡਾ ਕੋ ਕੇ ਨਾਮ' ਮੁਹਿਮ ਤਹਿਤ ਪੈਦੇ ਲਾਏ

ਲਹਿਰਾ ਮੁਹੱਬਤ (ਭੀਮ ਸੈਨ ਹਦਵਾਰੀਆ)ਸੰਤ ਕਬੀਰ ਕਾਨਵੈਂਟ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਭੁੱਚੇ ਖੁਰਦ ਦੇ ਈਕੋ ਕਲੱਬ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਪਤ 'ਈਕੋ ਪੇਡਾ ਕੋ ਕੇ ਨਾਮ' ਮੁਹਿਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੈਦੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿਮ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਪੈਦੇ ਲਾਏ ਗਏ। ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ, ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸਹਿਮਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪੈਦੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਵੱਡੇ ਗੱਲੇ, ਜੋ ਜੀਵਨ ਦੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਮਾਵਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਯਤਨ ਵਜੋਂ ਹਨ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਐਮ. ਡੀ. ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਐਮ ਐਲ. ਅਰੋੜਾ ਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮੋਡਰਨ ਚੰਦਨ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਸਾਹਜ਼ਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮੁਹਿਮ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ ਤਹਿਤ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਮਬੰਦ ਕੀਤਾ

ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ (ਪ੍ਰਮੋਦ ਭਾਰਦਵਾਜ)ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਹੇਠ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਯੁੱਧ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਹਿਮ ਦੇ ਅਧਿਕ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤੀ ਯਾਤਰਾ ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕੜੀ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਏ ਨੇ ਅੱਜ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਮਬੰਦ ਕੀਤਾ। ਵਿਧਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਰਾਏ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ 'ਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦੀ ਮੁਹਿਮ ਜ਼ੋਰ ਪੈਰ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਜਨ ਸਮੂਹ, ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡ ਪੰਜੇਲਾ, ਬਹਿਲਪੁਰ, ਪੋਲਾ ਤੇ ਮੀਆਂਪੁਰ ਵਿਖੇ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤੀ ਯਾਤਰਾ ਤਹਿਤ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਵਿਧਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਏ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਆਪਾਹ 'ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਭੀਡਬੋਕ ਦੇ ਆਪਾਹ 'ਤੇ ਹਲਕਾ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸੋ ਜੀਵਦੀ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ, ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਵੀ ਬੁਲਾਰੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਹੀ ਦਿਲਾਯਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾ ਕੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਰਾਏ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰੂ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੁਹਿਮ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਫਲਤਾ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾੜੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਪੁਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨਿਰੰਤਰ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਯੁੱਧ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਹਿਮ ਦੇ ਸਾਰਥਕ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ।

ਪਟੇਲ ਕਾਲਜ 'ਚ ਐੱਨ ਸੀ ਸੀ ਆਰਮੀ ਵਿੰਗ ਨੇ ਬੂਟੇ ਲਗਾਏ

ਰਾਜਪੁਰਾ (ਰਮੇਸ਼ ਕਟਾਰੀਆ)ਪੰਜਾਬ ਪਟੇਲ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਵਿਖੇ 5 ਪੰਜਾਬ ਬਟਾਲੀਅਨ ਐੱਨ ਸੀ ਸੀ. ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਕਰਨਲ ਸੰਦੀਪ ਰਾਏ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਡਾ. ਜੈਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੁਲੇਦਾਰ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ 100 ਦੇ ਕਰੀਬ ਫਲਦਾਰ ਤੇ ਫਾਦਾਰ ਬੂਟੇ ਲਗਾਏ। ਪਟੇਲ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇਵਕੀ ਨੰਦਰ, ਵਾਈਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੁਆ, ਜਨਰਲ ਸੈਕਰਟਰੀ ਅਨੁਜੋਤ ਸਿੰਘ, ਫਾਇਨਾਂਸ ਸੈਕਰਟਰੀ ਹਿੰਦੋਸ਼ ਬਾਂਸਲ ਤੇ ਸੈਕਰਟਰੀ ਵਿਜੇ ਆਰਿਆ ਨੇ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਆਏ ਹੋਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਸਟਾਫ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਹਾਨ ਸਮਾਜਿਕ-ਵਾਤਾਵਰਣਿਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਮੁਥਾਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਤਾਂ ਨੇ ਸਟਾਫ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਖ਼ਾਲੀ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਬੂਟੇ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾ. ਚੰਦਰ ਕਾਸ਼ਨ ਆਏ ਹੋਏ ਆਰਮੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਤੇ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਬੀਬਾ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਕੌਸਲਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਦੁੱਖ ਸਾਂਝਾ

ਭੀਮੀ (ਪਰਮਵੀਰ ਸ਼ਰਮਾ)ਸਾਬਕਾ ਕੌਸਲਰ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਬੀਬਾ ਹਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਭੀਮੀ ਵਿਖੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸਾਬਕਾ ਕੌਸਲਰ ਰਾਮਪਾਲ ਦੀ ਮਾਤਾ ਕੋਸਰੀ ਦੇਵੀ ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜੇ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਨਾਲ ਅਵਸੇਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੋਸਟ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਮਪਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਦਮੀ ਦਲ ਦਾ ਸਮਰਥਕ ਵਰਕਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਲਗਨ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੰਗੀਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸੋਸਕਾਰਾਂ ਸਦਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਲਕਾ ਇੰਚਾਰਜ ਮੁੱਖ ਕੁਮਾਰ ਅਰੰਗ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਇਹਾਤੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬੰਗੀ, ਚਿਤਵੰਤ ਕੌਰ ਸਮਾਓ, ਕਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਸਮਾਓ, ਕੁਲਬੰਸ ਸਿੰਘ ਰੁਬਲ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤਲਾ, ਜੀਵਨ ਸਿੰਘਲਾ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਰਾ ਕੋਟਲਾ, ਜੋ ਸਿੰਘ, ਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਘਣੇਸ਼ਿਆਮ, ਸੰਤਪਾਲ ਸਮਰੀਆ, ਪਟੇਲ ਰਾਮਪਾਲ ਪਾਲੀ, ਮਧੂ ਬਾਲਾ, ਜਯੋਤੀ, ਸ਼ੀਲਾ ਰਾਣੀ ਤੇ ਇਲਾਵਾ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰ ਤੇ ਵਾਰਡ ਨਿਵਾਸੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਬੀ ਕੇ ਯੂ ਏਕਤਾ ਉਗਰਾਹਾਂ ਦੀ ਇਕਾਈ ਚੱਠੇ ਨਕਦੇ ਦੀ ਚੋਣ

ਭੀਮੀ (ਪਰਮਵੀਰ ਸ਼ਰਮਾ)ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਏਕਤਾ ਉਗਰਾਹਾਂ ਬਲਾਕ ਸਨਮਾ ਦੀ ਪਿੰਡ ਇਕਾਈ ਚੱਠੇ ਨਕਦੇ ਦੀ ਚੋਣ ਬਲਾਕ ਸਨਮਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤਲਵਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰੈਸ ਸਕੱਤਰ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਕਰਕੇਵਾਲ ਤੇ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੌਠਾ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 25 ਜੁਲਾਈ 2025 ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਸਥਰ ਵਿਰੁੱਧ ਡੀ ਸੀ ਹੱਡਕਾਅਰਕਰ 'ਤੇ ਧਰਨਾ ਤੇ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਜੰਗੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੁਣੇ ਗਏ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਮਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੈਕਟਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚੌਠਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੌਠਾ, ਸੰਗਠਨ ਸਕੱਤਰ ਜਸਵੀਰ ਸੰਜੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਕੱਤਰ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਮੋੜ, ਮੁੱਖ ਸਲਾਹਕਾਰ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ।

ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਨਾਲ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਣਗੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਰਾਹ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੂਦ

ਰਾਜਪੁਰਾ (ਰਮੇਸ਼ ਕਟਾਰੀਆ)ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦੀ ਖਾਹ ਖੜਾ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਮੌਜ਼ਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲੇ ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ ਉਸਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਰਾਜਪੁਰਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੀਪਕ ਸੂਦ ਨੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸੀ ਸੂਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਯੁੱਧ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੀ ਮੁਹਿਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਜਿਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲੇ ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ ਉਸਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਨੌਜਵਾਨ ਖੇਡਾਂ ਵੱਲ ਮੌਜ਼ਾ ਕੱਟਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੇਡਾਂ ਵੱਲ ਮੌਜ਼ਾ ਕੱਟਣ ਨਾਲ ਇੱਕ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਦੂਜਾ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਕੱਟੇ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨਾਲ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਮਿਲਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਮਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਭ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਰਾਜਪੁਰਾ ਤਹਿਤ 3083 ਸਟੇਡੀਅਮਾਂ 'ਤੇ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 27 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ 2 ਹੱਡ ਵਿੱਚ 62 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲੇ ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ ਉਸਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦੇਸੀ ਪਿਸਟਲ ਸਮੇਤ

ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਮੁਲਜ਼ਮ ਕਾਬੂ

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ (ਅੰਬਿਕ ਸ਼ਰਮਾ)ਥਾਣਾ ਕੋਟ ਵਿਰੋਜਪੁਰ ਪੁਲਸ ਨੇ ਗੜਤ ਤੇ ਚੋਰੀਗ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਕ ਦੇਸੀ ਪਿਸਟਲ ਸਮੇਤ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਹਾਇਕ ਥਾਣੇਦਾਰ ਰਮਨ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਲਸ ਪਾਰਟੀ ਗੜਤ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਬੱਸ ਸਟੇਂਡ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਕੋਟ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਥਾਸ ਮੁਖਬਰ ਨੇ ਇਤਫਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੜਤ ਪੁੱਤਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੁਮਾਰ ਉਰਕ ਰਾਜਾ ਵਾਸੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਈਆਂ ਵਾਲੀ ਦੀ ਕੋਠੀ ਝੋਕ ਕੁੱਝ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਕੋਟ ਪਾਸ ਦੇਸੀ ਪਿਸਟਲ ਹੈ, ਜੋ ਅੱਜ ਆਪਣੀ ਪਹਿਨੀ ਪੈਂਟ ਦੀ ਖੱਬੀ ਡੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਮੰਨਹਰ ਪੁਲਸ ਸ

ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਤੇ ਪਦਉਨਤੀ ਵਾਲੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ : ਜੀ ਟੀ ਯੂ ਪੰਜਾਬ

ਜਲੰਧਰ (ਰਾਜੇਸ਼ ਬਾਪਾ)- ਗੋਰਿੰਟ ਟੀਚਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਨਗਰ ਨੇ ਸੁਝਾਈ ਸੰਦ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਜ ਕਰਨੈਲ ਵਿਲੋਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਮੰਗਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਨਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹਰਿਦਰ ਕੁਮਾਰ (ਐਨੀਮੇਟਰ)। ਹਰਿਦਰ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੱਥੜ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਸਕੱਤਰ ਵੇਦ ਰਾਜ ਜਲੰਧਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹਾਂ ਸਮੇਤ ਜੀ ਪੀ ਡਬਲਏਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਫਲ ਮਿਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏ ਜਾਣ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਹੋਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਜਨਰਲਾਈਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਉਕਤ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਬਣਦੇ ਬਕਾਏ ਜਲਦ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਗੈਰਵਾਲੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 3704 ਤੋਂ 6635 ਤੁਰੰਤ ਹੱਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ, ਸਕੂਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਗਠਨ ਵਿੱਚ ਸਿਸਟਮੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਫੁੱਟੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੋਂ ਸਕੂਲ ਮੁਖੀਆਂ ਤੋਂ ਗੁਲਾਮ ਰਵਾਜ਼ ਭਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਮੰਗਣੀ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਜੀ ਟੀ ਯੂ, ਸੀ ਐੱਫ ਡੀ ਤੋਂ

ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੈਂਟਰ ਪੋਸਟ ਤੇ ਡਾਟਾ ਐਂਟਰੀ ਆਪਰੇਟਰ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ, ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਫਤਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਕਲਰਕ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ, ਸਮੱਗਰੀ ਅਪੀਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ 59 ਐਸਐਲਟੇ ਅਤੇ ਦਫਤਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ 29 ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਖਤਮ ਕੀਤੀਆਂ ਸੇਵਾ ਬਹਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਮੋਨੀਟਰਿੰਗਸ ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਐਸਸੀਏਟ ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਆਦਰਸ਼ ਮਾਡਲ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ

ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਐਨ ਐਸ ਕਿਊ ਐਫ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਸਕੇਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਰਤੀ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਏ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਪਦਉਨਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੈਕਚਰਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲੀ ਦਾ ਅਧਿਆਪਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਧਿਆਪਕ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੇਕਰ ਅਣਗੋਲਿਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਉਂਦੀ ਰੱਖੀ ਤਾਂ ਜਲਦ ਹੀ ਤਿੱਖੇ ਅਤੇ ਲੜੀਵਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ, ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੋਗਪੁਰ, ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੰਦੀਪ ਰਾਜਵਾਜ, ਗੁਰਮਲ ਸਿੰਘ, ਰਣਜੀਤ ਨਾਰੂਰ, ਸੋਨਾਲੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਤਰਮਿਲ ਨਾਲ, ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਰਾਮ, ਖੁੱਖ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬੀ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਕਰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮੂਹ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੇ ਪੁਰਾਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਬਹਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ 2018 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਰਤੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੇ ਕੋਰੋਨੀ ਸਕੇਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੱਦ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਕੇਲ ਦੀ ਲਿਸਟਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰਵਾਏ ਜਾਣ, ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ 2016 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਦੇ ਬਕਾਏ ਤੁਰੰਤ ਤੇ ਜਾਣ, ਜਨਵਰੀ 2016 ਤੋਂ ਬਣਦੇ 125 ਮਹਿੰਗਾਈ ਭੱਤੇ ਤੇ 2.59 ਦਾ ਫੈਕਟਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਮਹਿੰਗਾਈ ਭੱਤੇ ਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਤੁਰੰਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਇਸ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਅਧਿਆਪਕ ਪੱਖੀ ਮੰਗਾਂ ਸਬੰਧੀ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ ਪ੍ਰਮ ਕੁਮਾਰ ਮਿੱਤਲ ਸੋਪਿਆ ਗਿਆ।

ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ 'ਚ ਸੋਸ਼ਲ ਸਾਇੰਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਗਾਈ

ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ (ਅਗਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦੀ)- ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸ੍ਰੀ ਐਮਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰੇਟ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਯੋਗ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਹੇਠ ਚੱਲ ਰਹੇ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੋਸ਼ਲ ਸਾਇੰਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਗਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਦੇ ਕਲਾਸ ਤੀਸਰੀ ਤੋਂ ਦਸਵੀਂ ਤੱਕ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪੂਰਵਕ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮਾਡਲ ਬਣਾਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਡਲ ਵਰਗੇ ਮਾਡਲ ਸਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਜੱਜ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮੈਡਮ

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਣ 'ਚ ਅਧਿਆਪਕ ਪਾ ਸਕਦੇ ਅਹਿਮ

ਯੋਗਦਾਨ : ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ

ਜਲੰਧਰ (ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ)- ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਵਿੱਚੀ ਮੁਹਿੰਮ 'ਯੁੱਧ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ' ਤਹਿਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਮੂਹ ਬਲਾਕਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਲੈਕਚਰਾਰਾਂ/ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਦੋ ਰੋਜ਼ਾ ਬਲਾਕ ਪੱਧਰੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ ਡਾ. ਗੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਰਾਜ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਤੇ ਖੋਜ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਮੋਹਾਲੀ ਤੋਂ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲੈ ਕੇ ਪਰਤ ਚਿਲ੍ਹਾ ਨੰਡਲ ਅਫਸਰ ਡੀ ਆਰ ਸੀ/ ਆਰ ਸੀ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿਖਲਾਈ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਟ੍ਰੇਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬਲਾਕਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਕੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿੱਚੀ 'ਯੁੱਧ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ' ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਧਿਆਪਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸਾਡਾ ਫੇਰ ਨੇੜਿਕ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਗਲਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਾਈਏ। ਸੀਨੀਅਰ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਵੀ ਭਾਗ ਲਿਆ।

26 ਤੇ 27 ਨੂੰ ਸੀ ਈ ਟੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ : ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਰਗ)- ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਸੀਐਟੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੀਐਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰੀ ਤਿਆਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਸੀਐਟੀ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਲਈ 13 ਲੱਖ 87 ਹਜ਼ਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਬਿਨੇ ਕੀਤੀਆਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਨਿਆਂ ਦੀ 26 ਤੇ 27 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਘਰ ਛੱਡਣ ਲਈ 9200 ਬੱਸਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੱਸ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰੋਡਵੇਜ ਦੀ ਬੱਸਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਬੱਸਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੀਐਟੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੁਈਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਛਾਣ ਦਾ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਪੈਪਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਫਰੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੁਰਾਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਫਰੰਟ ਦੇਵੇਗਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ

ਗੁਜਿਆਰਪੁਰ (ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ)- ਪੁਰਾਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਫਰੰਟ ਪੰਜਾਬ (ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ.ਐੱਫ.) ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਨਸੂਨ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਪੁਰਾਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਮਾਸ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸੂਬਾ ਕਨਵੀਨਰ ਅਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਜੋਨ ਕਨਵੀਨਰ ਗੁਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਇੰਦਰ ਸੁਖਦੀਪ ਸਿੰਘ ਓਰਵਾ, ਦਲਜੀਤ ਸ਼ਰੀਰ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਭੇਮਾਂ ਅਤੇ ਡੀ.ਐੱਮ.ਐੱਫ. ਆਗੂ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੁਲਾਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 18 ਨਵੰਬਰ 2022 ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇੱਕ ਵੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤੇ ਹਕੀਕੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦਾ ਜੀ.ਪੀ.ਐੱਫ. ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਗਭਗ ਸਫਾ ਦੇ

ਲੱਖ ਐੱਨ.ਪੀ.ਐੱਸ. ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਖ਼ਤ ਰੋਸ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਆਪਣਿਆਂ ਜੁਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਨ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਨਾਕਾਮ ਵਿੱਤੀ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਕਰਕੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਦੱਬਿਆ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਤੀ ਐਮਰਜੰਸੀ ਦੇ ਮੁਹਾਣੇ ਤੇ ਖੜਾ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਧਰਾਤਲ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਉੱਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪੁਰਾਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਲਗਭਗ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਉਥੇ ਕੇਂਦਰ

ਦੀ ਸੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੁਰਾਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਖਿਲਾਫ ਮੁਲਾਵਾਤ ਰੁਖ਼ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਉੱਤੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਦਬਾਅ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਦੁਬਾਅ ਵਿੱਤੀ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਕਰਕੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਦੱਬਿਆ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਤੀ ਐਮਰਜੰਸੀ ਦੇ ਮੁਹਾਣੇ ਤੇ ਖੜਾ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬੋਧੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਕੁ.ਪੀ.ਐੱਸ. ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਹੀ ਵਿਚਾਰਨ ਦੇ ਬਜਾਏ ਜਿਸਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿੱਖਾ ਰੋਸ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਗਲੇਰੇ ਪ੍ਰਗਰਮਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ

ਕਨਵੀਨਰ ਗੁਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੋਝਰ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਹਿੰਮਵਾਲ, ਵਿੱਤ ਸਕੱਤਰ ਨੰਦ ਰਾਮ ਅਤੇ ਜੁਆਇੰਟ ਸਕੱਤਰ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪੁਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਰਾਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਫਰੰਟ ਵੱਲੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਮਾਨਸੂਨ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਪੁਰਾਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਸ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਂਸਦਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਨਾਕਾਮੀ ਦੇ ਰੋਸ ਵਿੱਚ ਰੋਸ ਪੱਤਰ ਵੀ ਦਿੱਤੇ

ਰੋਟਰੀ ਕਲੱਬ ਨੇ 50 ਬੂਟੇ ਸਿਲਵਰ ਓਕ ਦੇ ਲਗਾਏ

ਗੁਜਿਆਰਪੁਰ (ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ)- ਰੋਟਰੀ ਕਲੱਬ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਟਿਆਮਟੀ ਆਰਲੁਵਾਲੀਆ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਭਾਗਿਆਂ ਤਾਰਾ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਭਾਈ ਫਾਰਮ ਗੁਜਿਆਰਪੁਰ ਵਿਖੇ 50 ਬੂਟੇ ਸਿਲਵਰ ਓਕ ਲਗਾਏ ਗਏ। ਇਹਨਾ ਬੂਟਿਆਂ

ਵਿੱਚੇ ਆਕਸੀਜਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਹਰਬਲ ਰੁੱਖ ਲਗਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੂਰਵ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗਵਰਨਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਵਿਜ ਅਤੇ ਪੂਰਵ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗਵਰਨਰ ਜੀ.ਐਸ. ਬਾਵਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੋਟੇਰੀਅਨ ਸਮੇਤ ਜੈਨ, ਅਕੋਕ ਜੈਨ, ਰਜਿੰਦਰ

ਮੋਦਗਿੱਲ, ਯੋਗੇਸ਼ ਚੰਦਰ, ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ, ਚੰਦਨ ਸਰੀਨ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਬਾਵਾ, ਸੁਮਨ ਨਈਅਰ, ਡਾ. ਸ਼ੁਭਕਰਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ, ਤਰਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਬਾਮਨਿਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਲੱਬ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਟਿਆਮਟੀ ਆਰਲੁਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਬੂਟਾ ਲਗਾਉਂਦੇ ਕਿਉਂਕਿ 50 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਰਖਤ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਬਹੁਤ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਰੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਸੁੱਕੇ ਪੌਦਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਾਦ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਰੁੱਖ ਅਤੇ ਪੌਦੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ 3 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਲਗਭਗ ਤਾਪਮਾਨ ਘਟਾਉਂਦੇ

ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਫੋਰਿੰਗ ਕਰਵਾਈ

ਅਲਵਾਲਪੁਰ (ਮਦਨ ਬੰਗੜ)- ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਅਲਵਾਲਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਫੋਰਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਕਾਰਜ ਸਾਧਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਾਮਜੀਤ ਅਤੇ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੀਲਮ ਰਾਣੀ ਵੱਲੋਂ ਡੱਗੂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਹੱਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫੋਰਿੰਗ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੌਂਸਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਬਰਸਾਤੀ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ/ਦੁਕਾਨਾਂ/ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰਾਂ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਕੂਲਰ, ਗਮਲੇ, ਟਾਇਰਾਂ, ਟੈਂਕੀਆਂ, ਫਰਿਜ਼ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗੀ ਟ੍ਰੇਅ 'ਚ ਹਰ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਕੱਢ ਕੇ ਸੁਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੰਡਰ ਦੇ ਕੰਟੇਨਰ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਪੂਰੀ ਬਾਜ਼ੂ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਢੱਕਣ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਜਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫੋਰਿੰਗ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡੱਗੂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਸਬੰਧੀ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਯੂਰੀਆ ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਮਿਲਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ

ਨੰਗਲ (ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਸਹਿਵਿਸ)- ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆ ਰਹੀ ਯੂਰੀਆ ਖਾਦ ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰਲ ਦੀ ਫਰਟੀਲਾਈਜ਼ਰ ਲਿਮਟਿਡ (ਐਨ ਐਫ ਐਲ) ਦੇ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾਂ ਦਾ ਬਣਦਾ ਕੋਟਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਖਾਦ ਕਾਰਖਾਨਾ ਐਨ ਐਫ ਐਲ ਦਾ ਬੰਦ ਪਏ ਖਰੀਦ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਹਿੱਦ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਾਰਕੁੰਡ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਧਰ, ਨੰਬਰਦਾਰ ਰੁਪਕੀਰ ਸਿੰਘ ਦਰਸੀ, ਕੁੱਲ ਹਿੱਦ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸੂਬਾ ਆਗੂ ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਮਾ ਸਿੰਘ ਐਲੱਖ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਆਗੂ ਦਵਿੰਦਰ ਨੰਗਲੀ ਸਿੰਘ ਭਨੁਪਲੀ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਧਰ, ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੋਇਲ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੰਗ ਕੀਤੀ

ਗਈ ਕਿ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਯੂਰੀਆ ਖਾਦ ਦੀ ਅਤੀ ਕਿੱਲਤ ਹੋਵੇ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਯੂਰੀਆ ਖਾਦ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਡੀਲਰ ਅਤੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੰਦ ਪਏ ਖਰੀਦ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦੇਣ ਲਈ ਛੋਟੀ ਹੀ ਛਾਤ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਭਰੋਸੇ ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਕੋਟਾ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਉੱਤੇ ਸਹਿਕਾਰੀਤਾ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਹੀ ਕੱਟ ਲਾਇਆ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਤਿਕਾਤ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਐਨ ਐਫ ਐਲ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਬਣਦੇ ਕੋਟੇ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਭਨੁਪਲੀ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਧਰ, ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੁਬੇਟਾ, ਅਤੇ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੌਲੇਲੀ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਬਾਬਾ ਮੋਤੀ ਮਹਿਰਾ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਲਗਾਇਆ ਦੁੱਧ ਦਾ ਲੰਗਰ

ਫਿਲੌਰ (ਨਿਰਮਲ)- ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਮਹਿਰਾ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਦੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੁੱਧ ਲੰਗਰ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਾਬਾ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਡੇਰਾ ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਨੰਗਲ ਬੇਟ ਆਲੋਚਾਲ, ਤਰਮੇਸ਼ ਰੁਪਾਣਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਜੇਪੀ ਵਿਸ਼ਵਰਾਜ ਜਾਤੀਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਤਰਮੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੱਲੋਂ ਬਾਬਾ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਮਹਿਰਾ ਜੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਮਹਿਰਾ ਜੀ ਦੀਆਂ

ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਉਪਗ੍ਰਹਾਂ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਸੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਕੇਯੂ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਖੱਖ, ਗੁਲਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਅਰੂਜਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਰ ਡੀ ਆਰ ਐੱਸ ਜੀ ਟੀ ਆਰ ਫਿਲੌਰ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੱਖ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਫਿਲੌਰ, ਡਾਕਟਰ ਕੁਲਦੀਪ ਰਾਏ, ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਤਿੰਦਰ

ਬਾਹੋਵਾਲ ਗਰਾਊਂਡ ਲਈ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਵਾਸਤੇ ਬੈਂਸ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ 3.5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸੇਵਾ

ਬਾਹੋਵਾਲ, ਗੁਜਿਆਰਪੁਰ (ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ)- ਪਿੰਡ ਬਾਹੋਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜਰਨੈਲ ਮੂਲਾ ਸਿੰਘ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗਰਾਊਂਡ ਦੀਆਂ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉੱਤਮ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਨਵੇਂ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇੱਕ ਪਵਿੱਤਰ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾਦਾਇਕ ਕਦਮ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਰਨੈਲ ਮੂਲਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੀ ਬੀਬੀ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਸਾਰਾ, ਪੁੱਤਰ ਰਾਮਚੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਰਾ (Minister of Justice, Alberta, Canada) ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਵਾਰ ਵੱਲੋਂ 3,50,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾਨ ਕਰਕੇ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ

ਹੈ। ਇਹ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਖੇਡ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਉਪਲਬਧਤਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਲਈ ਹੋਰ ਵਧੀਆ ਮਾਹੌਲ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਸ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਨਿਰੀ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਮੂਹਕ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਮਿਲੇਗੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਬਾਹੋਵਾਲ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਨੰਦਰਾਮ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਰਨੈਲ ਮੂਲਾ ਸਿੰਘ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਸਮੇਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸੇਵਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਯਾਤਰਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਬੀਬੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਅਨਮੋਲ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਤਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਮਚੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਰਹੇ। ਜਸਪਾਲ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰੂਹ ਨਾਲ ਤਾਰੀਫ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਹ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਲਈ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਕਦਮ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਭੰਡਾਰੀ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗੁਰਿ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਪੁੱਜੇ

ਭੰਡਾਰੀ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗੁਰਿ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਪੁੱਜੇ। ਇਹ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਖੇਡ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਉਪਲਬਧਤਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਲਈ ਹੋਰ ਵਧੀਆ ਮਾਹੌਲ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਸ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਨਿਰੀ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਮੂਹਕ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਮਿਲੇਗੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਬਾਹੋਵਾਲ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਨੰਦਰਾਮ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਰਨੈਲ ਮੂਲਾ ਸਿੰਘ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਸਮੇਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਸੜਕ ਸਫਾਈ ਮਿਸ਼ਨ ; ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗੋਦ ਲਈਆਂ ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ

ਜਲੰਧਰ (ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼ੈਲੀ ਐਲਬਰਟ)- ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਨਿਗਰਾਨੀ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ 'ਪੰਜਾਬ ਸੜਕ ਸਫਾਈ ਮਿਸ਼ਨ' ਤਹਿਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਕੇ ਉੱਚੇ ਸਾਥ-ਸਥਾਈ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਡਾ. ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਅਗਰਵਾਲ ਦਾ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿਚੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੇਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੱਕ ਦੀਆਂ 51 ਸੜਕਾਂ ਨੂੰ ਅਡਾਪਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਨਿਗਰਾਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉੱਚੇ ਪੇਸ਼ ਦਾ ਰਹੀਆਂ ਟੋਇਆ, ਸਾਥ-ਸਥਾਈ, ਸਟੀਟ ਲਾਈਟਾਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਕਰਕੇ ਜਲਦ ਹੱਲ

ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ। ਡਾ. ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਿਸ਼ਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਾਥ-ਸੁਭਰ ਰਾਜਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਥ-ਸੁਭਰੀ

ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਦੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ
(ਆਖਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

Regd. No : L-4/Pb-JL-0023/2024-26, (R.N.I.)-00068/57

ਜਲੰਧਰ : ਐਤਵਾਰ, 20 ਜੁਲਾਈ 2025

www.nawanzamana.in

ਕੀਮਤ 5.00 ਰੁਪਏ

ਅਨਿਲ ਰਾਜੀਮਵਾਲੇ ਅਨੁਵਾਦ : ਐੱਮ ਐੱਸ ਭਾਟੀਆ

ਹਿਰੇਂਦਰ ਨਾਥ ਮੁਖਰਜੀ ਦਾ ਜਨਮ 23 ਨਵੰਬਰ, 1907 ਨੂੰ ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਤਾਲਤਾਲਾ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਸ਼ੀ ਸਚਿੰਦਰਨਾਥ ਮੁਖਰਜੀ ਦੇ ਦਸ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚੌਥੇ ਸਨ। ਸਚਿੰਦਰਨਾਥ ਖੁਦ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬੁਲਾਰੇ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਗਾਜ਼ਟਰਵਾਦੀ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੇ ਹਿਰੇਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਨੂੰ ਤਰਾਸ਼ਿਆ।

ਹਿਰੇਨ ਨੇ 13 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਜਨੇਊ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਬਾਅਦ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਕਸਰ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਰਾਮਾਇਣ ਅਤੇ ਮਹਾਭਾਰਤ ਦੇ ਲੰਬੇ ਐਂਸਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਦਾਦੀ ਦਾ ਚਹੁਤਾ ਬਣ ਗਏ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਲੋਕ ਯਾਦ ਕਰ ਲਏ। ਉਹ ਇੱਕ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਹੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ 1922 ਵਿੱਚ ਤਾਲਤਾਲਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਤੋਂ 5 ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ 80 ਫੀਸਦੀ ਐਂਕਾਂ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ।

1924 ਵਿੱਚ ਇਟਲੀਭੀਏਟ ਆਰਟਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 1926 ਵਿੱਚ ਉਹ ਬੀ ਏ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੀ ਰਹੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੀਸ਼ਾਨ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਜਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ (ਆਨਰਜ਼) ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਐੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ 1928 ਵਿੱਚ ਐੱਮ.ਏ. ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੋ ਸਾਰੇ 8 ਪੇਪਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬੀ ਐੱਚ ਯੂ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਇੱਕ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਭਾਸ਼ਣ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਿਆ।

ਉੱਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਇੰਗਲੈਂਡ ਗਏ
ਉਹ 1929 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਟੇਟ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ 'ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਗਏ ਅਤੇ ਸੇਂਟ ਕੇਥਰੀਨ ਕਾਲਜ, ਆਕਸਫੋਰਡ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ। 1932 ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਬੀ. ਲਿਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 1934 ਵਿੱਚ ਲਿੰਕਨ ਇਨ ਤੋਂ ਬਾਰ-ਐਟ-ਲਾਅ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਉਥੇ ਉਹ ਜੱਜਾਂਦਾ ਜ਼ਹੀਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਅਤੇ ਗਰੇਟ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਕਸਫੋਰਡ ਅਤੇ ਕੈਂਬਰਿਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ।

ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 1920 ਵਿੱਚ ਅਸਯੋਗ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਗਾਜ਼ਟਰਵਾਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ 24 ਦਸੰਬਰ, 1921 ਨੂੰ ਪ੍ਰਿੰਸ ਆਫ ਵੇਲਜ਼ ਦੀ ਫੇਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਖੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੀਪਮਾਲਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਦੇਖਣ ਗਏ, ਲਈ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਾਲਜ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਕਾਜ਼ੀ ਨਜ਼ਰੁਲ ਇਸਲਾਮ ਦੁਆਰਾ 'ਏ ਸ਼ਿਕਲ ਪਾਰਾ ਚਲ' ਗਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ। ਉਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਰੀ ਕਾਲਜ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਬਣੇ।

1934 ਵਿੱਚ ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਆਏ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਸਰਵਪੱਲੀ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਫਿਲਾਸਫੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਿਰੇਨ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਹ ਰਿਪਨ

(ਪੱਛਮ ਦੀ ਅਨੁਵਾਦ ਗੀਸ ਨਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭਾਰਤ ਚੀਨ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੇ ਲਈ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਰਸਤਾ ਚੁਣੀਏ ?)

1991 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬੰਦ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਦਰਾ ਫੰਡ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਪੈਕੇਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਗਰੀਬੀ ਕਾਫੀ ਘਟ ਗਈ ਹੈ। 2009 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਸ ਨੇ : ਕੀ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਿਹਤਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਦੇ ਇਸ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹਿੰਮਾਨੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਕੋਈ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸਕਾਲਰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਤੰਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਤਜਰਬਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨੀਤੀ ਘੜਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਲਈ ਇਹ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ-ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਸੀਂ ਗਲਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ-ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਸ਼ਰਮ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕੁਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀਤੰਤਰ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੇਚੀਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਜਾਂ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦਾ ਮੈਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਿੱਥੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਕਿਵੇਂ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਸਕੇ । ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ । ਪਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੰਮ ਮੈਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਲਈ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪਨਾਏ ਗਏ ਰਸਤਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਾਂ। ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਸਨਅਤੀ ਨੀਤੀ ਸੰਬੰਧੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ, ਜਾਪਾਨ, ਚੀਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੋਇਆ ।

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਐਤਵਾਰਤਾ

ਮੈਂ ਕੀ ਦੱਸਾਂ ਤੇਰੇ ਪਿੱਛੋਂ ਸੀ

ਆਖਰ ਜਰ ਗਿਆ ਕੀ-ਕੀ

ਮੈਂ ਕੁਝ ਵੀ ਜਿੱਤ ਨਾ ਸਕਿਆ

ਪਤਾ ਨੂੰ ਹਰ ਗਿਆ ਕੀ-ਕੀ।

- ਕਮਲ ਬਾਦਲ ਕਲਾਂ

ਇਨਕਲਾਬੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ : ਹਿਰੇਨ ਮੁਖਰਜੀ

ਕਾਲਜ, ਕਲਕੱਤਾ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ 1936 ਵਿੱਚ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਣੇ ਅਤੇ 1962 ਤੱਕ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਰਸ਼ਨ ਦੋਵੇਂ ਪੜ੍ਹਾਏ।

ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ

ਹਿਰੇਨ 1936 ਵਿੱਚ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਉਦੋਂ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ 1938-39 ਦੌਰਾਨ ਏ ਆਈ ਸੀ ਸੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਬੰਗਾਲ ਇਕਾਈ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਉਹ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲੇਖਕ ਸੰਘ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਏ ਆਈ ਐੱਸ ਐੱਫ ਨਾਲ ਨੇੜਲਾ ਸੰਬੰਧ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ 1940 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਗਪੁਰ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕੀਤੀ।ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਏ ਆਈ ਐੱਸ ਐੱਫ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ।

ਹਿਰੇਨ ਮੁਖਰਜੀ 1941 ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ ਫ੍ਰੈਂਡਜ਼ ਆਫ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਐੱਸ.ਏ. ਡਾਂਗੇ, ਪੀ.ਸੀ. ਜੋਸ਼ੀ, ਡਾ. ਰਣੇਨ ਸੇਨ, ਭੋਵਾਨੀ ਸੇਨ, ਸੋਮਨਾਥ ਲਹਿਰੀ, ਜੋਤੀ ਬਾਸੂ, ਭੂਪੇਂਡ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਹਾਨ ਦਿੱਗਜਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਨ।

ਉੱਘੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਲੇਖਕ

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਿਰੇਨ ਮੁਖਰਜੀ ਇੱਕ ਉੱਘੇ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਗਿਆਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਹਰਫਨਮੇਲਾ ਵਿਦਵਾਨ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਤਪੂਰਨ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਅਨੁਭਵ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਹਲਕੇ-ਫੁਲਕੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਬੌਧਿਕ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੋਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਭਾਤਵਾਂ ਨੇ ਇੰਨਾ ਡੂੰਘਾ ਬੌਧਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀਲ ਲੈਂਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਬੌਧਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਸਨ। ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਤਕ ਭਾਸ਼ਣ ਮਨਮੋਹਕ । ਪੰਡਿਤ ਨਹਿਰੂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਸੁਣਨ ਲਈ ਸਦਨ ਵਿੱਚ ਤੰਤਰਪਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਿਕ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਧੁਨਿਕ ਬੰਗਾਲੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ (ਬੋਲਸ਼ੇਵਿਕਸ) ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਲੇਖਕ ਸਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਰਚਨਾਵਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ:

- *ਇੰਡੀਆ ਸਟਰਲਜ਼ ਫਾਰ ਵ੍ਰੀਡਮ;
 - *ਐਨ ਇੰਟਰਡਕਸ਼ਨ ਟੂ ਸੋਸ਼ਲਿਜ਼ਮ;
 - *ਗਾਂਧੀ ਜੀ: ਏ ਸਟੱਡੀ;
 - *ਦ ਜੈਟਲ ਕੋਲੋਸਸ: ਦੋ ਸਟੱਡੀ ਆਫ ਨਹਿਰੂ; *ਇੰਡੀਆ ਐਂਡ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ;
 - *ਪੋਰਟਰੇਟ ਆਫ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ;
 - *ਬੋਮ ਆਫ ਬਰਨਿੰਗ ਗੋਲਡ (ਦੋ ਸਟੱਡੀ ਆਫ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ);
 - *ਦ ਕਮਿਊਨਲ ਪ੍ਰੋਬਲਮਜ਼ ਐਂਡ ਦ ਵ੍ਰੀਡਮ ਸਟ੍ਰਗਲ, 1919-1947;
 - *ਗਾਂਧੀ, ਅੰਬੇਦਕਰ ਐਂਡ ਐਕਸਟਿਰਪੇਸ਼ਨ ਆਫ ਅਨਟਰੋਬਿਲਟੀ;
 - *ਯੂਅਰ ਟੇਗੋਰ ਫਾਰ ਟੂਡੇ;
 - *ਰਿਮੋਬਰਿੰਗ ਮਾਰਕਸ;
 - *ਐਂਡਰ ਮਾਰਕਸਿਸਟ ਬੈਨਰ;
 - *ਐਂਡਰ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮਜ਼ ਕ੍ਰਿਮਸਨ ਕਲਰਜ਼; ਆਦਿ।
- ਬੰਗਾਲੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ:
- *ਨੈਸ਼ਨਲ ਮੂਵਮੈਂਟ ਇਨ ਇੰਡੀਆ;
 - *ਏ ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (2 ਜਿਲਦਾਂ ਵਿੱਚ);
 - *ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੰਗਸ;

*ਮਾਡਰਨ ਬੰਗਾਲੀ ਪ੍ਰੋਇਟਰੀ; ਆਦਿ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਕਲਕੱਤਾ ਵੀਕਲੀ ਨੋਟਸ' ਅਤੇ 'ਇੰਡੋ-ਸੋਵੀਅਤ ਜਰਨਲ' ਵਰਗੇ ਰਸਾਲਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਸੰਪਾਦਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਨਾਵਲ 'ਟੋਰੀ ਹੋਤੇ ਤੀਰ' (ਕਿਸਤੀ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰੇ ਤੱਕ) ਵੀ ਲਿਖਿਆ। ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਬੰਗਾਲੀ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਇੱਕ ਉੱਘੇ ਲੇਖਕ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਰਜੀ ਦਿਮਿਤਰੋਵ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਲੈਗਜ਼ੈਂਡਰ ਸ਼ੋਮਾ ਡੀ ਕੋਰੋਸ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ।

ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੁਰਸਕਾਰ

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਿਰੇਨ ਮੁਖਰਜੀ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਯੋਗਦਾਨ ਲਈ 1990 ਵਿੱਚ ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਣ ਅਤੇ 1991 ਵਿੱਚ ਪਦਮ ਵਿਭੂਸ਼ਣ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 2001 ਵਿੱਚ ਮੁਜ਼ੱਫਰ ਅਹਿਮਦ ਸਮਿਤੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸਾ, ਕਲਕੱਤਾ, ਉੱਤਰੀ ਬੰਗਾਲ, ਕਲਿਆਣੀ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਸਾਗਰ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਆਨਰੇਰੀ ਡਾਕਟਰੇਟ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1992 ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਸਾਗਰ ਪੁਰਸਕਾਰ, 1994 ਵਿੱਚ ਮੈਲਾਨਾ ਆਜ਼ਾਦ ਪੁਰਸਕਾਰ ਅਤੇ 2000 ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰੁਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1977 ਵਿੱਚ ਸੋਵੀਅਤ ਲੈਂਡ ਨਹਿਰੂ ਪੁਰਸਕਾਰ, ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਲਈ ਸੋਵੀਅਤ ਪੁਰਸਕਾਰ ਅਤੇ 1980 ਵਿੱਚ ਬੁਲਗਾਰੀਆ ਤੋਂ ਦਿਮਿਤਰੋਵ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵੀ ਮਿਲਿਆ।

ਅਸਾਧਾਰਨ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ

ਪ੍ਰੋ. ਹਿਰੇਨ ਮੁਖਰਜੀ 1952 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਉਹ ਚੁਣੇ ਗਏ ਪੰਜ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਨ। ਉਹ ਪਹਿਲੀ, ਚੌਥੀ ਅਤੇ ਪੰਜਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਅਤੇ 1957 ਅਤੇ 1967 ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਸੈਂਟਰਲ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ 1952 ਤੋਂ

1964 ਅਤੇ 1967 ਤੋਂ 1971 ਤੱਕ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਉਪ ਨੇਤਾ ਸਨ। ਉਹ 1964 ਤੋਂ 1967 ਤੱਕ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸਨ। ਉਹ 1952 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 25 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਲਗਾਤਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ।

ਹਿਰੇਨ ਮੁਖਰਜੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ, ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਗਠਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਇੱਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹਿਰੇਨ ਮੁਖਰਜੀ ਇੱਕ ਬਹੁਪੱਖੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ, ਜੋ ਸੰਸਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਬਚਾਅ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸੰਸਦੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸੰਸਦ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਮੁਹਾਰਤ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਗਾਜ਼ਟਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ, ਗਾਂਧੀ ਜੀ, ਨਹਿਰੂ, ਬੁੱਧ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਬੋਲ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇਲਿਆਡ ਅਤੇ ਓਡੀਸੀ ਤੋਂ ਰਾਮਾਇਣ ਅਤੇ ਮਹਾਭਾਰਤ, ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਤੋਂ ਭਗਵਦ ਗੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ ਅਤੇ ਮਾਰਕਸ ਅਤੇ ਲੈਨਿਨ ਤੱਕ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ, ਗਾਂਧੀ ਜੀ, ਨਹਿਰੂ, ਬੁੱਧ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਬੋਲ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਸਰ ਲਓਨਾਰਡ ਵੂਲੀ ਅਤੇ ਸਰ ਮੋਰਟੀਮੋਰ ਵੂਲਰ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਲਈ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਬਾਰੇ ਹਿਰੇਨ ਮੁਖਰਜੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਨ।

ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕੰਮ ਰੋਕੂ ਮਤੇ 'ਤੇ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਦੁਰਲੱਭ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੀ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਿਰੇਨ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਬੋਲਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾਲ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਪੋਰਟਰੇਟ ਆਫ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ' ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦਾ ਨਿਰਪੱਖ ਚੰਗਾ ਨਾਲ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ।

ਉਹ ਦੋ ਵਾਰ ਪਬਲਿਕ ਅਕਾਊਟਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣੇ। ਉਹ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸਕੱਤਰੇਤ ਦੇ 'ਬਿਊਰੋ ਆਫ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਐਂਡ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ' ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵੀ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਈ ਸੈਮੀਨਾਰ, ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਕਈ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਚਨਾਤਮਕ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟੀ ਵੀ 'ਤੇ ਦਿਖਾਵੇ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਨੀਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਤਾਲਮੇਲ ਸੀ। ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ (1952), ਸਿੱਖਿਆ ਪੈਨਲ, ਯੋਜਨਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਟਰੱਸਟ, ਲਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਟਰੱਸਟ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕੌਲ ਆਫ ਸਪੋਰਟਸ, ਆਦਿ ਵਰਗੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੰਜੌਰ ਦੇ ਬ੍ਰਿਹਦੀਸ਼ਵਰ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਵਜੋਂ ਦੱਖਿਆ

ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਰਸਤਾ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਜਾਂ ਜਮਹੂਰੀਅਤ

‘ਵਿਕਾਸ’ ਅਤੇ ‘ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ’ ਸਿੱਖਣ ਤੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਹਨ । ਉਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ, ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ, ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ । ਅੱਜ ਦੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਯੁਗ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਜਲਦੀ ਸਿਖਣਗੇ, ਉਹ ਹੀ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲਣ ਸਕਣਗੇ ਅਤੇ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੀ

ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਗੇ ਤਾਂ ਮੋਹਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਵੀ ਦੇਣਗੇ । ਮੈਂ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਮਾਰਗਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇ, ਜੋ 1991 ਵਿਚ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਰਸਤੇ ਅਭਿਤਿਆਰ ਕੀਤੇ । ਜ਼ਾਹਰ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੀ ਜੋੜੀ। 1980ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮਦਨ ਲੱਗਭੱਗ ਬਰਾਬਰ ਸਨ । 2009 ਵਿਚ ਚੀਨ ਦਾ ਕੁਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪੰਜ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਦਯੋਗਿਕ ਨਿਰਮਾਣ ਖੇਤਰ ਅੱਠ ਗੁਣਾ ਅਤੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦਾ ਤਕਨੀਕੀ ਖੇਤਰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪੰਜਾਹ ਗੁਣਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦਾ ਸਮਾਜਵਾਦ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ-ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ- ਦਰਮਿਆਨ ਮੁਕਾਬਲੇ; ਅਤੇ ਰਾਜਤੰਤਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਧੀਆਂ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਜਮਹੂਰੀਤੰਤਰ ਅਤੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਤੰਤਰ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਾਂ ਹੈ। 1991 ਵਿਚ ਜਦ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਢੇਰ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ

ਹੈ ਤਾਂ ਪੱਛਮ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਮੰਤਰੀ ਵਾਲੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਅਤੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਜਮਹੂਰੀਵਾਦ ਨੂੰ ਜੇਤੂ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਰੂਸ ਉਪਰ ਬੜੀ ਸ਼ਾਨੋਸ਼ੌਕਤ ਨਾਲ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਠੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਰੂਸ ਦੇ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਉਪਰ ਬਹੁਤ ਘਾਤਕ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਚੀਨ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕਬੂਲਦਾ। ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਰਸਤੇ ਉਪਰ ਚੱਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। 1991 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੇ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਫਾਰਮੂਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੋਭੇ ਟੇਕ ਦਿੱਤੇ । ਉਹਨਾਂ ਘਰੇਲੂ ਦਸਤਕਾਰੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਤਕਨੀਕੀ ਗਿਆਨ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਚੀਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰੇਲੂ ਦਸਤਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਆਰਥਿਕ ਮਾਰਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੀਨ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਇੱਕ ਚਮਤਕਾਰ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਚੀਨ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰੀ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਘਬਰਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਚੀਨ ਨੇ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਦੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਤਰੇਸ਼ਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ । ਅਮਰੀਕਾ ਅੰਦਰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਵਖਰੇਵਾਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਆਮਦਨ ਅਸਮਾਨਤਾ ਬੇਹੱਦ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਚੀਨ ਦੇ ਉਭਾਰ ਨੇ ਚੁਨੌਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ । ਚੀਨ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਚਹਿਲ-ਕਦਮੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਅਮਰੀਕਾ ਭਾਰਤ ਉਪਰ ਦਬਾਅ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ । ਭਾਰਤ ਸਾਵਧਾਨ ਹੈ । ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਤਾਕਤਵਰ ਬਣਨਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮੂਹ ਜਨਤਾ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਘਰੇਲੂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਵੇ । ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਚੌਰਾਹੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ । ਸੱਜੇ ਤੇ ਖੱਬੇ ਦੋਵੇਂ ਪੱਖ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਠੋਸ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਖੱਬਾ ਪੱਖ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਜਵਾਦੀ, ਉਦਾਰਵਾਦੀ

ਜਮਹੂਰੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਸੱਜਾ ਸਨਾਤਨੀ ਧੜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਬਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਆਜ਼ਾਦ ਮੰਤਰੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਨੂੰ ਅਪਨਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉਪਰ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਲਗਾਉਣੀਆਂ ਪੈਣ । ਦਰਮਿਆਨਾ ਤਬਕਾ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਪੱਛਮ ਦੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਮਾਡਲ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੇਤ

ਦੇਸ਼ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹੈ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਬਣਿਆ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਵਰਗ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪਾ ਰਿਹੈ

ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਸਮਝ ਸਾਨੂੰ ਚਿੱਟੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਜੇ ਕੱਚ-ਘਰੜ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਈ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਮੌਕੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰਬੱਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਈ ਸੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਪਾਰਟੀਆਂ: ਮੋਰਾਰਜੀ ਡਿਸਾਈ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ (ਸੰਗਠਨ) ਜਾਂ ਕਾਂਗਰਸ (ਓ), ਭਾਰਤੀ ਜਨ ਸੰਘ, ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਦਲ, ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਬਾਬੂ ਜਗਜੀਵਨ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਫਾਰ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਰਾਇਣ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਕਹਿਣਾ ਵਧੇਰੇ ਠੀਕ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣੀ ਆਰਜੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਆਏ ਬਾਬੂ ਜਗਜੀਵਨ ਰਾਮ ਨੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਟੁੱਟਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਛੱਡੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਫਾਰ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਲਈ ਸਰਗਰਮੀ ਆਰੰਭ ਤਾਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚਲੀ ਜਾਮਾ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਇਮਾਮ ਬੁਖਾਰੀ ਵੀ ਇਸ ਨਵੇਂ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦੇਦਾਂ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪੋ ਵਿੱਚ ਬਣਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਬਹੁਤ ਤਿੱਖੇ ਵਿਰੋਧ ਚੱਲਦੇ ਸਨ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁੱਸਾ ਏਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਫ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਆਪਸੀ ਵਿਰੋਧ ਪਿੱਛੋਂ ਵੇਖੋ ਜਾਣਗੇ, ਇਸ ਵਕਤ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਦਿੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਕਰਨਾ ਪਹਿਲਾ ਮਕਸਦ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਮਕਸਦ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਵੀ ਹੋ ਗਏ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸੀ ਪੀ ਆਈ (ਐੱਮ) ਵਰਗੀਆਂ ਕੁਝ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਬਾਹਰੋਂ ਹਮਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੀ ਪੀ ਆਈ (ਐੱਮ) ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮੋਹਰੀ ਬਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਗਰਜਾਂ ਲਈ ਕੀਤਾ ਸਮਝੌਤਾ ਸੀ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂ ਤੇ ਲਗਭਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੀ ਸੋਚ ਉੱਤੇ ਖੜਤੀ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੇ ਆਗੂ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗੱਠਜੋੜ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਜਨ ਸੰਘ ਤੇ ਇਸ ਪਿੱਛੇ

ਖੜੀ ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ ਵਿਚਲੀਆਂ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪਛਤਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਗੱਲ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਗੱਠਜੋੜ ਬਣਨ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਸ ਦੀ ਆਗੂ ਦਿੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਜਾਬਰ ਜੁੱਝੀ ਦੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਜਿਹੜੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ ਵਾਲੀ ਜਨ ਸੰਘ ਅਤੇ ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਬਣਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਿਆ। ਮਸਾਂ ਢਾਈ ਸਾਲ ਲੰਘੇ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ ਵਿੱਚ ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਜਨ ਸੰਘੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ ਨਾਲ ਪੁਆੜਾ ਪੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਟੁੱਟ ਕੇ ਕਈ ਧੜੇ ਜਦੋਂ ਬਣੇ ਤਾਂ ਵੱਖਰੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਬਣ ਗਈ। ਮਹੀਨੇ ਮਸਾਂ ਤਿੰਨ ਬੀਤੇ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਆ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਵੀਂ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹੱਥ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧ ਵਾਲੀ ਰਾਜਸੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਏਨੀ ਭਾਰੂ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਗਈ ਅਤੇ ਏਥੋਂ ਇਸ ਦੀ ਉਠਾਣ ਦਾ ਉਹ ਦੌਰ ਚੱਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਹਿੰਦਰ ਮੰਨੀ ਸਰਕਾਰ ਵਜੋਂ ਅੱਜ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਦਮਾਨ ਹੋਈ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾ ਵੀ ਪੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲਾ ਜਨਤਾ ਦਲ ਅੱਗੇ ਆਇਆ, ਇਹ ਗੱਲ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਕਹੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਘ ਪਰਵਾਹ ਓਥੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਓਦੋਂ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਰਾਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡਿਆ ਤੇ ਜਿਸ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਨੇ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡਿਆ, ਉਸੇ ਦਾ ਲਾਭ ਨੇ ਹੋ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਧਿਰਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਅੱਜ ਦਾ ਭਾਰਤ ਜਿਸ ਮੌੜ ਉੱਤੇ ਆਣ ਪੁੱਜਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਕੇ ਠੀਕ ਸਿੱਟੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੱਢੇ ਜਾ ਰਹੇ।

ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਤਾਕਤਾਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਧਰਮ ਦੇ

ਰਾਜ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਦਲਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਨਾਲ ਕਦਮ ਮਿਲਾ ਕੇ ਚਲਦਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਜਾਂ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੀ ਸੀ ਤਾਂ

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਜਤਿੰਦਰ ਪੰਨੂੰ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲਿਸਟ ਅਫਸਰੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਉੱਤੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹਿੰਕ ਠੋਕ ਕੇ ਉਸੇ ਸੋਚ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੱਧ ਵਰਗ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਮਰਥਕ ਬਣ ਕੇ ਚਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਬਦਲਦੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਲਹਿਰ ਉਠਦੀ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਫੜਦੀ ਦਿੱਸੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਨਬਥ ਟੁੱਟਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਰਾਹ ਲੱਭਣ ਦੀ ਪਹਿਲ ਵੀ ਇਹੋ ਵਰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੀਆਂ ਪੇਸ਼ਤਾਂ ਲੈ ਸਕਣ ਦਾ ਜੁਗਾੜ ਕਰਨ ਦੀ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਕਤ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਧਿਰ ਹਿੰਦੂਤਵ ਵੱਲ ਵਧਦੀ ਪਈ ਹੈ, ਅਫਸਰੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਉੱਤੇ ਬੈਠੇ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਈ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣੀ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਕਿ ਵਗਏ ਵਹਿਣ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੀਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਦਿਉ।

ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਕੁਝ ਵੱਡੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਣੇ ਨੇ ਜਲ-ਪਾਣੀ ਛਕਦੇ-ਛਕਾਉਂਦੇ ਇਹ ਗੱਲ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਛਿੜੇ ਤੋਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਾਕਤ ਜ਼ਰੂਰ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਕੋਈ ਚਿਹਲਾ ਨਾ ਹੋ ਕਿ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਵਕਤ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਬਣਨ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਪੁਤਿਸ਼ਨਾ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਹਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਤੋਂ ਕਰਵਾਏ

ਜਾਣ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਿਸਾਲ ਆਖਿਆ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੜੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਾਂਵੜ ਯਾਤਰੀਆਂ ਖਾਤਰ ਢਾਬੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਅ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਧਰਮ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਓਥੇ ਲਿਖ ਕੇ ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਾਂਵੜ ਯਾਤਰਾ ਉੱਤੇ ਫੁੱਲ ਵਰਸਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਹੋਰਨਾਂ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਰੋਕਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ‘ਸੂਰੀਆ ਨਮਸਕਾਰ’ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਭਾਰੂ ਧਰਮ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਵੇਰ ਦੀ ਸਭਾ ਦੇ ਵਕਤ ਇੱਕ ਧਰਮ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਆਰੰਭਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਲੱਗ ਪਈ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜਾ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਬਰ ਕਰਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮਾਂ, ਖਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਰ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਪਾਪੀ ਅਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਆਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਗੈਰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜੇ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਰਹੇ ਹਿੰਦੂ ਸੈਨਾਪਤੀਆਂ ਜਾਂ ਚੰਗੇ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜਿਆਂ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਰਹੇ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮ ਦੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੋਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੁਣਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਭੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਦੇਦਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਦੇਦਾਂ ਬੋਲਣ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਚੰਗਾ-ਮੰਦਾ ਵੇਖੋ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਇੱਕ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਇਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਕੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸੋਚ ਹੇਠ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਜਿਸ ਖਾਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ, ਪਰ ਉਹ ਅਫਸਰ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਿਆਖਿਆ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਵਕਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਵੇਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸਾਡੀ-ਤੁਹਾਡੀ ਸੋਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਭਿੜਨ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ!

.ਗਦਰੀ ਵੀਰਾਂਗਣਾ ਬੀਬੀ ਗੁਲਾਬ ਕੌਰ ਦਾ ਪਿੰਡ ਬਖਸ਼ੀਵਾਲਾ

ਪਿੰਡ ਵਸਿਆ-38 ਵਿਜੈ ਬੰਬੋਲੀ

ਬਖਸ਼ੀ ਤਲੱਖਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਖੇੜੇ ਦਾ ਨਾਂਅ ‘ਬਖਸ਼ੀ ਗੜ੍ਹ’ ਟਿਕਿਆ ਗਿਆ। ਬੱਬੜੇ ਪੈਰ ਪਰਾਵੇਂ ਤੋਂ ਪਸਾਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਇਹ ‘ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਗੜ੍ਹ’ ਸਦਵਾਇਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ, ਜਿਹੜਾ ਵਿਗੜਦਾ-ਸਵੇਰਦਾ ਸੁਖੇਰੀ ਲੋਕ-‘ਵਾਜ਼’ ‘ਚ ‘ਬਖਸ਼ੀ ਵਾਲਾ’ ਵਜੋਂ ਪੱਕ-ਪਕਾਅ ਗਿਆ। ਦਰ-ਹਰੀਕੜ; 1849 ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕੁਮਕਾਂ ਦੀ ਲੱਕ-ਤੋੜਵੀਂ ਹਾਰ ਮਗਰੋਂ ਸਤਲੁਜ ਪਾਰ ਦੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪਰ 1857 ਦੇ ਗ਼ਦਰ ਉਪਰੰਤ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਬਿਸਵੇਦਾਰੀ ਪ੍ਰਥਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ। ਆਮੂਮਨ ਬਿਸਵੇਦਾਰ ਕਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਕਿਤੇ ਫੇਰ ਸਹੀ।

ਆਮ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਸਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਡੇ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸੰਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼-ਅਪਵਾਦਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਮ ਕਰਕੇ ‘ਬਖਸ਼ੀਆਂ-ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ’, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਹਤਾਨਵੀ-ਸਮਾਜਰਾ ਦੇ ਪਿੱਠੂਆਂ ਦੇ ਸਕੇ-ਸੋਧਰਿਆਂ, ਅੰਗਾਂ-ਸਾਕਾਂ, ‘ਰਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ, ਵਜ਼ੀਰਾਂ-ਦੀਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪਿਛਲੱਗੂਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇ-ਪਦਵੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ-ਜਗੀਰਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜ਼ਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਜਨ-ਸਾਧਾਰਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨੀ ਦੂਹਰੀ-ਤੀਹਰੀ-ਚੌਹਰੀ ਗੁਲਾਮੀ

ਇਸ ਦਾ ਅਖੀਰਲਾ ਵਕਤ ਬੜਾ ਕਰੁਣਾਮਈ ਹੈ। ਬੇਜੌੜ ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲਦੀ ਇਹ ਬੀਬੀ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਗ਼ਦਰੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਜੰਮਣ ਭੋਇ ‘ਕੋਟਲਾ ਨੇਧ ਸਿੰਘ’ ਹੁਜ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਦਾ ਆਖਰੀ ਇਸ ਤੱਕ ਆਸਰਾ ਰਿਹਾ, ਨੂੰ ਹੀ ਸਗੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੁਹਰਾ-ਪਿੰਡ ‘ਜੱਖੇਵਾਲਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਪਣੀ ਜੰਮਣ-ਭੋਇ ‘ਬਖਸ਼ੀਵਾਲਾ’ ਨੂੰ ਧੂਰ ਅੰਬਰਾਂ ਤੱਕ ਖੁਸ਼ਨਾ ਗਈ। ਉਸ ‘ਬਖਸ਼ੀਵਾਲਾ’ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਅਜਿਹੀ ਮਾਣਮੱਤੀ ਧੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਮੋਖਾ. 94634-39075

ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਫੋਨ ਦੀ ਫਰੋਲਾ-ਫਰਾਲੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਸਿਖਿਰਾਸਕ ਕਥਾ ‘ਸਮੁੰਦਰ ਮੱਥਣ’ ਵੀ ਭੀਡੀਓ ਚੱਲਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਮੇਰੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਵਧੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਲਈ ਦੇਵਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਣ ਲਈ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰ ਰਹਿ ਸਨ। ਉਹ ਇਕੱਲੇ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਚਿਆ, ਚਲੇ ਬੀਬੀ ਅਸੁਰਾਂ ਦਾ ਸਾਖ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਧ ਵੇਡੇ ਜਾਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵੀ ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਸਤਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਦੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੇਖੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਸੋਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਗਠਬੰਧ ਜਿਹਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਭਾਵ ਮਨ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਖੋਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚਲਾ ਕਪਟ ਉਜਾਗਰ ਹੋਇਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਲਸ਼ ਅਸੁਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆਇਆ ਤੇ ਉਹ ਰੰਡੂ-ਚੱਕਰ ਹੋ ਗਏ। ਫਿਰ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਵੱਲੋਂ ਛਲ ਨਾਲ ਮੋਹਨੀ ਰੂਪ ਧਾਰ, ਅਸੁਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਬਜ਼ਾਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਲਸ਼ ਨੂੰ ਰਬਿਆ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਰਾਹੂ-ਕੇਤੂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਹੋਈ ਮੇਨੀ ਗਈ ਤੇ ਫਿਰ ਵਾਅਦਾ-ਖਿਲਾਫੀ ਕਾਰਣ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿਣੇ ਜਾਣਾ। ਕੀ ਇਹ ਸਭ

ਕੁਦਰਤ ਰਾਣੀ ਦੇ ਹੀ ਸੰਕੇਤ ਸਨ, ਛਲ, ਕਪਟ ਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀ ਵਿਰੁੱਧ? ਸਮਾਂ ਬਲਵਾਨ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਨੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਮੂਜ਼ਬ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤਤਕਾਲੀ ਗੁਰੂ ਵੀ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋ ਗੁਜਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਹੀ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋਣਗੇ, ਉੱਥੇ ਚੋਲਿਆਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੋਉ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਵ-ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਵੈਸਲੋ ਨੇ ਖਲਬਲੀ ਜਿਹੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਭਰਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੋਵੇਸਰਾਂ ਬਾਬੋਂ ਕਾਲਜ ਭਾਂਅ-ਭਾਂਅ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਸੁੰਨਪਣ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਡੇਰਾ ਜਮਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ, ‘ਆਉਟਸੋਰਸਜ਼ ਭਰਤੀ’ ਕਰਕੇ ਡੰਗ ਟਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦੇਵੇਂ ਹੱਥ ਲੱਡੂ ,ਹਨ। ਖਜਾਨੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਚੋਖਾ ਲਾਭ ਹੈ। ਇਹੋ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਘੋਸਲ ਮਾਰ ਛੱਡਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੀ? ਲੋਕ ਜਾਣ ਵੱਠੇ ਖੂਹ ‘ਚ। ਹੁਣ ਸਮੇਂ ਨੇ ਫਿਰ ਕਰਵਣ ਬਦਲੀ ਹੈ। ਸਰਵ-ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੈਸਲੋ ਨਾਲ ਸਹਾਇਕ ਪਰਵੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਰੱਦ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ‘ਕਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕਹੀ ਗ਼ਮ’ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣ ਗਏ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਯੂਜੀਸੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਭਰਤੀ ਮੁੜ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਮਿਲਣਾ, ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਰਾਹ-ਦਸੋਹਿਆਂ ਨੇ, ਸੱਦਾਰਗ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖੜ ਡਿੱਛਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹਿੱਤ ਪ੍ਰਧਾਪਰਤ ਨਿਯਮਾਂਵਲੀ ਦੀਆਂ ਧੌਂਜੀਆਂ ਉਡਾ ਯੋਗ ਰਾਹਤਤਾ ਰੱਲ ਛੱਡੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ‘ਕਿਹੜਾ ਕੀਹਨੂੰ ਵਰਤ ਗਿਆ ਏ।’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਹ ਕੱਥੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਿੰਨਿਆਂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ

ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਵੇਸਰ ਜਾਂ ਲੈਕਚਰਰ ਲੀ ਲੱਗਣਾ, ਨਹੀਂ ਨੌਕਰੀ ਏੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਸਿਆਸੀ ਲੋਕਾਂ, ਪੈਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤੇ। ਰਵੀ ਸਿੱਧੂ ਕੇਸ ਨੇ ਭੱਠਾ ਵੀ ਬਿਠਾ ‘ਤਾ। ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਚਾਅ ਦੀ ਮਾਰੇ ਗੱਤੇ ਸਨ। ਕਈ ਤਾਂ ਕੋਨੇਡਾ ਜਾ ਸੈਟਲ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਰੰਗੀ-ਰੋਣਾ ਤੇ ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ। ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਅੀ, ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਕਹਿੰ ਨੇਕੇ ‘ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈ ਕੇ ਬੀਤੀ ਕੀਤੀ? ਪਿੱਛ ‘ਤੇ ਕਰਕੇ ਕੇ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਾਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਬੇਟੀ ਵਿਆਹੀ, ਫਿਰ ਬੇਟੇ ਅਮਰੀਕ ਨੂੰ ਸਪਾਉਸ ਵੀਜੇ ‘ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਭੇਜਣ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੂੰਹ ਕਮਲਜੀਤ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ। ਬੱਥਾ ਨੱਟਾਂ ਦਾ ਲਾ ਹੱਥੀਂ ਭੇਜੀ ਨੂੰਹ ਨੇ ਓਧਰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਦੀ ਰੰਗ ਬਦਲ ਲਈ। ਚਲੇ ਇਹ ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਬਈ ਉਸ ਅਮਰੀਕ ਨੂੰ ਤਾਂ ਓਧਰ ਸੱਦ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਐਧਰ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ‘ਕੱਲੇ ਬੇਠੇ ਧੱਕੇ ਆ ਰਹੇ ਆਂ। ਤੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਸੀ ਅਮਰੀਕ ਨੇ ਓਧਰ ਕਿਸੇ ਗੱਰੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਤੇ ਜੁਆਕ ਨੇ ਸੁੱਖ ਨਾਲ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਪੱਦੀ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਕੈਨੇਡਾ ਹੋ ਆਏ ਆ, ਭਾਬੀ ਤੇਰੀ ਨੇ ਦਿਲ ਦੀ ਨੀ ਲਾਇਆ। ਐਧਰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਅੱਧ ਘਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਹੱਟਕ ਹੁੰਦੀ।’ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਉਦਾਸੀ ਜਿਹੀ ਵਿੱਚ ਘਿਰ ਗਏ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਉੱਠ ਕੇ ਤੁਰ ਪਏ। ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਪਿੱਡ ਦੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਕੱਲੇ ਲੱਘਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਰਿਹਾ।

ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿਕ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਰਿਹਾ। ਵੱਡੇ ਜ਼ਮੀਂਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਢੋਰ ਵਾਧੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਸ ਖੁਲਾਸੇ ਕੀਤੇ। ਮੈਂ ਹੋਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ, ਸਰਕ-ਸ਼ੁਕਰ ਨਾਲ ਜਿਦਰੀ ਬਸਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਉਜੜ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਚੱਕਵੀਂ ਤਬੀਅਤ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਰਬ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਟਾਂ ‘ਤੇ ਘੁਮਦਿਆਂ ਕਿੰਨਾ ਅਨੰਦ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਖਰਬੂਜੇ, ਤਰਬੂਜ, ਅਮਰੂਦ, ਅੰਬ ਆਮ ਹੁੰਦੇ। ਛੱਲੀਆਂ ਚੱਬਏ, ਗੰਨੇ ਚੂਪਏ। ਜਾਮਣਾ ਖਾ ਖਾ ਕੇ ਜੀਭਾਂ ਨੀਲੀਆਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ। ਹੁਣ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਵੀ ਫੂਟਾ ਖਾਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ‘ਇਹ ਸੱਕ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਨੇ ਭਰਾਵਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਲੜੀ ਜਾਣਾ ਤੇ ਲੜਾਈ ਜਾਣੇ। ਅੱਵਲ ਤਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿੱਧ ਖੂਹ-ਪਾਤਾਂ’ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਖੂਹ-ਪਾਤਾਂ ‘ਚੋਂ ਗੀਤ ਦਾ ਅੰਤਰਾ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣ ਲਗਦਾ ਹੈ, ‘ਅਸ਼ਕੇ ! ਓਹਦੀ ਗਲਤ-ਬਿਆਨੀ ਦੇ/ ਨਿਗਲੇ ਸਭ ਮਣਕੇ ਗਾਨੀ ਦੇ/ ਸੁਫਨੇ ਟੁੱਟ ਗਏ ਜੁਆਨੀ ਦੇ, ਰੰਗ ਸੋਖ ਗਿਆ ਜਿੰਦਗਾਨੀ ਦੇ/ ਪਿਆ ਮਗਰ ‘ਡੂਸਰਿਆ ਸਾਰਨ’ ਜਿਵੇਂ ਲੈ ਆਇਆ ਕੋਈ ਭੂਚਾਲ/ ਕੁੜੇ ! ਜਾਦੂਗਰ ਆਇਆ/ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਵਿਛਾ ਗਿਆ ਜਾਲ/ ਕੁੜੇ ! ਸੱਦਾਰਗ ਆਇਆ।

ਸੰਪਰਕ 98144-30874

ਮੋਚਨ ਰਚਨਾ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੋਚ ਟੇਗੋਰ ਬੀਏਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ‘ਚ ਸੀ। ਇਹ ਅਸਲ ਬੀਏਰਹ ਹਾਲ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਫੈਸ਼ਨ ਸ਼ੋਅ ਦੇ ਮੋਚ ‘ਤੇ ਨਾਟਕ ਵੇਖਣ ਤੇ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਾਂ। ਉੱਥੇ ਕਰਨਾ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ੁਕਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਵਿਤਾ ‘ਲਗਭਗ ਜੈਹਿੰਦ’ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ‘ਚ ਆਪਣਾ ਮੁਹਾਵਰਾ ਘੜਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਰਕਰੀ ਕਵਿਤਾ ਵੀ ਕੁਝ ਕੇ ਸੋਚਣ ਵਾਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਚਨਾ ਜਗਤ ‘ਚ ਸੋਸ਼ੀਲਕ ਗੀਅਲੇਜ਼ਮ ਦਾ ਦਖਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਕਰਨ ਦੀ ਕੀੜਬ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਚਿੜੀ ਉੱਡ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਉੱਡ ਸਕਦੇ, ਪਰ ਕਲਕਤਾ ਤਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਗੱਲ ਕੀ, ਚਮਤਕਾਰੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹਨ, ਇਹ ਕਿਤੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਫ਼ਿਲਾਲ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਹਨ, ਯਥਾਰਥ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੋਕ ਧੋ ਧੋ ਕੇ ਪੈ ਗਏ ਹਨ।

ਇਹ 2013 ਦੀ ਬੀ ਬੀ ਸੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਇਟਰਵਿਊ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਇਕੱਲਤਾ ‘ਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਪਾਠਕ ਇਕੱਲਤਾ ‘ਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਤਨਹਾਈ ਦਾ ਜ਼ਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਮਨਾਉਂਦੇ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਲਿਖਣ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਲਿਖ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ; ਆਪਣੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ। ਮੇਰੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਭੂਗੋਲ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਰਾ ਫਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ‘ਚ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਦੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਫਤੀਸਗੜ੍ਹ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ...ਮੇਰੀ ਵਿਸ਼ਵਤਾ ਫਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੀ ਹੀ ਹੈ, ਦੂਸਰੀ ਵਿਸ਼ਵਤਾ ਆਪਣਾ ਸਕਣਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕਠਿਨ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰਤਾ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ; ਬਸ ਕਲਮ ਦੇ ਹਾਣ ਦੀ। ਬੋਰ੍ਹੀ ਗਲਤ ਗੱਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ...? ਕਲਮ ਦਾ ਹਾਣੀ ਹੋਣਾ ਕੋਈ ਸੋਚੀ ਗੱਲ ਹੈ...।

ਚਲੋ, ਵੱਡਾ ਲੇਖਕ ਵੀ ਹੋਵਾਂ, ਏਦਾਂ ਸੋਚ ਤਾਂ ਸਕਦਾਂ। ਫ਼ਿਰ ਡਰ ਕਿਉਂ ਰਿਹਾ ਹਾਂ...? ਐਦਾਂ ਦੀਆਂ ਯਕੀਨਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੀ ਕੱਟੇ ਹੈ...? ਜੇ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲ਼ਾ ਉਲਟ-ਇਨਕਲਾਬੀ ਆਖ ਵੀ ਦੇਵੇਗਾ, ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਭਲਾ ਹੀ ਕਰੇਗਾ। ਖ਼ਬਰੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਹੋਣ ਦੇ ਅਥਰ ਹੀ ਸਮਝਾ ਦੇਵੇਂ।

ਸੰਪਰਕ-98148-03773

ਤੁਲੀਆਂ ਹੇਠਲੀ ਅੱਗ

(ਨਾਵਲ)

ਅਜੀਜ਼ ਸਰੋਏ

ਪੰਨੇ : 207, ਮੁੱਲ : 250 ਰੁਪਏ

ਸਪਤਰਿਸ਼ੀ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲ ‘ਹੇਠਲੀ ਰਾਤ ਦੇ ਜੁਗੁਨੂੰ’ ਨਾਲ 2011 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨਾਵਲਕਾਰ ਅਜੀਜ਼ ਸਰੋਏ ਦਾ ਨਵਾਂ ਨਾਵਲ ‘ਤੁਲੀਆਂ ਹੇਠਲੀ ਅੱਗ’ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ‘ਕੋਰੀ ਵਗੇ ਹਵਾ’ ਅਤੇ ‘ਆਪਣੇ ਲੋਕ’ ਨਾਮਕ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਨਾਵਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ, ਇਕ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਬਾਲ ਨਾਵਲ ਵੀ ਇਸ ਫਰਹਿਸਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਨਾਵਲਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਪਾਤਰ ਸਿਰਜਨਾ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਸਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਜਾਂ ਤੇਗੀਆਂ-ਤੁਰਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖ ਜਾਂ ਹੱਥੀਂ ਹੋਵਾ ਕੇ ਅਰਜਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ’ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜਨ-ਜੀਵਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚਿਤਰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਨਾਵਲਾਂ ਵਾਂਗ ਕੌਮੀਆਂ ਦਾ ਦਰਦ ਅਤੇ ਨਿਮਨ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਬੇਵੱਸੀ ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਨਾਵਲ ਦਾ ਵੀ ਧੁਰਾ ਹੈ। ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਨਾਵਲ ਦਾ ਧਰਾਤਲ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸਾਹਿਤ ਸੰਵੇਦਨਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਜਨ-ਜੀਵਨ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਗਿਰਦ ਜੋ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੰਕਟ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਫਿਰ 1984 ਅਤੇ ਅੰਤਰਦਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਸੀ ? ਇਹ ਨਾਵਲ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸੰਕਟ ਦੇ ਬਹੁ-ਰਾਜਨੀਤੀ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ’ਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਪੱਖਾਂ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਉੱਚ ਵਰਗ ਵੱਲੋਂ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਦਾ ਸ਼ੋਣਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਵਲ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਤ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸੋਪੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਮਾਰ ਕਾਰਨ ਬੇ-ਜ਼ਮੀਨੀਆਂ ਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਵੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਵਲ ਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਸਮਾਂ ਲੱਗਭੱਗ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਥਾਨ ਮਾਲਵੇ ਦਾ ਪਿੰਡ ਹੈ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਤ ਸਮੇਂ ਪਾਠਕ ਨਾਵਲਕਾਰ ਦੇ ਚੇਤਨ ਅਤੇ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਵਲ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ, ਘਟਨਾਵੀਂ ਵਿਉਂਤ ਅਤੇ ਪਾਤਰ ਚਿਤਰਣ ਕਲਾ ’ਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਵਲਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦਾ ਪੱਧਰ ਪਾਠਕ ਸਾਹਮਣੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਚਾਰ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਇਹ ਬਿਰਤਾਂਤ ਭੀਰੀ ਤੋਂ ਭੀਰੀ ਮਾਧੀ ਬਣਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਨਾਵਲਕਾਰ ਅਜੀਜ਼ ਸਰੋਏ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਂਡ ਦੇ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀਰੀ ਮਾਧੀ ਦਾ ਡੇਰਾ ਬਣਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਤੇ ਡੇਰਾ ਬਣਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਵਿਉਂਤ ਚਿਤਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ‘ਲੰਘੇ ਵੇਲਿਆਂ ਦਾ ਪਛਾਣਵਾਂ’ ਵਿੱਚ ਨਾਵਲਕਾਰ ਪਿਛਲਭਾਤ ਵਿਖੀ ਰਾਹੀਂ ਪਾਠਕ ਸਾਹਮਣੇ ਭੀਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਕਾਰਨ ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਤਾਪ ਹੋਵਾ ਰਹੇ ਜੰਟੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ

ਵਿੱਚ ਉਹ ਪਾਠਕ ਦੀ ਇਹ ਉਤਸੁਕਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਭੀਰੀ ਨਾਲ ਕੀ ਵਾਪਰਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੰਟੇ ਦੀ ਪਤਨੀ ਭੀਰੀ, ਭੀਰੀ ਮਾਧੀ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੰਟਾ ਉਸ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਡਰਦਾ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ-ਪੋਸ਼ਣਾ ਕਾਰਨ ਦੁਖਿਯਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਾਥਾ ਘਰ ਵੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪਾਠਕ ਇਸ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਤੋਂ ਕੇਵਲ ਇੰਨਾ ਕੁ ਸਮਝ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਵਾਦ ਸਮੇਂ ਜੰਟੇ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਦੀਵਾ ਨਕਲੀ ਬਣੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਕਾਰਨ ਗੁੱਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਾਵਲਕਾਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ‘ਮਾੜਾ ਕੀ ਮਾੜਾ! ਗਿੱਲੀ ਸੁੱਕੀ ਸਭ ਬਰਾਬਰ ਮੱਚੀ ਐ।’ ਨਕਲੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਾਂ ਘਰ ਭਰ ਲਏ, ਪਰ ਭੈੜਿਆਂ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਦੀਵੇ ਗੁੱਲ ਕਰਤੇ। ਉਸ ਵਕਤ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿੱਚੋਂ ਮਨਵੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਮਾੜੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਜੰਗਲ ਅਜੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ’ਤੇ ਜੰਮੀ ਪਈ ਸੀ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬੁਰੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਜੋ ਭੌਤਿਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਸਮਾਜ ਝੱਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਭੌਤਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਬੁਰੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਾਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜੂਝਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਵਲ ਵੀ ਸਮਾਜ ਦੁਆਰਾ ਹੋਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕੈਨਵਸ ’ਤੇ ਖੁਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੇ ਅਗਲੇ ਵਿਸਥਾਰ ‘ਹਨੇਰੇ ’ਚੋਂ ਉਪਜਿਆ ਚਾਨਣ’ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅਸਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਹੋਣ ਨੂੰ ਚਿਤਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਵੀ ਕਾਲਾ ਦੌਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੌਰ ਦੀ ਓਟ ਲੈ ਕੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹਾ ਵਾਪਰਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਜਦ ਬੁਰਾਸ਼ੀ ਨੇ ਦਸਤਕ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਲੁੱਟ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੁਟੇਰੇ ਨੇ ਨਕਲੀ ਉਸ ਦੌਰ ’ਚ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਕਈਆਂ ਦਾ ਵੱਧ ਦਾਅ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਪਰ ਕਈਆਂ ਪੱਲੇ ਫੁੱਟੀ ਕੱਢੀ ਹੀ ਆਈ। ਬਹੁਤੇ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਹੱਦ ਮਿਟਾ ਬੈਠੇ। ਉਹ ਅਭੁੱਲ ਵਕਤ ਤਾਂ ਕਦੇ ਦਾ ਲੰਘ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਭੁੱਖਲ ਦੀ ਅੱਗ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਠੰਢੀ ਪੈ ਗਈ। ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਉਪਭਾਗ ਵਿੱਚ ਨਾਵਲਕਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਨਾਂਅ ਦੇ ਪਾਤਰ

ਪੁਸਤਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ

ਹਰਚਾ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਰਾਣਾ

ਦੁਆਰਾ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾ ਕੇ ਭੀਰੀ ਮਾਧੀ ਦਾ ਡੇਰਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਡੇਰਾਵਾਦ ਅਤੇ ਅਖੰਡੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਡੇਰਿਆਂ ਰੂਪੀ ਵਪਾਰ ਰਾਹੀਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਖੰਡਦੇ ਹਨ। ਪਾਤਰ ਕਿਰਪਾਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਅੰਤਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸਰਗਰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਭਾਵੇਂ ਪੁਲਸ ਤੋਂ ਬਚ ਆਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਪੁਲਸ ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਬੁਝਾ ਨਾਥ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਕਾਰਨ ਭਾਗਾ ਮਾਧੀ ਦਾ ਡੇਰਾ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਉਸ ਡੇਰੇ ’ਚ ਬਣਨ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੈਂਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਧਰਮ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ ਵਿੱਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੇ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਣਿਆ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਡਰ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਨਾਵਲ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਕਾਂਡ ਦੇ ਦਸ ਉਪ-ਭਾਗ ਨਾਲ ਤੇ ਨਾਵਲਕਾਰ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਭਸ ਉਪਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਾਵਲ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕਥਾਨਕ ਉਸਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਵਲਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਬਦ ਭੰਡਾਰ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸੁਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦਸ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਠਕ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਨ ਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਨਾਵਲ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪੜ੍ਹਤ ਵੱਲ ਤਰੇਦੀ ਹੈ। ‘ਵੰਨ-

ਸੁਵੰਨੇ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਪੰਛੀ’ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਨਾਵਲਕਾਰ ਇਸ ਨਾਵਲ ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਭੀਰੀ ਦੇ ਬਚਪਨ, ਪਰਵਾਰ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਦਾ ਹੈ। ਜੰਟੇ ਦੇ ਭੀਰੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਚਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾਵਲਕਾਰ ਨੇ ਬੜੇ ਸੋਹਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਚਿਤਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭੀਰੀ ਰੱਜ ਕੇ ਸੋਹਣੀ ਸੀ, ਦਲੇਰ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਖੁੱਲ੍ਹੇ-ਫੁੱਲੇ ਸੁਭਾਅ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਜੰਟੇ ਨੂੰ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੰਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਜੰਟਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼-ਕਿਸਮਤ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਸੁਹੱਪਣ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਨਸ਼ਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਵਲਕਾਰ ਕਈ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਨੂੰ ਹੀ ਦੋਹਲੀ ਵਧਣਾ ਜਾਂ ਪਰਵਾਹ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ

ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਵੀ ਨਾਵਲਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨਾਵਲ ਵਿੱਚ ਭੀਰੀ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਸੁਖਚੈਨ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਪਾਠਕ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪੁੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਅਨੰਤਰ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵੈਂਸਣਾ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਘਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪੈਰ ਜਮਾਉਣ ਲਈ ਅੱਕ ਚੱਬਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਆਣੇ ਦੀ ਚੱਕੀ ਚਲਾ ਰਹੇ ਦਮੋਦਰ ਨਾਲ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸੰਬੰਧ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਮਾਂ ਬਣ ਸਕੇ। ਅਗਲੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਵਲਕਾਰ ਸੋਪੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹਮੇ ਕਰਨਾ ਹਰ ਸੰਬੰਧਤ ਅਤੇ ਨਿਮਾਣੇ ਘਰ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਾਵਲ ਦੇ ਇਸ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਨਾਵਲਕਾਰ ਕਲਾਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੁੰਦਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਦੇ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਨਾਵਲ ਦਾ ਕਥਾਨਕ ਪਾਠਕ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਂਡ ਦੇ ਤਿੰਨ ਉਪਭਾਗ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲੇ ਤੇ ਉਪਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਵਲਕਾਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਚੰਗੇਕਦੇ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਉਸ ਦਾ ਨਾਵਲ ਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ’ਤੇ ਪੈ ਰਹੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਵਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। 1984 ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅੰਤਵਾਦ ਦਾ ਕਾਲਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਖ਼ਮਿਆਜ਼ਾ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ

ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਇਆ, ਜਿਹੜੇ ਛੋਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਜਾਂ ਗਰੀਬੀ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਨਾਵਲਕਾਰ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਤਾਲੀ ਦਾ ਦਰਦ ਅਜੇ ਵਿਸ਼ਿਆਰੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਚੁਰਾਸੀ ਆ ਗਈ। 37 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਅੰਤਰ ਆ ਗਿਆ। ਲੱਗਭੱਗ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਲਕ ਨੇ ਐਨੀ ਕੁ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਦੋਹਾਂ ਭੇਂਡਣ ਲਈ ਖੇਤਾਂ-ਖਲਿਆਣਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹੀ। ਨਕਾਬਪੇਸ਼ ਲੁਟੇਰੇ ਕੇਬਲ, ਭੂਰੇ, ਲੋਈ ਜਾਂ ਡੱਬੀਦਾਰ ਖੇਸ ਹੇਠੋਂ 47 ਵਿਖਾ ਕੇ ਹੁਣ ਘਰਾਂ ਅੰਦਰ ਵੜਦੇ। ਸਵਾਦੀ ਪਕਵਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਚਾੜ੍ਹਦੇ। ਡਰਦੀ, ਕੀ ਨਾ ਕਰਦੀ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਜਾਂ ਸੁਹਾਗਣਾਂ ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀਆਂ। ਮਰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਵੱਸੀ ਝਲਕਦੀ। ਦੂਹਰੀਆਂ-ਤੀਹਰੀਆਂ ਆਡਰਾਂ ਮੂੰਹ ਅੱਡਦੀਆਂ। ਭਰੋ-ਭਰਾਏ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਭੇਸ ’ਚ ਆਏ ਲੁਟੇਰੇ, ਬਘਿਆੜ ਬਣ ਜਾਂਦੇ। ਅਜਿਹੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮਾਧੀ ਦਾ ਜਗਰੂਪ ਵੀ ਅੰਤਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਜਾ ਰਲਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜਾਂ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਟੀਚਾ ਤਾਂ ਭੀਰੀ ਅਤੇ ਸੁਖਚੈਨ ਵਰਗੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਨਾਵਲਕਾਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਮਾਧੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਜਗਰੂਪ ਤੇ ਜੁਗਤੀ ਬਾਬੇ ਦਾ ਪੋਤਾ ਕਿਰਪਾਲਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਸਲ ਵੱਢਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਤਅੱਲੁਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਕੋਈ ਚੰਜ ਸੀ। ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ’ਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਬੀਜ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਜਗਰੂਪ ਨੂੰ ਚੇਤ ਗਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਭੀਰੀ ਜਾਂ ਸੁਖਚੈਨ ਨੂੰ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਂਹ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਭੀਰੀ ਵਰਗੀ ਅਣਖ ਨਾਲ ਜੀਣ ਵਾਲੀ ਤੀਵੀਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਸੁਹੱਪਣ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹਉਕੇ ਡਰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਹੁਣ ਦਾਅ ਲੱਗ ਗਿਆ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਭੀਰੀ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਝੁਕਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਦੀ ਵੀ ਈਨ ਮੰਨਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਗਰੂਪ ਤੇ ਕਿਰਪਾਲ ਨਾਲ ਵੀ ਹਮ ਬਿਸਤਰ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੜ ਪੈਣ ’ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਬੁਲਾਵੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਨਜ਼ਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਵੇਗੀ। ਜਗਰੂਪ ਅਤੇ ਕਿਰਪਾਲਾ ਹਰ ਵਾਰ ਉਸ ਦੀ ਬੇਵੱਸੀ ’ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਨਾਵਲ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਕਾਂਡ ਵਿੱਚ ਨਾਵਲਕਾਰ ਨੇ ਨਿਮਨ ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੋਪੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਫੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਬਾਰੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਜਦੋਂ ਨਾਮਕਲ ਹੋਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਨਿਮਨ ਜਾਤ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅੱਲਦਾ ਵੀ ਪੜ੍ਹਨ ਲਿਖਣ ਲੱਗੀ ਤੇ ਲੋਕ ਵੀ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉੱਚੀ ਜਾਤ

● ਬਾਕੀ ਆਖਰੀ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ ’ਤੇ

ਵਕਤ ਦੇ ਖੀਸੇ ’ਚੋਂ

(ਨਾਵਲ)

ਮਨਦੀਪ ਰਿੰਪੀ

ਸਫ਼ੇ : 185, ਮੁੱਲ : 400 ਰੁਪਏ

ਯੂਨੀਸਟਰ ਭੁੱਕਸ, ਮੋਹਾਲੀ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਹੀ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਮਨਦੀਪ ਰਿੰਪੀ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਫ਼ਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਝਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ, ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ, ਨਾਵਲ, ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਵਿਤਾ, ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਨਾਵਲ ਦੀ ਅਮਦ। ‘ਵਕਤ ਦੇ ਖੀਸੇ ’ਚੋਂ’ ਉਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਨਾਵਲ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਲੇਖਿਕਾ ਦੇ ਨਵੀਂ ਰਚਨਾ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਨਦੀਪ ਰਿੰਪੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਤੁਰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਾਵਲ ਦਾ ਆਰੰਭ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਸੁਫ਼ਨੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਦੁਖਦਾਈ ਤੇ ਉਦਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜਗਜੀਤ ਨੂੰ ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਸੁਫਨੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂਨਤਾਂ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਤੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੰਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਸੁਫਨੇ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਨੀਂਦ ਖੋਹ ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨਾਵਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਰਾ ਨਾਵਲ ਜਗਜੀਤ ਦੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਬੁਢਾਪ ਤੱਕ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਉਲੀਕਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸਾਧਾਰਨ ਮੌਕੇ ਬਲ ਵਗੇ-ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਜਗਜੀਤ, ਸਾਧਾਰਨ ਪਿੰਡਾਂ ਵਰਗੇ ਬਾਲ ਵਰਗਾ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਅੰਸਤ ਹੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਂਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਫਲ ਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ, ਚੰਗੇ ਬੰਦੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਾ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਹੁਤੇ ਸੁਫਨੇ।

ਵੈਸੇ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਨਾ ਬਹੁਤੀਆਂ ਸ਼ਹੁਲਤਾਂ ਸਨ, ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਲਕ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਮਹੱਤਵ ਅਕਾਊਖਿਆ। ਉਹ ਤਿੰਨਾਂ ਜੀਆਂ ਦਾ ਪਰਵਾਰ ਸਕੂਟਰ/ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਕੇ ਜੋ ਵੀ ਮਿਲਦਾ, ਉਸ ਨਾਲ ਰੁੱਖੀ-ਮਿੱਸੀ ਖਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ਭਾਵੇਂ ਕਾਲਜ ਜਾ ਕੇ ਜਗਜੀਤ ਉੱਤੇ ਵੀ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਲੈਣ ਦਾ ਭੂਤ ਸਵਾਰ ਹੋਇਆ ਤੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅੱਖੇ-ਸੱਖੇ ਹੋ ਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਰ ਲੈ ਵੀ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਇਕ ਦਿਨ ਇਸੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠੇ ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਛੇੜ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਤਿੱਖੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਿੰਬੜ ਗਈਆਂ। ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਜਗਜੀਤ ਨੂੰ ਵੀ ਖ਼ਰੀ-ਖੇਟੀ ਸੁਣਾ ਗਈਆਂ। ਜਗਜੀਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖ਼ਰੀ ਨਮੀੜੀ ਮੰਨਿਆ ਤੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ’ਤੇ ਕਾਲਜ ਜਾਣਾ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਐਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹੁਣ ਉਹ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਪੀਰੀਅਡ ਵੀ ਲਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਜਗਜੀਤ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਕਿਰਨਜੀਤ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦੇ ਬੈਠਾ, ਜੋ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਉਸ ਦਿਨ ਚੰਗੀ ਝਾੜ-ਝੰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਪਤਾ ਲੱਗਣ ’ਤੇ ਕਿ ਕਿਰਨਜੀਤ ਵੱਡੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਧੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਵਾਲ ਖੋਹ ਲਏ ਤੇ ਪਗੜੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਕਾਲਜ ਜਾਣ ਲੱਗਾ, ਪਰ ਕਿਰਨਜੀਤ ਅੱਗੇ ਹਿੱਮਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਸ ਨੂੰ

ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨਮੋੜੀ ਹੀ ਮਿਲੀ। ਜਲਦੀ ਹੀ ਕਿਰਨਜੀਤ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਜਗਜੀਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਾਲੇ ਤੰਤਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਦੀ ਤਾਰੀ। ਉਸ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਗਜੀਤ ਦਾ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਮਨ ਉਚਾਟ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਕਾਲਜ ਜਾਣ ਤੇ ਕਲਾਸ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਕਿਰਨਜੀਤ ਹੀ ਸੀ।

ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲਣ ਲੱਗੇ। ਕਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਾਇਆ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਾਹ ਘੋਟਣ ਲੱਗਾ। ਸ਼ਰੀਫ਼ ਬੰਦਾ ਨਾ ਘਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਾਹਰ। ਕਦੇ ਕਮਾਂਡੋ ਵਾਲੇ ਆ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੌਸ਼ੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਦੇ ਪੁਲਸ ਵਾਲੇ, ਬਿਨ ਕਿਸੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤਰਕ ਦੇ, ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ। ਘਰਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕਿਧਰੇ ਖਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਪੁਲਸ ਇਸ ਦੀ ਪੂਛ ਵੀ ਨਾ ਲੱਗਣ ਦੇਂਦੀ। ਬਸ, ਜਿਸ ਦੀ ਉੱਪਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਉਸ ਦੇ ਹੀ ਘਰ ਦਾ ਜੀਅ ਕਦੇ ਫੱਟੜ, ਕਦੇ ਅੱਧਾ-ਅਧੂਰਾ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਧਰਤੀ ਨਿਗਲ ਗਈ ਜਾਂ ਆਸਮਾਨ ਖਾ ਗਿਆ। ਅਜਿਹੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਗਜੀਤ ਦਾ ਪਰਵਾਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੇਲੇ ਚੂਨਾ ਲਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਅਛੂਤਾ ਨਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਉਦੋਂ ਪੁਲਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਟੱਕਰਨ ’ਤੇ ਐਨਾ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਵੀ ਪਛਾਣੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਸੜਕ ਉੱਤੇ ਖੜੇ-ਖਲੌਤੇ ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿਓ-ਪੁੱਤਰ ਤੋਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਖੋਹ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੀ ਭਾੜ ਤੱਕ ਕਿੱਧਰੇ ਜਾ ਕੱਢੀ। ਅਜਿਹੇ ਖ਼ਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹੋਏ ਬਾਪ ਨੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਦੁਬਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਥੇ ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤਾਂ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਸੋਚ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਗਟੇ ਮਿੱਤਰ ਗੁਰਮਾਨ ਨੇ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਜਗਜੀਤ ਜਲਦੀ ਹੀ ਭਰਾਈਵਰ ਤਾਰੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਇਸ ਪੈਂਦੇ ਕਾਰਨ ਤਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮਾਰ ਸੁੱਟਿਆ ਤਾਂ ਜਗਜੀਤ ਵੀ ਭੈਅਭੀਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਲੋਥ ਦੀ ਬਹਾਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ।

ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦੀ ਜੋ ਆਦਤ ਉਸ ਨੂੰ ਉਥੇ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੋਂਦ ਬੰਨ੍ਹੇ ਤੜ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਕਿਧਰੇ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਜਗਜੀਤ ਦੀਆਂ ਮਾੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਸੁਖੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਉਸ ਨਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜਗਜੀਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਕਬਿਤ ਬੋਇੰਜ਼ੀਤੀ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦੋ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਉਸ ਕੁੜੀ ਸੁਖੀ ਨੂੰ

ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਹ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਸੁਖੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੂੰਹ ਤੜ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੇਰੇ ਜਿਹੇ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤਾਂ ਉਹ ਮਰਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰੇਗੀ। ਜਗਜੀਤ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਇਕ ਗਰੀਬ ਘਰ ਦੀ ਕੁੜੀ ਤੇ ਜਗਜੀਤ ਤੋਂ ਕਦੀ ਵਰ੍ਹੇ ਛੋਟੀ ਕੁੜੀ ਰਣਜੀਤ

ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਨਤਾ

ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿੰਦਰਾ

ਨਾਲ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨਾਲ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੁੱਤਰ ਮਨੀ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਪ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਗਜੀਤ ਨੇ

ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਨਾਇਆ, ਪਰ ਕਿੱਧਰੇ ਨਾ ਕਿੱਧਰੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਗਿੱਦੀ ਨੂੰ ਮਨੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੇਂਦਾ, ਜਦਕਿ ਮਨੀ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਤੇ ਗਿੱਦੀ ਆਵਾਰਾਗਰਦੀ ਬਹੁਤੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੰਭੀਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਗਜੀਤ ਦੀ ਛੋਟੀ ਧੀ ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਉੱਤੇ ਖੜੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਗਿੱਦੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਪੁਲਸ ਵਾਲੇ ਦੇ ਵਿਗੜੇ ਹੱਥ ਕੇ ਆ ਕੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਛੇੜਨਾ ਤੇ ਚੰਗਾ ਸਬਕ ਸਿਖਾਇਆ ਤਾਂ ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਤੇ ਮਨੀ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਹਿੱਮਤ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨਾਲ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ।

ਨਾਵਲ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਟੁੱਟਣ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ। ਇਸ ਆਖਰੀ ਘਟਨਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੀਕ ਜਗਜੀਤ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਕਹਾਣੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਥੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਨਾਵਲ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ‘ਵਕਤ ਦੇ ਖੀਸੇ ’ਚੋਂ’ ਸਾਰਥਕ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਵਿੱਚ-ਵਿਚਾਲੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਜਾਂ ਸੰਵਾਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਗਜੀਤ ਕੋਈ ਕਥਾ ਨਾਇਕ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਅਤਿ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹਾ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਫਿਰ ਜਵਾਨੀ, ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਕੁਝ ਗਲਤ ਕਾਰੇ। ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਪਿੱਛਾ ਨਾ ਛੱਡਦੇ। ਸੁਫ਼ਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆ-ਆ ਕੇ ਡਰਾਉਂਦੇ ਤੇ ਉਹ ਨਮੋੜੀ ਵਿੱਚ ਘਿਰਿਆ, ਆਪਣੇ ਗੱਤੇ ਦੀ ਮਾੜੀ ਮੰਗਦਾ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਦਿਲੋਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਨਾ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਉਸ ਨੇ ਸੁਖੀ ਜਾਂ ਕਿਰਨਜੀਤ ਦਾ ਕਦੇ ਫਾਇਦਾ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਖ਼ਮ। ਰਣਜੀਤ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੁਹਿਸ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾ ਲਿਆ।

ਜਗਜੀਤ ਦੁਨੀਆ ਦੇ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਵੀਆਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਰਚਨਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੀਨੀਅਰ ਕਵਿੱਤਰੀ, ਵਾਰਤਕਕਾਰ ਅਤੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਅਮੀਆ ਕੁੰਵਰ

ਦੀ ਕਵਿਤਾ ‘ਤੂੰ ਹੀ ਤੂੰ’ ਨਾਲ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਤੋਂ ਖੂਬ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ ਤੇ ਚਿੰਤਕਰਾ ਜਗਤਾਰ ਜੀਤ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗਹਿਰ-ਗੰਭੀਰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਜਿੱਤ ਲਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ‘ਸਵੈਰਣ’ ਦੀਆਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਖਾਸ ਤੌਰ ’ਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾ ਗਈਆਂ। ਸਵੈਰਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ/ ਉਹ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੋ ਸੁਫਨਾ/ ਸਵੈਰਣ ਤੇ ਸੁਫਨਾ/ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਬੁਣ ਰੇ ਹੋ ਹਨ।ਅਰਸਮਲ ਕੌਰ ਨੇ ਮਾਂ ਦੀ ਮਮਤਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਛੂਹ ਲਿਆ। ‘ਮੱਟ ਲੱਗ ਕੇ ਵੀ ਨਾ ਲੱਗੀ ਕਦੇ/ ਹਰ ਦਰਦ ਵੀ ਸਾਰਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ/ ਗੱਦੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਜਦ ਮਾਂ ਕਹਿਦੀ/ ਕੀੜੀ ਦਾ ਆਟਾ ਭੁਲ ਗਿਆ।ਨੌਜਵਾਨ ਕਵੀ ਗਗਨਦੀਪ ਸ਼ਰਮਾ

ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ੋਅਰ ‘ਇਸ਼ਾਰਾ’ ਇੱਕ ਤੇਰਾ ਇਸ਼ਕ ਜਿਸਨੂੰ ਕਰ ਗਿਆ ਹੋਣੈ, ਉਹ ਬੰਦਾ ਅੱਗ ਦਾ ਦਰਿਆ ਵੀ ਹੱਸ ਕੇ ਤਰ ਗਿਆ ਹੋਣੈ’ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਕੇ ਸਮਕਾਲੀ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਨੂੰ ਉੱਚੇ ਬੌਧਿਕ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਲੈ ਗਿਆ।ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਵਿੱਤਰੀ ਵਨੀਤਾ ਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਦਿਆਂ ਨੌਜਵਾਨ ਖੋਜਾਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਣਹਾਰ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ‘ਕੰਡੀ ਕੁਸ਼’ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਕਾਵਿਕ ਮਾਹੌਲ ਉਸਾਰ ਕੇ ਅਗਲੀ ਕਵਿਤਾ ‘ਤੇ ਨੌਬਰ ਘੱਟ’, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਉੱਤੇ ਵਿਅੰਗ ਸੀ, ਨਾਲ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਨੂੰ ਸਿਖਰ ’ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ।ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬੀ

ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੇ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਪ੍ਰੋ. ਰੇਣੁਕਾ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਹਿਨਾ ਨਾਂਦਰਾਜੋਗ, ਡਾ. ਗੁਣਤਾਸ਼ਾ ਕੌਰ ਤੁਲਸੀ, ਡਾ. ਜਗੀਰ ਕੌਰ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਓਬਰਾਏ, ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਬਿਦਰਾ, ਫ਼ਿਲਮਕਾਰ ਤਰਸੇਮ, ਮਨਧੀਰ ਦਿਓਲ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਜਗਤ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਮੌਜੂਦ ਰਹੇ। ਸਭਾ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੇਹਰਾ ਰਾਮ ਨੇ ਦੂਰ-ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਆਏ ਸਾਰੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਅਤੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਭਾਗ ਲੈਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਪੰਜਾਬ ਭਵਨ ਸਰੀ (ਕੈਨੇਡਾ) ਵੱਲੋਂ ਡਾ. ਆਸ਼ਟ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਪਟਿਆਲਾ-ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ‘ਆਸ਼ਟ’ ਦਾ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਭਵਨ ਸਰੀ (ਕੈਨੇਡਾ) ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਸੁੱਖੀ ਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲ ਕਾਲਜ ਆਫ਼ ਫ਼ਿਜ਼ੀਕਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਮਸਤੂਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਆਯੋਜਿਤ ਇਕ ਰੋਜ਼ਾ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਉਤਸਵ ਦੌਰਾਨ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸੁੱਖੀ ਬਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ‘ਨਵੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਨਵੀਂ ਉਭਾਣ’ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਹਿਤ ਨਾ ਕੇਵਲ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਗੋਂ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਲੇਖਕ ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ‘ਆਸ਼ਟ’ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਗੌਰਵ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਡਾ.

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਆਸ਼ਟ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸੁੱਖੀ ਬਾਨ ਰੁਰਾਂ ਦਾ ਇਸ ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਹੋਰ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਇੰਚਾਰਜ ਉਕਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜੇ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਭਵਨ ਸਰੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਪੱਖੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ’ਤੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫੁੱਲ, ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਚੋਟੀਆਂ, ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਸ਼ਸ਼ੀਬਾਲਾ ਸੰਗਰੂਰ, ਰਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੇਜੇ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ, ਦਮਦਮੀ ਸੰਗਰੂਰ, ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਚੱਟਣ, ਮੂਲ ਚੰਦ ਸ਼ਰਮਾ, ਭੀਮ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਵਿਦਵਾਨ, ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਲੇਖਕ ਆਦਿ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਪ੍ਰਿੰ. ਨਰੋਤਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰੇਖਾ-ਚਿੱਤਰ ਪੁਸਤਕ ਲੋਕ ਅਰਪਿਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ-ਨਾਰੀ ਚੇਤਨਾ ਮੰਚ, ਜਨਵਾਦੀ ਲੇਖਕ ਸੰਘ ਅਤੇ ਈ ਬਲਾਕ ਰਣਜੀਤ ਐਵੇਨਿਊ ਵੈੱਲਫੇਅਰ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਿੰ. ਨਰੋਤਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ ’ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੇਖਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਰੇਖਾ-ਚਿੱਤਰਾਂ ’ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ ਲੋਕ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਨਾਰੀ ਚੇਤਨਾ ਮੰਚ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਡਾ. ਇਕਬਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਸਵਾਗਤੀ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਡਾ. ਇੰਦਰਾ ਵਿਰਕ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਲੜੀਬੱਧ ਕੀਤਾ। ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਦਿਆਂ ਖਾਲਸਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਿੰ. ਨਰੋਤਮ ਸਿੰਘ ਰੂਹਾਂ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਜਨੂੰਨ ਅਤੇ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਦਿਵ੍ਰਤਾ ਕਮਾਲ ਦੀ ਸੀ।ਕਥਾਕਾਰ ਦੀਪ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਧਾਈ ਦੇਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸਿਖਾਂਦਰੂ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਸਪਾਲ ਭਾਟੀਆ, ਰਜਿੰਦਰਪਾਲ ਕੌਰ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਰਾਣਾ ਰਣਬੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਉੱਪਰ ਮੁੱਲਵਾਨ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਬਰੋਥੇ ‘ਚੋਂ

ਈ ਐੱਮ ਐੱਸ ਨੰਬੁਦਰੀਪਾਦ

ਕੋਰਲਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੰਬੁਦਰੀਪਾਦ ਦਾ ਅਨਿਲ ਰਾਜੀਮਵਾਲੇ ਦਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਗੂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਰਲਾ ਵਿੱਚ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਲਹਿਰ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰਪੂਰ ਲੇਖ ਹੈ। ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਚੰਗੀ ਵਾਰਤਕ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਲਿਖਾਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਬੜੇ ਸੁਲਝੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ‘ਭਾਰਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਈ ਐੱਨ ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਸਖਤ ਪਹਿਰੇ ਤੋਂ ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਤੱਕ’ ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਲੰਮੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁੱਲਵਾਨ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤੀ ਤਸੀਹਿਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਵੀ ਤਾਂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਸ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦਾ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਜੈ ਬੰਬੇਲੀ ਨੇ ਸਾਮ ਚੌਰਸੀ ਬਾਰੇ ਤਾਂਬਾ ਭਰਪੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੁਰਜੀਤ ਸੁਮਨ ਦਾ ਕਾਲਮ ‘ਸ਼ੀਸੇ ਵੱਲ ਦੇਖ ਨਾ ਹੋਵੇ-23 ਵੀਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਫਾਸ਼ ਬਹਾਨੇ ਵਾਤਾਵਨ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

-ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ, ਪਿੰਡ ਸੇਖਾਂ, ਜਲੰਧਰ

ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਤੇ ਐਲਫ਼ਰੈਡ ਨੋਬੇਲ

ਐਲਫ਼ਰੈਡ ਨੋਬੇਲ ਬਾਰੇ ਡਾ. ਆਤਮ ਹਮਰਾਹੀ ਦਾ ਛਪਿਆ ਲੇਖ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਖੋਜੀ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਡਾਇਨਾਮਾਈਟ ਦਾ ਕਾਢਕਾਰ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਢਾ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਪਰਮਾਣੂ ਬੰਬਾਂ ਦੀ ਭੱਠੀ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨੀ ਨੇ ਵਿਸਫ਼ੋਟਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਢਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੇਂਟੇਟ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਪੈਨ ਕਮਾਇਆ ਅੰਤ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣ ਲਈ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ

ਐਲਫ਼ਰੈਡ ਨੇ ਵਿਸ਼ਫ਼ੋਟਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਢਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਪੈਸਾ ਕਮਾਇਆ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਅੰਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚੋਂ ਰੋਣੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਬਾਕੀ ਫਲਜੀਤੀ ਦੇ ਕਵੀ ਮੁਹੰਮਦ ਮੁਸਾ ਦੀਆਂ ਜੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮਨੂੰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁਸਤਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਪੁਸਤਕਾਂ ਬਾਰੇ ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਇਕ ਪੰਨਾ ਛਾਪ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਪੁਸਤਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੰਨੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਅਤੇ ਮਿਆਰੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 13 ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਅਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਕਾਕੜਾ ਨੇ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਂਕੇ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਇਸ ਧਰਤੀ ’ਤੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ’ ਬਾਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਨਿਰੰਜਣ ਬੋਹਾ ਨੇ ‘ਰਿਹਾਸਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਜਲੰਧਰ’ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ‘ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ’ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਬੜੀ ਉਤਸ਼ੁਕਤਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਦੇ ਲੇਖ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਛਪ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਦੇ ਟੋਬਲੇ ਤੋਂ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਾਰੇ ਬੜੀ ਸੰਖੇਪ ਟਿੱਪਣੀ ਜਾਨਦਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

- ਰਜਿੰਦਰ ਰੋਜੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਖੰਨਾ

ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਵੱਤਰ

13 ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਵਿਚ ਕੋਰਲਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੰਬੁਦਰੀਪਾਦ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪੜ੍ਹਿਆ।ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਖੇਤੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਲਿਖੀਆਂ ਸਨ।ਇਸ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਐਤਵਾਰ ਅਛੂਤਾ ਮੈਨਨ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਰਲਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ।ਕੋਰਲਾ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੋਰਲਾ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।ਇਹ ਦੇਣਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਸਦਕਾ ਹੈ।ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਦਾ ਲੇਖ ਜ਼ਮੀਨ

ਜਸਵੰਤ ਗਿੱਲ ਸਮਾਲਸਰ ਦੀ ਪੁਸਤਕ

‘ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ’ ’ਤੇ ਗੌਸ਼ਟੀ

ਮੋਗਾ-ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲੇਖਕ ਸੰਘ, ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਨੌਜਵਾਨ ਕਵੀ ਜਸਵੰਤ ਗਿੱਲ ਸਮਾਲਸਰ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ’ ’ਤੇ ਗੌਸ਼ਟੀ ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ (ਰਜਿ.) ਮੋਗਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਨੌਜਵਾਨ ਕਵੀ ਜਸਵੰਤ ਗਿੱਲ ਸਮਾਲਸਰ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ’ ’ਤੇ ਗੌਸ਼ਟੀ ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਦੱਧਰ, ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਬਰਾੜ, ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਅਤੇ ਜੰਗੀਰ ਸਿੰਘ ਖੋਖਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ’ਚ ਹੋਈ। ਕੁਲਦੀਪ ਦੀਪ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲੇਖਕ ਸੰਘ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਸਵੰਤ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਲੇਖਕ ਹੈ। ਪਰਮਜੀਤ ਮਾਨ ਨੇ ਜਸਵੰਤ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਸੋਭਾ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਅਰਥ ਭਰਪੂਰ ਕਵਿਤਾ ਕਹਿ ਕੇ ਵਡਿਆਇਆ ਹੈ। ਉੱਘੇ ਆਲੋਚਕ ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਬਰਾੜ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ’ਤੇ ਪੱਧਰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਸਵੰਤ ਗਿੱਲ ਸਮਾਲਸਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਸੁਰ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਬਹਾਵਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਜਸਵੰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮਕਾਲੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਜਲਦ ਤੇ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਹਿਚਾਣ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੱਧਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਸਵੰਤ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਨਾਬੀਰ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਕਵੀ ਹੈ। ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਵਿਲੱਖਣ ਸੁਰ ਦੀ

ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਜੰਗੀਰ ਸਿੰਘ ਖੋਖਰ ਤੇ ਰਣਜੀਤ ਸਰਾਂਵਾਲੀ ਨੇ ਜਸਵੰਤ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਸ਼ਾਇਰ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਲਗੀਰ, ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਲਾਸੀ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਾਬੀ, ਯਾਦਗਾਰੀ ਮੰਚ ਦੇ

ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਧਰਮਕੋਟ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਾ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਮੋਗਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ ਬਰਾੜ ਨੇ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਸਵੰਤ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਉਮੀਦਾਂ ਹਨ। ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਮੌਖ ਸੰਚਾਲਨ ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਾਇਰ ਚਰਨਜੀਤ ਸਮਾਲਸਰ ਨੇ ਸ਼ਾਇਰ-ਸ਼ਾਇਰੀ ਰਾਹੀਂ ਬੇਹੱਦ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ।ਹਾਜ਼ਰ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ’ਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸੁਖਮੰਦਰ ਕੌਰ ਮੋਗਾ ਨੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

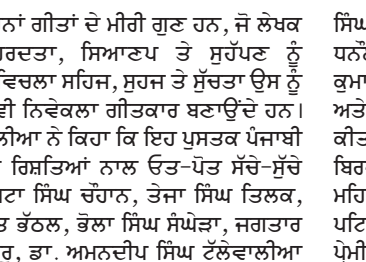
ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਰੂੜਕੇ ਦੇ ਗੀਤ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਨਣਦ ਦਿਆ ਵੀਰਾ’ ਦਾ ਲੋਕ ਅਰਪਣ

ਬਰਨਾਲਾ-ਮਾਲਵਾ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਬਰਨਾਲਾ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਨਕ ਪੰਜਾਬ ਆਈ ਟੀ ਆਈ ਵਿਖੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗੀਤਕਾਰ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਰੂੜਕੇ ਦੇ ਗੀਤ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਨਣਦ ਦਿਆ ਵੀਰਾ’ ਦਾ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਉੱਪਰ ਗੌਸ਼ਟੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਪਰਚਾ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਡਾ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਕਮ

ਸਿੰਘ ਰੂੜਕੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਬਾਖੂਬੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਗੀਤ ਗਿੱਲਤਿਆਂ ਦੀ ਨੌਕ-ਝੋਕ, ਰਵਾਇਤੀ ਖਾਣੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਰ ਵਿਸ਼ੇ ’ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਯਥਾਰਥਵਾਦ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹਨ। ਡਾ. ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਟਿੱਬਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਲਤਾ, ਸਾਦਗੀ ਤੇ ਸਹਿਜਤਾ ਇਹਨਾਂ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਮੀਰੀ ਗੁਣ ਹਨ, ਜੋ ਲੇਖਕ ਦੀ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ, ਸਿਆਣਪ ਤੇ ਸੁੱਚਪਣ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੀਤਾਂ ਵਿਚਲਾ ਸਹਿਜ, ਸੁਹਜ ਤੇ ਸੁੱਚਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜੋਕੇ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਿਵੇਕਲਾ ਗੀਤਕਾਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਡਾ. ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਟੱਲੇਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਗਿੱਲਤਿਆਂ ਨਾਲ ਉਤ-ਪੋਤ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ। ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ, ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਤਿਲਕ, ਜਗਰਾਜ ਧੱਲਾ, ਕੰਵਲਜੀਤ ਭੱਠਲ, ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖੜਾ, ਜਗਤਾਰ ਜਜ਼ੀਰਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ, ਡਾ. ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਟੱਲੇਵਾਲੀਆ

ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਉਪਰੰਤ ਹੋਏ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸਾਗਰ ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ, ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਗੁੱਡੂ, ਡਾ. ਰਾਮਪਾਲ ਸ਼ਾਹਪੁਰੀ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਧਨੌਲਾ, ਕਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਇਕਬਾਲ ਕੌਰ ਉਦਾਸੀ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਧਿੰਗੜ, ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ, ਇਕਬਾਲ ਕੌਰ ਉਦਾਸੀ, ਮਮਤਾ ਸੋਭੀਆ, ਸੇਖਾ ਮੁਨਸ਼ੀ ਖਾਂ ਰੂੜਕੇ, ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਪਾਠਕ ਭਰਾ ਧਨੌਲੇ

ਵਾਲੇ, ਕਵੀਬੀਰ ਜਥਾ ਰਘਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਕੌਰ, ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸ਼ਾਇਰ, ਸਰੂਪ ਚੰਦ ਹਰੀਗੜ੍ਹ, ਤੇਜਿੰਦਰ ਚੰਡਿਹੋਕ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹ, ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ, ਗੁਰਤੋਸ਼ ਸਿੰਘ ਮੱਖਣ, ਡਾ. ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਮੂਰਕੋਟ, ਚਰਨੀ ਬੋਦਿਲ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਰਣਜੀਤ ਆਜ਼ਾਦ ਕਾਂਬਲਾ ਤੇ ਦਲਵਾਰ ਸਿੰਘ ਧਨੌਲਾ, ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧੌਲਾ, ਰਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਪੱਪੂ, ਮਨਦੀਪ ਕੁਮਾਰ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਰੂੜਕੇ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਧੌਲਾ, ਅਨੁਰੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਮਹਿਕਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹੋਂਡ ਮਾਸਟਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਟੱਲੇਵਾਲ, ਬਿਰਜ ਲਾਲ ਧਨੌਲਾ, ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਸ਼ੋਕ ਭਾਰਤੀ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਂਸਲ ਪੂਰੀ, ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਰਣਜੀਤ ਆਜ਼ਾਦ ਕਾਂਬਲਾ ਤੇ ਦਲਵਾਰ ਸਿੰਘ ਧਨੌਲਾ, ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧੌਲਾ, ਰਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਪੱਪੂ, ਮਨਦੀਪ ਕੁਮਾਰ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਰੂੜਕੇ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਧੌਲਾ, ਅਨੁਰੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਮਹਿਕਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹੋਂਡ ਮਾਸਟਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਟੱਲੇਵਾਲ, ਬਿਰਜ ਲਾਲ ਧਨੌਲਾ, ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਸ਼ੋਕ ਭਾਰਤੀ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਂਸਲ ਪੂਰੀ, ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੀ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ‘ਅੰਗਰੇਜ਼ੋ ਦਾ ਲਾਡਲਾ’ ਲੋਕ ਅਰਪਣ

ਪਟਿਆਲਾ-ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ (ਰਜਿ.) ਪਟਿਆਲਾ ਵੱਲੋਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਲੋਕਚਰ ਹਾਲ ਵਿਖੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਡਾ. ਭੀਮ

ਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਰਾਜਵੰਤ ਕੌਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੋਲੇ, ਡਾ. ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਧਰ, ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੰਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੀ ਦੀ ਸਵੈ ਜੀਵਨੀ ‘ਅੰਗਰੇਜ਼ੋ ਦਾ ਲਾਡਲਾ’ (ਭਾਗ ਦੂਜਾ) ਦਾ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ‘ਆਸ਼ਟ’ ਨੇ ਪੁੱਜੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਸੁਮਾਹਲ ਕੀਤਾ। ਡਾ. ਭੀਮ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਲਿਖਣਾ ਸਰਲ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ, ਲਗਨ ਤੇ ਇਕਾਗਰਤਾ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਡਾ. ਰਾਜਵੰਤ ਕੌਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਮਤ ਸੀ ਕਿ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੀ ਦੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕੌੜੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਬਿਆਨਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਪਿੜ ਦੇ ਖੋਜਾਰਥੀਆਂ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੋਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਗਮ ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਡਾ. ਪੰਧਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ

ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਪਟਿਆਲਾ ਵਰਗੀਆਂ ਸਰਗਰਮ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਉੱਪਰ ਝਰਕ ਹੈ। ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੰਦਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਿਮੀ ਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਲੰਮੇਰੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਦਾਸਤਵਾਜ਼ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਂਅ ਹੈ। ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਸੰਪਾਦਕ ਹੈ।ਕਿਤਾਬ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸੋਕ ਲੇਖਿਕਾ ਪ੍ਰਯੋਜੋਤ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ ਦੀ ਗਵਿਊ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ। ਸੰਧੂ ਵਰਿਆਣਵੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿਨ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਮੁਬਾਰਕ।ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਵੇਚ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਦੀ ਵਧਾਈ।

—ਪ੍ਰਿ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਫ਼ਾਜ਼ਿਲਕਾ

ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ

ਤੁਹਾਡੇ ਖ਼ਤਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਹੈ। ਖ਼ਤ ਸਾਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਈਮੇਲ ’ਤੇ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ।

atwartazamana@gmail.com

- ਸੰਪਾਦਕ

ਆਉਂਦੇ ਐਤਵਾਰਤਾ ’ਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੋਮਨਾਥ ਲਹਿਰੀ : ਅਨਿਲ ਰਾਜੀਮਵਾਲੇ .ਗਦਰੀਆਂ ਦਾ ਸੂਹਾ ਪਿੰਡ ਕੋਟਲਾ ਨੌਧ ਸਿੰਘ : ਵਿਜੈ ਬੰਬੇਲੀ ‘ਸ਼੍ਰੀ’ : ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੀਰਗ (ਫੋਕਸ) ਡਾ. ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਖੰਨਾ ਤਰਲੋਚਨ ਲੌਚੀ ਦੀਆਂ .ਗਜ਼ਲਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ

ਸਮਕਾਲ

ਏਕਮ : ਨੌ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਏਕਮ ਦਾ ਜੁਲਾਈ-ਸਤੰਬਰ, 2025 ਅੰਕ ਵੇਨ ਸੁਵੇਨੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਘਰ (ਮਨਸਾ ਯਾਦ, ਅਨੁ. ਨਿਰਮਲ ਪ੍ਰੇਮੀ), ਇਨਕਲਾਬੀ ਭਾਡ (ਡਾ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਡਾਲਾ), ਨਿਮਫੋਮੀਨੀਯਾਕ...? (ਸੰਪਿਆ ਤਿਵਾੜੀ, ਅਨੁ. ਗੁਰਦਿਆਦ ਦਲਾਲ), ਬਰਫ਼ ’ਚੋਂ ਉਡਦੀਆਂ ਤਿਤਲੀਆਂ (ਪਰਮਜੀਤ ਚੀਂਗਰਾ), ਬਬਲੂ ਦੀ ਭਾਇਰੀ (ਦਿੰਦਰਜੀਤ ਪਾਲ ਕੌਰ), ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਪੜ੍ਹਾਂਗੀ! (ਤਰਸੇਮ ਭੰਗੂ), ਚਾਰਾ (ਸ਼ਯਾਂਤ ਸੁਪ੍ਰਿਯ, ਅਨੁ. ਸੋਨਾ ਸ਼ਰਮਾ), ਕੌਣ ਲਿਖੇ ਸੰਯੋਗ (ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ), ਤਬਾਸਤੂ (ਸਨੀ ਵਰਮਾ) ਆਦਿ ਨੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਅਨੁ. ਕਹਾਣੀਆਂ ਜਾਨਦਾਰ ਹਨ। ਨਵੇਂ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਹੈ। ਸਥਾਪਤ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਸਿਰਝ ਹੈ। ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਦੀਪਤੀ (ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅੰਗੂਨਾ ਹੈ), ਖਲੀਲ ਜਿਬਰਾਨ (ਅੱਠ ਮਿੰਨੀ ਨਿਥੇਧ), ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗਾਂਧੀ (ਮਨਭੀ ਉਮਰ ਲਈ ਹਕੀਕੀ ਹਾਸਲ), ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ (ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ) ਦੇ ਲੇਖ ਮਿਆਰੀ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਰੀਤ ਦੀਪ ਇੰਦਰ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਛਪੀਆਂ ਹਨ। ਸਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਮਾਲਸਰ, ਸੁਖਿੰਦਰ, ਭਗਵਾਨ ਵਿੱਲੋਂ, ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦ ਅਸਲਮ, ਸੰਧੂ ਗਗਨ, ਮਲਕੀਤ ਰਾਸੀ, ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਜਨੌਲ, ਦੇਵਿੰਦਰ ਬਿਰਾੜ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉੱਪਲ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਇਰ, ਦੀਪ, ਆਦੇਸ਼ ਅੰਗੁਸ਼, ਜਸਵ

ਗ਼ਜ਼ਲ ਮੇਰੀ ‘ਚੋਂ ਜਦ ਤੱਕ ਸਕਤਿਆਂ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਨਈਂ ਜਾਂਦਾ। ਮੇਰਾ ਹਰ ਸ਼ਿਅਰ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਵਾਚਣੇ ਦਾ ਨਰਕ ਨਈਂ ਜਾਂਦਾ।

ਬਣਾਉਣੀ ਫੁੱਲ ਦੇ ਵਰਗੀ ਹੈ ਰਹਿੰਦੀ ਸ਼ਿਅਰ ਦੀ ਹਾਲਤ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਿਆਲ ਦਾ ਕੱਢਿਆ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਰਕ ਨਈਂ ਜਾਂਦਾ।

ਗ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਉਹ ਹਾਸਿਲ ਸ਼ਿਅਰ ਹਰਗਿਜ਼ ਹੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਿਸਰਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਪਾਇਆ ਤਰਕ ਨਈਂ ਜਾਂਦਾ।

ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਪਿੱਚ ਢਿੱਲੀ ਪੈਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਵਜ੍ਹਾ ਬਣਦੀ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੱਥ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ‘ਚੋਂ ਐਵੇਂ ਸਰਕ ਨਈਂ ਜਾਂਦਾ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਲ੍ਹੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇਖੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚੋਂ ਗ਼ਮੀਂ ਦਾ ਨਰਕ ਨਈਂ ਜਾਂਦਾ।

ਦੁਬਾਰਾ ਗਰਮ ਕੀਤੀ ਚਾਹ ਤੇ ਟੁੱਟ ਕੇ ਮੁੜ ਜੁੜੇ ਗਿਸ਼ਤੋਂ, ਨਹੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਫ਼ਰਕ ਨਈਂ ਜਾਂਦਾ।

ਹਰਿਕ ਦੇ ਬੇੜੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਵੱਟੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਖ਼ੁਦ ਰਕੀਬਾਂ ਦਾ ਹੀ ਬੇੜਾ ਗ਼ਰਕ ਨਈਂ ਜਾਂਦਾ।

ਸਫ਼ਾ 3 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਚਿੰਤਨ ਸ਼ੈਲੀ...

ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਈਨ ਮੋਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਗਏ। ਨਾਵਲ ਅੱਸ਼ ਵੇਖੋ, ਸ਼ਕਦ ਰੁੱਤ ‘ਚ ਕੋਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭੜੱਲੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦਾਣੇ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੇ। ਹੁਣ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਾ ਹੁੰਦੇ। ਨਗੀਨਾ ਮੱਲ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਸੀ। ਉਹ ਮਲਹੋ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਕਣਕ ਦਿੰਦਾ। ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਕੌਮੀ ਟੱਬਰ-ਟੀਰ ਨਾਲ਼ ਲੱਗ ਕੇ ਹਿੱਸੇ ‘ਤੇ ਕਣਕ ਵੰਡਦੇ। ਅੰਨ-ਦਸ ਮਣ ਜੋ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਡੂਢੀ ਜਾਂ ਸਵਾਈ ‘ਚ ਨਗੀਨਾ ਲੈ ਜਾਂਦਾ। ਮਲਹੋ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਡੂਢੀ ਸਵਾਈ ਦਾ ਪੰਦਾ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੱਕ ਵੀ ਫੈਲ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਕਾਲਾ ਦੱਲ ਲੰਘ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਸ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਕੇ ਜਦੋਂ ਕਿਰਪਾਲਾ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਉਸ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਢਿੱਕੀਆਂ ਪੈਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ਼ ਰਚਣ-

ਸਫ਼ਾ 1 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਰਸਤਾ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ...

ਅਜੀਬ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਚੀਨ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦਾ ਸਟਾਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜਾ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।” ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕੁਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਸੰਨ 2000 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2019 ਦਰਮਿਆਨ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਫਰਮਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਗੁਣਾ ਵਧੀ ਹੈ। ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਉ ਜਿਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਨਿੱਜੀ ਮਾਲਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਰਮਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤੀਜੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਰਮਿਆਨ ਮਲਕੀਅਤ ਦੀਆਂ ਵਿਆਪਕ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀਆਂ ਹਨ। “ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਿੱਜੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਿਹਨਾਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਟੈਕਨੀਕਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਔਕਾਤ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਸ਼ਕਤੀ-ਚੀਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ-ਤੰਤਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੱਖ ਹਨ। ਚੀਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਰਜਵਾੜਾ-ਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਸਮਾਜਿਕ ਭਲਾਈ ਜਾਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਸ਼ਾਸਨਤੰਤਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੱਖ ਰਾਜਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਰਾਜ ਤੱਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਰੇਸ਼ਠ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਖਲਕਤ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜੰਗਾਂ ਜਿੱਤਦਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਯੋਂਗ ਯੋਂਗੀਅਨ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ- Communist Party as Organisational Emperor -ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੌਰਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਿਉ ਜਿਨ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਚਾਈਨਾ ਪਲੇਅ ਬੁਕ ਵਿਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮਾਜਿਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਹਨ। ਕਿਵੇਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਜਨਤਕ ਸਹਿਯੋਗ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਹੈ, 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਜਨਮੇ ਜਵਾਨ ਲੋਕ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨੰਬਰ ਦੋ-ਚੀਨ ਵਿਚਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਕ ਵਿਵਸਥਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਹੈ। ਸਥਾਨਕ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦ ਹਨ। ਲੋਕਲ ਪਾਰਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਥਾਨਕ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੋਈ ਪ੍ਰਗਤੀ ਤੋਂ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਖੁਸ਼ ਹਨ। ਚੀਨ ਦੀ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀ ਕੰਨਫ਼ੁਸ਼ੀਅਨ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸਟੇਟ-ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਯੋਗਤਾ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਸਟੇਟ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਉਪਰ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਸਾਬਤ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚੀਨ ਵਿਚ ‘ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਸਿਆਸਤਦਾਨ’ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਦੁਨੀਆ ਵਿਚਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬਹੁ-ਪਾਰਟੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਰਾਜਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਹ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਮਹੂਰੀ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਰਾਜਸੀ ਵਿਵਸਥਾ ਤੋਂ ਵੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਨੰਬਰ ਤਿੰਨ-ਚੀਨ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਚਿੰਤਕ, ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ ‘ਸਿਸਟਮਜ਼ ਥਿੰਕਰ’ ਹਨ, ਯਾਨੀ ਉਹ ਆਰਥਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਪੇਚੀਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਇੱਕ ਭਾਗ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਮਾਜਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਲਈ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ, ਖਾਸ ਕਰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰ ਚੁੱਕਣਾ। ਜਦ ਕਦੇ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਇਸ ਮਕਸਦ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਜਾਂਦੀ ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਧਾਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਰਸਤੇ ‘ਤੇ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਵਚਿੱਤਰ ਦੇਸ਼ ਹੈ-1947 ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੇ ਨਿਵੇਕਲਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ। ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਲਈ ਇਸ ਨੇ ਲੋਕਤਾਂਤਰਕ ਰਾਹ ਵਿਚਅਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਵਿਵਾਦਮਨ ਚਿੰਤਤ ਸਨ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਲੱਖਣ, ਅਣਗਿਣਤ ਧਰਮਾਂ, ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਨਸਲਾਂ, ਕਬੀਲਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਰੱਖ ਸਕੇਗਾ? ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਜਦ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਕਤ ਬਹੁਤ ਗਰੀਬ ਦੇਸ਼ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਸੀ। ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸ਼ਾਸਕ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਦੌਲਤ ਲੁੱਟ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਲੈ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ਾਂ

ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਦੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ਼-ਨਾਲ਼ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਕਿਹਤੀਆਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ, ਕਾਮਿਆਂ

ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ, ਖ਼ੁੜ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤੇ ਫ਼ਿਕਰ ਹੈ।ਬੜੀ ਹੀ ਸਾਦਗੀ ਤੇ ਸਰਲਤਾ ਨਾਲ਼ ਉਹ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਵੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ਼ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਵਿਚ ਢਾਲ

ਲੈਂਦਾ ਹੈ।ਉਸ ਦੇ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਔੜ ਤੇ ਬਰਸਾਤ’ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਹਿਤਕ ਘੇਰਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਮੁੱਕ ਗ਼ਜ਼ਲਗੋ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ‘ਚ ਵੱਡਾ ਸ਼ਾਇਰ ਸਾਬਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਜਿਹਾ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਪੜ੍ਹ-ਸੁਣ ਕੇ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

— *ਜਗਦੀਸ਼ ਗਣਾ*

ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਦੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ

(2)

ਸ਼ਿਅਰ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸ਼ੋਰ ਨਾ ਸਮਝੀ। ਰਮਜ਼ਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਾ ਸਮਝੀ।

ਚੋਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾੜੇ ਪੱਥਰ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਾ ਸਮਝੀ।

ਆਰ ਸਿਤਮ ਦੀ ਲਾਈ ਰੱਖਦੇ, ਦਿਲ ਹੈ ਮੇਰਾ, ਢੋਰ ਨਾ ਸਮਝੀ।

ਹੱਥ ਵਸ ਤੇਰੇ ਉਭਣਾ ਦੇ ਬਸ, ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਡੋਰ ਨਾ ਸਮਝੀ।

ਖੋਹ ਖਿੱਚ ਲੈਨਾ, ਸ਼ਿਆਲ ਫਿਜ਼ਾ ‘ਚੋਂ, ਸ਼ਾਇਰ ਹਾਂ ਮੈਂ ਚੋਰ ਨਾ ਸਮਝੀ।

ਪੈਸੇ ਅੱਗੇ ਪਾਉਣ ਜੋ ਪੈਲਾਂ, ਚਮਚੋਂ ਨੇ ਸਭ ਮੋਰ ਨਾ ਸਮਝੀ।

ਹੋਰ ਨਸ਼ੇ ਕੀ ? ਜ਼ਹਿਰ ਨੇ ਮਿੱਠਾ, ਮੌਤ ਦੇ ਤੇਰੀ ਲੋਰ ਨਾ ਸਮਝੀ।

ਲੁੱਟ ਦੇ ਮਾਲ ‘ਤੇ ਸ਼ਾਨ-ਸ਼ੌਕਤ, ਹਨੇਰਾ ਹੈ ਲਿਸ਼ਕੋਰ ਨਾ ਸਮਝੀ।

(3)

ਡੋਲਦਾ ਜੀਵਨ ‘ਚ ਜਦ ਅਪਣਾ ਮੈਂ ਜੋਗ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਠੱਕਰਾਂ ਵਿਚ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਦਾ ਰਾਹ-ਦਸੇਰਾ ਵੇਖਿਆ ਸੀ।

ਰੌਸ਼ਨੀ ਵੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਖਾਂਦੀ ਰਹੀ ਔਖਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ, ਇਸ ਕਦਰ ਜੀਵਨ ‘ਚ ਅਪਣੇ ਮੈਂ ਹਨੇਰਾ ਵੇਖਿਆ ਸੀ।

ਕਾਲੇ ਜਾਦੂ ਵਾਂਗ ਦਿਲ ‘ਤੇ ਝੱਟ ਅਸਰ ਉਸ ਨੇ ਸੀ ਕੀਤਾ, ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਲੁੱਟਦਾ ਇਕ ਲੁਟੇਰਾ ਵੇਖਿਆ ਸੀ।

ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਾਏ ਸਨ ਖ਼ਸਾਰੇ ਰੱਜ ਕੇ ਮੈਂ, ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਦਿਲ ਨੇ ਮੇਰੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਡੇਰਾ ਵੇਖਿਆ ਸੀ।

ਬੁੱਖ ਦੀ ਸੀ ਅੱਗ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵਿਲੁਕਦਾ ਪਰਵਾਰ ਜਿਸ ਦਾ, ਮੀਨ ਵਾਂਗੂੰ ਤੜਫ਼ਦਾ ਮੈਂ ਇਕ ਮਛੋਰਾ ਵੇਖਿਆ ਸੀ।

ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਹੀ ਝੂਠੀ ਤਸੱਲੀ ਦੇ ਕੇ ਮੈਂ ਸਮਝਾ ਲਿਆ ਫਿਰ, ਸੱਚ ਸੁਣ ਕੇ ਜਦ ਬਦਲਦਾ ਰੰਗ ਤੇਰਾ ਵੇਖਿਆ ਸੀ।

ਪੀੜ ਹੈ ਤੇਰੀ ਜੜਾ ਦੀ, ਹੈ ਬੜਾ ਆਰਾਮ ਇਸ ਵਿੱਚ, ਉੱਝ ਮੈਂ ਬੇਹਾਲ ਕਰਦਾ ਗ਼ਮ ਬਥੇਰਾ ਵੇਖਿਆ ਸੀ।

(4)

ਜਿਸ ਦੇ ਗ਼ਮ ਵਿਚ ਖੱਡ ਵਹਾਈ ਨੀਰਾਂ ਦੀ। ਉਸ ਦੀ ਫ਼ਿਤਰਤ ਨਿਕਲੀ ਖਿੱਦੇ ਲੀਰਾਂ ਦੀ।

(5)

ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਹੁਣ ਰੋਣੇ-ਧੋਣੇ ਛੱਡ ਪਰ੍ਹੇ, ਹਿਮਤ ਅੱਗੇ ਹਸਤੀ ਕੀ ਤਕਦੀਰਾਂ ਦੀ।

ਖ਼ਾਕ ‘ਚ ਰੋਲਣ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਘੜਦੀ ਏ, ਅਣਖ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੀ ਨੂੰ ਮੋਤ ਅਮੀਰਾਂ ਦੀ।

ਉਸ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਸ਼ਿਕਵੇ ਬਣ ਕੇ ਨਿਕਲੇ ਜੋ, ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਸੀ ਮੰਜ਼ਲ ਉਹਨਾਂ ਤੀਰਾਂ ਦੀ।

ਅੱਜ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜ਼ਿਹਨ ‘ਚ ਘਰ ਆਪਣਾ, ਕੱਲ੍ਹ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਜਿਹੜੀ ਸੀ ਜੰਜੀਰਾਂ ਦੀ।

ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਹੋਣੀ ਏਂ, ਓਨੀ ਲੱਗੀ ਰਹਿਣੀ ਮੰਜ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਦੀ।

ਕਿਹੜਾ ਮੂੰਹ ਲੈ ਕੇ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਜਾਵੇਂਗਾ, ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਤੇਰੀ ਪੰਡ ਜਦੋਂ ਤਕਸੀਰਾਂ ਦੀ।

ਲੋੜ ਪਈ ਅੱਜ ਓਹੀ ਪਿੱਠ ਵਿਖਾ ਨਿਕਲੇ, ਸ਼ਾਨ ਵਧਾਉਂਦੇ ਸੀ ਜੋ ਕੱਲ੍ਹ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ।

ਪਾੜ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਅੱਜ ਸਿਆਸਤ ਨੇ, ਦੁਨੀਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਮੁਹਤਾਜ ਲਕੀਰਾਂ ਦੀ।

ਡਰਾਸ਼ਈ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਯਾਤਰਾ

ਬੇਟੀ ਬਾਹਰੋਂ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾ ਆ। ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਮੈਂ, ਪਤਨੀ ਹਰਜੀਤ, ਬੇਟੀ ਰਸ਼ਮੀਤ ਤੇ ਭਤੀਜੇ ਦੀਪਕੰਵਲ ਨੇ ਬੜੇਗਾਂ ਤੇ ਡਰਾਸ਼ਈ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਸ਼ਿਮਲੇ ਰੋਡ ਵੱਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੜਕ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਨਵਾਂ ਹੀ ਪਾਰਕ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਅੱਖਰਾਂ ‘ਚ ‘ਆਈ ਲਵ ਹਿਮਾਚਲ’ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੋਹਣੇ-ਸੋਹਣੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੂਟੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹਰਿਆਵਲ ਬਾਗਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋਹਣੇ-ਸੋਹਣੇ ਫੁੱਲਾਂ ‘ਚ ਸੋਹਣੀਆਂ-ਸੋਹਣੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੋਬਾਈਲ ਦੇ ਕੈਮਰੇ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਕੀਤਾ।

ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰਾ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਦੋਸਤ ਗਗਨਦੀਪ ਗੋਰਾਇਆ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਉੱਥੇ ਮੇਨ ਸੜਕ ‘ਤੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇੱਕ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਫ਼ਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਗਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਿਅਰ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਉੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਲੈਣਾ, ਪਰ ਉਹ ਕਾਫ਼ੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੁਣ ਜ਼ਿਉਦੇ ਵੀ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਦੂਰੀ ਉੱਤੇ ਹੀ ਚਾਰਾ ਜੀ ਦਾ ਵਾਬਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਪਰੰਨੋ ਬਹੁਤ ਸਵਾਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਪਰੰਨੋ ਛਕ ਲੈਣਾ। ਜਾਂਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਸੌਖਿਆਂ ਹੀ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਦਾ ਉਹ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਗੱਲਾਬਾਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਹਿਮਾਚਲ ਦੀ ਸਪੈਸ਼ਲ ਚਾਹ ਪਿਲਾਈ। ਭਾਵ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਤੰਦਰੁਸਤ ਤੇ ਸਹੀ-ਸਲਾਮਤ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਧੇ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਸਾਹਮਣੇ ਚਾਰਾ ਜੀ ਦੇ ਢਾਬੇ ਦਾ ਬੋਰਡ ਲੱਗਿਆ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਗੱਡੀ ਰੋਕ ਲਈ। ਢਾਬੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠਿਆਂ ਤੋਂ ਆਰਡਰ ਲੈਣ ਆਏ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਚਾਰਾ ਜੀ ਕਿੱਥੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਤਾਂਹ ਨੂੰ ਉਗਲ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਉਹ ਤਾਂ ਉੱਪਰ ਹਨ। ਮੈਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖ਼ੁਲਾਓ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ, ਮਿਲਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਜੀ ਉੱਪਰ ਚਲੇ ਗਏ, ਭਾਵ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਮਤਲਬ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਜ਼ਿਉਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤੀ ਤੇ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਇਹ ਸ਼ੰਕਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਫੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਰਾਂ ਤੱਕ ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਅ ਜਾਵੇ, ਘੁੰਮ-ਫਿਰ ਕੇ ਦੁਨੀਆਦਾਰੀ ਦੇਖ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਖੈਰ ਉੱਥੇ ਨਾਸ਼ਤਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਇੱਕ ਹੋਮਸਟੇਅ ਵਿਖੇ ਕਮਰਾ ਲੈ ਲਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ 31 ਦਸੰਬਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਟ੍ਰਿਸਟਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀੜ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ ਤੇ ਕਮਰਾ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਦਿੱਕਤ ਆਉਣੀ ਸੀ।

ਫਰੈਸ਼ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਹੋਮਸਟੇਅ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪਹਾੜੀ ਥੱਲੇ ਉੱਤਰ ਕੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਹਾੜੀ ਦੇ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਡਰਾਸ਼ਈ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਏ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੋਲਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ‘ਚ ਪੈਂਦਾ ਡਰਾਸ਼ਈ ਪੁਰਾਣੇ ਛਾਉਣੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸੋਲਨ ਤੋਂ 11 ਤੇ ਕਾਲਕਾ ਤੋਂ 27 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰੀ ‘ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 1847 ‘ਚ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਭੂਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਡੱਬਲੀ, ਖੁਧਾਤਿਆਲਾ, ਚੁਨਾਗ, ਜਾਵਾਗ ਅਤੇ ਡਰਾਸ਼ਈ ਨਾਮਕ ਪੰਜ ਪਿੰਡ ਮੁਫ਼ਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਨਵੀਂ ਛਾਉਣੀ ਦਾ ਨਾਂਅ ਆਖਰੀ ਨਾਂਅ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਾਂਅ ‘ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਰਾਸ਼ਈ ਨਾਂਅ ‘ਦਾਗ-ਏ-ਸ਼ਾਹੀ’ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ‘ਤੇ ਦਾਗ-ਏ-ਸ਼ਾਹੀ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਡਰਾਸ਼ਈ ਪਿੰਡ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਡਰਾਸ਼ਈ ਸ਼ਹਿਰ ‘ਚ ‘ਡਰਾਸ਼ਈ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ’, ‘ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ’ ਤੇ ‘ਕੈਥੋਲਿਕ ਚਰਚ’ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਵੇਖਣਯੋਗ ਥਾਵਾਂ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਛਾਉਣੀ ‘ਚ ਦੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ‘ਡਰਾਸ਼ਈ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ’ ਦੇਖਿਆ। ਉਸ ਸਕੂਲ ਅੰਦਰ ਬਣੇ

ਅਮਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ

ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਲੰਚ ਬ੍ਰੇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ 4 ਵਜੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੁਬਾਰਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇਗੀ।

ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ 1849 ਈਸਵੀ ‘ਚ 72875 ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੈਦੀਆਂ ਲਈ 8 ਵਾਏ 12 ਦੇ 20 ਫੁੱਟ ਉੱਚੇ 54 ਕਮਰੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ 11 ਕਮਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕਮਰਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਕੀ 43 ਕੇਦਖਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 27 ਸਧਾਰਨ ਕੈਦੀਆਂ ਲਈ, ਜਦਕਿ 16 ਕਮਰੇ ਇੱਕ ਇਕੱਲੇ ਕੈਦੀ ਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਪਰਿਸ਼ਦ ਵਿੱਚ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਵਰਗੀ ਸਥਿਤੀ ‘ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਦੀ ‘ਗਲੈਨਫੀਲਡ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ’ ਤੋਂ ਸਿਰਕਾ ਟਾਈਪ ਅੱਗ ਰੋਕੂ ਯੰਤਰ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ 1865 ‘ਚ ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਹਕੂਮਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੁਰਮਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੀ ਸੀ। ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਚੋਟੀ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉੱਪਰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਇਹ ਜੇਲ੍ਹ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਵਾ ਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਲਈ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਖਿੜਕੀ ਹੈ,

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਵਾ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨਦੋਜ਼ ਪਾਈਪਾਂ ਵੀ ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਟੀ-ਟਾਈਪ ਦੀ ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਉੱਚੀ ਛੱਤ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਫਰਸ਼ ਲੱਕੜ ਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿ ਕੈਦੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁੱਖਿਆਂ ਹੀ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਸਕੇ। ਪੱਥਰ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਪੀਹਣ ਦਾ ਯੰਤਰ ਵੀ ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ ‘ਚ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜੀਹਦੇ ਵਿੱਚ ਡਰਾਸ਼ਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਯੰਤਰ ਨੂੰ ‘ਕਲੇਅ ਮੋਰਟਰ ਗਰਾਇਡਰ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗੇਟ ਦੇ ਉੱਤੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਘੰਟੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ‘ਬੈੱਲ ਆਫ਼ ਔਗਸ਼ੀਕਿਊਸ਼ਨ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲੱਗਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮੁਕੱਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਬਾਹਰੋਂ ਇਹ ਘੰਟੀ ਵੱਜਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ

(5)

ਮੇਰਾ ਖ਼ੁਦਾ ਖ਼ੁਦਾ ਹੈ ਪਰ, ਤੇਰਾ ਖ਼ੁਦਾ, ਖ਼ੁਦਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਫ਼ਲਸਫ਼ਾ ਹੈ ਕਾਫ਼ਿਰਾਂ ਦਾ, ਰੱਬ ਦੀ ਇਹ ਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ।

ਤੇਰੇ ਨਗਰ ‘ਚ ਦੀਨ ਧਰਮ ਕਾਗ਼ਜ਼ੀ ਹੈ ਸਭ ਦਾ ਹੀ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਛਾ ਦੀਆਂ, ਦਿਲਾਂ ‘ਚ ਪਰ ਵਛਾ ਨਹੀਂ।

ਗਿਲੇ-ਗੁਮਾਨ ਮੌਸਮਾਂ ‘ਚ ਜ਼ਹਿਰ ਬਣ ਕੇ ਘੁਲ ਗਏ, ਜਿਦ੍ਹੇ ‘ਚ ਪਿਆਰ ਸਾਹ ਲਵੇ ਦਿਲਾਂ ‘ਚ ਹੁਣ ਹਵਾ ਨਹੀਂ।

ਦਿਲੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਰੂਹ ਦੀ ਹਾਂ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਤਨ-ਬਦਨ ਲਈ ਰੁਲ੍ਹਾਂ ਉਹ ਵਲਵਲਾ ਨਹੀਂ।

ਜ਼ਹੀਨ ਤਾਂ ਹਰਿਕ ਹੀ ਸ਼ਖ਼ਸ ਹੈ ਤੇਰੇ ਨਗਰ ਦਾ ਪਰ, ਜ਼ਮੀਰ ਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ੈਅ ਕਿਸੇ ‘ਚ ਹੈ ਕਿ ਨਈਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ।

ਜੇ ਇਸ਼ਕ ਹੈ ਨਾ ਤਿਲਮਿਲਾ, ਖਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਸ ਹੰਦਾਅ, ਵਛਾ ਨੂੰ ਲਾ ਕੇ ਚਿਤ ਨਿਭਾਅ ਇਹ ਫ਼ਰਸ਼ ਹੈ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ।

ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਗਿਸ਼ਤਿਆਂ ‘ਚ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਹੁਣ ਖ਼ੜਾ ਵੀ ਹੋਣ ਵਿਚ ਮਜ਼ਾ ਨਹੀਂ।

ਬੁਰਾ ਸਹੀ ਖਰਾ ਸਹੀ, ਮੇਰਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ ਬਸ ਇਹੀ, ਬੁਰੇ ਲਈ ਖਰਾ ਨਹੀਂ, ਖਰੇ ਲਈ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ।

6 ਨਾ ਸਾਡੀ ਜਾਨ ਹੀ ਮੁੱਕੀ, ਨਾ ਤੇਰੇ ਤੌੜਲੇ ਮੁੱਕੇ। ਨਾ ਬੇਚੈਨੀ ਗਈ ਸਾਡੀ, ਨਾ ਡੀਰਾਂ ਦੇ ਮਜੇ ਮੁੱਕੇ।

ਤੇਰੇ ਟੁਰ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਦਿਨ, ਮਹੀਨੇ, ਸਾਲ ਮੁੱਕੇ ਪਰ, ਨਹੀਂ ਇਸ ਦਿਲ ‘ਚੋਂ ਯਾਦਾਂ ਤੇਰੀਆਂ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਮੁੱਕੇ।

ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਫੋਲ ਕੇ ਤੇਨੂੰ ਇਦ੍ਹੇ ‘ਚੋਂ ਕੀ ਮਿਲੇਗਾ ਦੱਸ ? ਦੱਬੇ ਅਰਮਾਨ ਹੀ ਤਾਂ ਨੇ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਮਰੇ ਮੁੱਕੇ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ‘ਚੋਂ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਜਲਨ ਮੁੱਕੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁੱਖ ਦੇ ਰਾਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਕਦੀ ਨਾ ਰੋੜਕੇ ਮੁੱਕੇ।

ਅਦਬ ਦਾ ਵੀ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਸਿਆਸੀਕਰਨ ਭਰਦਾ ਹਾਂ, ਅਗਰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਨਾ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ‘ਚੋਂ ਪੜੇ ਮੁੱਕੇ।

ਆਵਾਜ਼ ਅੰਦਰ ਪਹੁੰਚਦੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਨੱਬੂ ਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਟਰਾਂਇਲ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਪਿੱਟਰਹਾਵ, ਸ਼ਿਮਲਾ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਉਹ ਛੋਂ ਨੰਬਰ ਬੈਰਕ ਅੱਜ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ,

ਹਰਜ਼ਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ

ਅਨੁਵਾਦ : ਅਜੈ ਤਨਵੀਰ

ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਸਿਰਫ ਇਕ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਚਲੰਤ ਚਿਹਰਾ ਹੈ। ਉਹ ਚਿਹਰਾ ਹੈ ਅੱਜ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ। ਅਗਰ ਇੱਥੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚੋਂ ਮੇਰਾ ਚਿਹਰਾ ਵੀ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਮੇਰਾ ਚਿਹਰਾ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ। ਤੁਸੀਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਨਾ ਹੋਣਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਕੋਲ ਹਾਂ, ਪੁੱਤਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲਿਖਿਆ ਪੜ੍ਹੋਗੇ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਮੈਂ ਹੀ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਉਝ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਹਾਂਗਾ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਲੰਮਾ ਹੈ, ਰੰਗ ਦਾ ਗੋਰਾ ਹੈ। ਜਦ ਕਿ ਮੈਂ ਛੋਟਾ ਹਾਂ, ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਗੋਰਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਲੰਮੇ ਅਤੇ ਗੰਗੀ ਚਮੜੀ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਮਿਲਾਪ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ ਅੰਡਿਨੋਤਰੀ ਹੈਲਨ ਟੈਰੀ ਨੇ ਜਾਰਜ ਬਰਨਾਰਡ ਸ਼ਾਅ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ। ਬੱਚਾ ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਗਰ ਆਪਾਂ ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਈਏ। ਇਸ ‘ਤੇ ਬਰਨਾਰਡ ਸ਼ਾਅ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਮੇਡਮ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਜੋ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਦਿੱਖ ਅਤੇ ਸਮਝ ਮਿਲ ਗਈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਨਹੀਂ ਅੰਜਾਮ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਮਜ਼ਾਕ ਲੱਗੜਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ ਸੋਚੋ। ਅਗਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਹੈਲਨ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਮਿਲ ਗਈ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਬਹੁਤ ਪਤਲਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਛਾਂਟਵਾਂ ਹੈ। ਇਕ ਉਸ ਦੀ ਹੋਰ ਖਾਸੀਅਤ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇੜੇ ਕੀਤੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਖ ਲਵੋ ਕਿ ਕੋਈ ਮੇਰੇ ਬੇਟੇ ਦੇ ਨੱਕ ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਇਕ ਮੋਟੀ ਨੱਕ ਹੈ। ਜੋ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈ ‘ਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੋਣਾ ‘ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਝਣਾ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਸ ਦੇ ਨੱਕ ਦੀਆਂ ਨਾਸਾਂ ਸਿਕੰਦਰ ਦੇ ਘੋੜੇ ਬੋਸ ਕਾਇਲਬ ਵਾਂਗ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। ਤੇ ਬੇਦ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੋ ਯੂਨਾਨ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਆਇਆ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨੱਕ ਦੀਆਂ ਨਾਸਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਹਉਮੈ ਜਾਂ ਭਰਮ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਠੰਢ ਵਿੱਚ ਕਈਆਂ ਦੇ ਨੱਕ ਵਗਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਨੱਕ ਠੰਢ ਵਿੱਚ ਬੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਨਾਸਾਂ ਵਗਦੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਜਵਾਨ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਅਕਸਰ ਠੰਢ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਠੰਢ ਨੂੰ ਕਸਰਤ, ਸੌਣ ਅਤੇ ਜਾਗਣ ਨਾਲ ਠੀਕ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਇਸ ਜ਼ੁਕਮ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਠੀਕ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਰਾਤ ਦੇ 1.30 ਵਜੇ ਤੀਕਰ ਜਾਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਪੈਕਸ ਜਾਂ ਟਾਈਮ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਦਾ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਰਸਾਲਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ‘ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸੋਸਾਹ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਫਿਰ ਸਵੇਰੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਸਕੂਲ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਾਂ ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਇਕ ਪੰਥ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਇਕ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਮੈਂ ਘਰ ਪੈਰ ਰੱਖਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਨੀਂਦ ਲੈ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਖਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਕੋਈ ਅਜਨਬੀ ਹੋਵਾਂ। ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਵਾਹਿਰ ਲਈ ਬੁਲਾਵਾਂਗਾ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਸਾਹ ਦਿਨ ਹੀ ਘਰਾੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਰਬਾਦ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਬਸ ਇਹ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਬੇਟੇ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਪਤਲੇ ਤੇ

ਸ਼ਬਦ-ਚਿੱਤਰ

ਤੁਰਦੇ-ਫਿਰਦੇ ਚਿਹਰੇ : ਨਰਿੰਦਰ ਬੇਦੀ

ਮਜ਼ਬੂਤ ਠੰਡੀ ਹੈ। ਜੋ ਮਜ਼ਬੂਤ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਛੋਟੀਆਂ ਹਨ, ਨੇੜਲੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਨਵੇਂ ਗਿਆਨ ਦੀ ਐਂਨਕ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਭਰਵੀਆਂ ਸੱਟੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੈਨੂੰ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਲਾਂਗਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਵਿੱਚ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਕਮੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਧੱਖਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਸ਼ੁੱਧ ਦਿਲ ਹੈ। ਸ਼ੁੱਧ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਹੈ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਧੱਖਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਮੇਰੇ ਬੇਟੇ ਦਾ ਮੱਥਾ ਛੋਟਾ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੰਗ ਮੱਥੇ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤੇ ਸੋਹਣੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਸਬੂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰੌਕਫੈਰਰ ਦੇ ਘਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਨਾਲੋਂ ਸਾਡੇ ਘਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਕਿਵੇਂ ਮਰ-ਮਰ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਅਨੰਦ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਕਹੀ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਇਕ ਗੁਣ ਹੈ। ਉਹ ਆਪ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ‘ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰੇ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰੇ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ‘ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਆਏ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਹਰ ਰੰਗ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਨਾਲ ਹੀ ਆਖ ਦੇਵੇਗਾ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਮਝ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਆਪਣੇ ਅਨਕੂਲ ਹੀ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹਾਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੈ। ਉਸ ਨਾਲ ਕਈ ਹਾਦਸੇ ਵੀ ਹੋਏ। ਕਈ ਹਾਦਸੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਵੀ ਹੋਏ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਪੱਚੀ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਏ ਕੀਮਤੀ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਮਹਿੰਗੀ ਤਾਰਨੀ ਪਈ। ਇਕ ਹਾਦਸੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਨਾਰਾਂ ਸੌ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਹਾਦਸੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਬਾਰਾਂ ਸੌ ਰੁਪਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਾਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਾਰ ਵੀ ਆਮ ਰਫ਼ਤਾਰ ਵਾਂਗ ਹੌਲੀ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਕਾਰ ਅੱਗੇ ਆ ਗਿਆ। ਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਮਾਰੀ। ਉਹ ਫੁੱਟਪਾਥ ‘ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਖ਼ੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚ ਗਈ। ਸਾਡੀ ਵੀ ਜਾਨ ਬਚ ਗਈ। ਅਸੀਂ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਪੱਟੀ ਕਰਾ ਕੇ ਘਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਵੇਖੋ ਜੇ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਨੇ ਮਰ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ ਅਗਰ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਕਾਰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਨਾ ਹੁੰਦੇ, ਨਾ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਮਿਲਦੀ। ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਸ਼ਾਇਦ ਖਲੀਲ ਜ਼ਿਬਰਾਨ ਨੇ ਸਹੀ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਤਨ ਅਤੇ ਮਨ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਅੱਜ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਈ ਵਾਰ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਦਿਲ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਅਜੇ ਬੱਚੇ ਹਨ, ਜੋ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਦਰਜਾ ਵੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਅਸਲੀਅਤ ਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਅਸਲੀਅਤ ਸਥਾਨਕ ਹੈ ਅਤੇ ਆਲਸੀ, ਸੰਜੀਵ ਮਨ ਕਈ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਸੋਚਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਸੀਮਤ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਫੈਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ ਚਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਖਲੀਲ ਜ਼ਿਬਰਾਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ਅਸੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਸਾਨੂੰ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੜਨਾ

ਚਾਹੀਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਟਕਰਾਅ ਹੈ। ਹਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਡੂੰਘੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਨਾਲ ਵੇਖਣਾ ਅਤੇ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅਗਰ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਨਾ ਮੈਂ ਸਮਝ ਸਕਿਆ। ਨਾ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅੱਜ ਦਾ ਬੱਚਾ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਬੁੰਦ ਦੀ ਉਹ ਕਣੀ (ਭਾਵ ਨੀਂਦ ਦੀ ਉਹ ਕਣੀ) ਨਾਲ ਹੀ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਡਿੱਗਿਆ ਜਾਂ ਜੰਮਿਆ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੰਮਣ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ। ਰਸਮੀ ਜਵਾਬ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਹ ਕਲਮ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਲੱਖ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਕੋਈ ਕੁਦਰਤੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਹਿਆਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਲੇ ਇਹ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਗੜਬੜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵਿਆਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਤੀਕਰ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਨੇ ਹੀ ਪਿੱਛੇ ਹਨ। ਜਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਓਨਾ ਪਾਇਆ ਨਹੀਂ, ਜਿੰਨਾ ਗੁਆਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਘਾਟੇ ‘ਚੋਂ ਜੋ ਵੀ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਕਾਲੀਦਾਸ, ਭੂਭੂਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ੋਕਸੰਪੀਅਰ ਹਨ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ, ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਸ਼ਨੀਕੋਣ ਤੋਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦਿਓ। ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਅੱਗੇ ਬਹੁਤ ਨਿੱਕੰਮਾ ਆਦਮੀ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਸਲਾਹ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਓ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਮੈਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਇਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਗਲਤ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਮੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਰੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਇੱਛਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਪੁਰਵੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਕਿਸੇ ਸਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਭਟਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਦੇ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਦੇ ਜਿਹਾਦ ਛੇੜਿਆ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਵੀ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸਾਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ

ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ, ਕਦਮ ਦਰ ਕਦਮ ਨਾਲ ਸਖਤ ਮੁਕਾਬਲਾ, ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਮੁੱਲਾਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼, ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਟਕਰਾਵਾਂ। ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਮਨ ਜਗੀਰੂ ਹੈ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਨਿਮਰਤਾ ਅਤੇ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਜੋ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਨਾ ਹੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਵੱਲ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਅੱਜ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਵਾਕ ਕਦੇ ਮੇਰੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਆਖੇ ਸਨ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬੜਾ ਕਮਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਸੀਨੇ ਵਾਂਗ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ‘ਸਕੂਲ’ ਅਤੇ ‘ਫਰਨਾ’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਾਢ ਨਹੀਂ ਕੱਢੀ ਗਈ ਸੀ। ਨੀਂਦ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਔਸ ਡੀ. ਚੰਬਿਸ ਜਾਂ ਫਿਰ ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਪੱਤੇ ਦਾ ਰਸ ਪੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਡੂੰਘਾਈ ਅਤੇ ਉਚਾਈ ਤੀਕਰ ਲੈਂਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਉਚਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਉੱਡਣ ਦਾ ਆਦੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਉਚਾਈ ਨੂੰ ਉਚਾਈ ਤੋਂ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜਿਸ ਹਰਿਆਵਲ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਅਤੇ ਚੇਤਨਾ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਇਲਾ ਕੰਥ ਮੱਛੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਤੱਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਨੁਭਵ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤਪੱਸਿਆ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਵਾਂਗ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਜ਼ੀਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਇਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਏਜ਼ ਨਹਿਰ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਡੀਲੇਪਿਅਸ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਦੱਬ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਬੇਸਮਝ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੀ ਸਥਿਤੀ ਉਸ ਡੇਡੀ ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ

ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ, ‘ਡੇਡੀ ਮਿਸਰ ਦੇ ਇਹ ਟਾਵਰ ਕਿਉਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ? ਜੋ ਹੱਥ ਆਉਂਦਾ, ਬਸ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ। ਪਹਿਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਹੱਥ ਜਾਣਦਾ ਪੁੱਤਰ ਜੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ, ਡੇਡੀ ਜਿਹਾਫ਼ ਦੀ ਗਰਦਨ ਐਨੀ ਲੰਬੀ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੇਟਾ ਕੁਝ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ ਕੱਦ ਲੰਬਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੁ ਦਾ ਛੋਟਾ। ਡੇਡੀ ਬੱਚਾ ਕੇਵਲ ਔਰਤ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੀ ਸੋਚਦੇ ਹੋ। ਅਗਰ ਮਰਦ ਕੋਲੋਂ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਔਰਤ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਡੇਡੀ ਲਗਦਾ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਕਾਫੀ ਉਲਝਣ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਲਗਦੇ ਹੋ। ਲਗਦਾ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣੇ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੇ। ਬੇਟਾ ਤੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ। ਅਗਰ ਤੁਸੀਂ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛੋਗੇ ਤਾਂ ਗਿਆਨ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਡੀ ਆਪਸੀ ਨੇਕ-ਝੋਕ ਕਾਫੀ ਹੁੰਦੀ। ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੀ ਸੋਚਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੇਰ ਤੀਕਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੌਂਦਾ। ਕੀ ਬਦਾਮ ਜਾਂ ਨੀਂਦ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਹੀ ਇਲਾਜ ਹਨ। ਕੀ ਸੋਕਸ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਤਾਈ ਸਾਲ ਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮੰਗਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹਨ। ਜਦ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਗੱਲ ਛੇੜਾਂ। ਉਹ ਸਦਾ ਇਨਕਾਰ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਉਹ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਜਿਲ ਲਈ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਦੋਂ ਤੀਕਰ ਕੁੜੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤਬਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਰ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ। ਸਾਡੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ‘ਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੇ ਆਪ ‘ਤੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਜਿਸ ਔਰਤ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਲਕਸ਼ਮੀ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਬੇਟੇ ਦੇ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਹਨ? ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਤੀਕਰ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ। ਆਓ ਉਸ ਦੀ ਰੂਹ ਤੀਕਰ ਉੱਤਰੀਏ ਅਤੇ ਵੇਖੀਏ ਕਿ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਸਵਾਰਥੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬਾਪੂ ਦੇ ਪੈਰ ਛੂਹ ਲਵੇਗਾ, ਪਰ ਸਵੇਰੇ ਉੱਠ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੇ ਬਾਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਾਲੇ ਪੰਨਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਬਾਕੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਅਮੀਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਰੱਦੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਰੱਦੀ ਉਪਰ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ? ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਧਰਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਦਾ ਕਾਇਮਤ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਉਹ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਕਾਇਲ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਘੜੇ ‘ਤੇ ਹੀ ਮੁੱਝ ਕੁੱਟਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅਲਾਦੀਨ ਦਾ ਰਿਹਾਜ਼ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਮੇਰਾ ਨਾਅ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਨਾ ਵਰਤੇ, ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਬਾਪ ਹਾਂ। ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ। ਪਰ ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਅਤੇ ਸ਼ਰਮੀਲਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਦਸ ਰੁਪਏ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਹੱਸਦੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਬੇਟਾ ਕਿਤੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰਾ ਨਾਅ ਵਰਤਦੇ ਹੋ। ਕਿਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਤੁਸੀਂ ਦਸ ਰੁਪਏ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗ ਸਕਦੇ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਫਿਰ ਬਰਬਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਹ ਨਾ ਸਮਝ ਆਇਆ, ਨਾ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਵਰਕੇ ਕਾਲੇ ਕਰਨੇ ਆਉਂਦੇ ਐ। ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ‘ਚ ਭਾਵਨਾਤਮਕਤਾ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦ ਖੜਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਫਿਲਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦੇ ਲੱਖ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਲੱਖ ਤੋਂ ਲਖਾਂ ਰੁਪਏ ਕਮਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸੁਆਰਥ ਤੇ ਪਦਾਰਥਵਾਦ, ਸਿਗਰਟਾਂ, ਸ਼ਰਾਬ, ਔਰਤ ਆਦਿ ਪਿਉ-ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਉਜਾੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਭੌਤਿਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੈ ਕੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ? ਜੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ ਚਲੇ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਲਭਾਂਗਾ ਅਤੇ ਜੋ ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਚਲੇ ਗਿਆ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਅਤਿਅੰਤ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੇ ਪਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਘਪ ਵਿੱਚ ਘੁਪਪੇਠ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਕਿਤੇ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ। ਡਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਉਜਵਲ ਭਵਿੱਖ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਨਾ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਪੁੱਤ ਦੀ ਪਿਉ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਸੰਪਰਕ +1 559-309-2031)

ਜੰਗ, ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਕਾਰ

ਜੰਗਬਾਜ਼ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੋਸਾਹ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਅਤੇ ਮੁਹਾਵਾ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰੂਸ-ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਨਾਲ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸੋਸਾਹ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਦੋ ਸਮੀਕਰਨ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓ ਬਣ-ਵਿਗਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ-ਹਮਾਸ (ਫ਼ਲਸਤੀਨ) ਟਕਰਾਓ ਨੇ ਨਵੇਂ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ। ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲਗਾਮ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਈਆਂ ਝੜਪਾਂ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜੰਗਬੰਦੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਤੇ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੇ ਅੱਜ ਤਕ ਭੋਬਲਭੂਸ਼ਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਜ਼ਰਾਈਲ-ਇਰਾਨ ਜੰਗ ਨੇ ਸੋਸਾਹ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਚਿਹਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਜੰਗਾਂ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀਆਂ ਟਾਹਰਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਟਰੰਪ ਇਰਾਨ ਉੱਤੇ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਵੇਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਕਾਹਲਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਨਿਰੋਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੈ। ਟੈਰਿਫ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਮਾਤਰ ਹੈ। ਇਕ ਖਾਸ ਕੋਣ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਟਰੰਪ ਦੀ ਕਥਿਤ ਜੰਗ-ਵਿਰੋਧੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਦਾਈਆ ਵੀ ਇਹੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੇ ਰੂਸ-ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗਬੰਦੀ ਨਾਲੋਂ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਕੀਮਤੀ ਖਣਿਜਾਂ ਬਾਰੇ ਸੌਦਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਵਧੇਰੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਈ। ਗਾਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦਾ ਅਸ਼ਲੀਲ ਬਿਆਨ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੀ

ਦੁਨੀਆ ਨੇ ਮੂੰਹ ‘ਚ ਉਗਲਾਂ ਪਾ ਕੇ ਸੁਣਿਆ। ਇਹ ਸੰਵੇਦਨਹੀਣਤਾ ਅਤੇ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਦਾ ਸਿਖਰ ਹੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫ਼ਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਗਾਜ਼ਾ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀਨ ਥਾਂ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਅੱਜ ਇਹੀ ਗਾਜ਼ਾ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਬਦਤਰੀਨ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਖਾਣਾ ਲੈਣ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਫ਼ਲਸਤੀਨੀਆਂ ਉੱਤੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਵਰ੍ਹਾਈਆਂ। ਇਹ ਭਾਣਾ ਉਸ ਵਕਤ ਵਰਤਿਆ ਜਦੋਂ ਇਰਾਨ

ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਇਕ ਦੂਜੇ ਉੱਤੇ ਬਾਰੂਦ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਫ਼ਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦਾ ਘਾਣ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤਾਸਦੀ ਹੈ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਹਮਾਸ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਫ਼ਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਵੱਲ ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ-ਟੋਕ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗਾਜ਼ਾ ਦਾ ਚੱਪਾ-ਚੱਪਾ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸਭ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਮੂਕ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਰਾਨ-ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਤਬਾਹੀ ਨੂੰ ਵੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਨੱਕਾ ਲੱਗਿਆ ਜਦੋਂ ਇਰਾਨ-ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਜੰਗ ਬਾਰੇ ਰੂਸ, ਚੀਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਐਨ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਫੌਜੀ ਕਦਮ-ਤਾਲ ਨੂੰ ਵਿਰਾਮ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਮਰਹਲੇ ਨੇ ਸੋਵੀਅਤ ਰੂਸ ਦੀ ਚਲਾਈ ਅਮਨ ਲਹਿਰ ਦਾ ਚੇਤਾ ਵੀ ਬੜੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਦੋਂ ਅਮਨ ਲਹਿਰ ਸੋਵੀਅਤ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦਾ ਖਾਸ ਮੁੱਦਾ ਬਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁੱਟ ਨਿਰਲੇਪ ਮੁਲਕਾਂ ਅੰਦਰ ਇਸ ਦਾ ਖਾਸ ਅਸਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਦੌਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਾਮਵਾਦ (communism)

ਪੂੰਜੀਵਾਦ (capitalism) ਨਾਲ ਦਸਤਪੰਜਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ

ਅਤੇ ਨਿੱਤ ਨਵੀਂ ਵੰਗਾਰ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ 1990ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਬਲਾਕ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆ ਅੰਦਰ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਖੁੱਲ ਗਈਆਂ। ਹੁਣ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਚੌਬਾਈ ਤਕ ਪੁੱਜਦਿਆਂ ਇਸ ਦਾ ਬੇਹੱਦ ਘਾਤਕ ਰੂਪ ਸਾਹਮਣੇ ਆਣ ਖਲੋਇਆ ਹੈ। ਅਬਾਹ ਤਕਨੀਕੀ ਤਰੱਕੀ ਇਹਦੇ ਲਈ ਸੌਣ ‘ਤੇ ਸੁਹਾਗਾ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਝ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਘਾਣ ਹੋਇਆ ਅਤੇ

ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਖਿਲਵਾੜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ‘ਤੇ ਹੁਣ ਤਕ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀਆਂ ਤੱਦੀਆਂ ਨੇ ਸਗੋਂ ਅੱਜੋਕੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਏ ਹਨ। ਉਹ ਵੀ ਵਕਤ ਸਨ ਜਦੋਂ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਤਿੱਖੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਸੋਸਾਹ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਸੋਸਾਹ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ ਨਿਜ਼ਾਮੀ ਦੀ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਦੁੱਧ ਦਾ ਦੁੱਧ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਨਿਤਾਰ ਸਰੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਅੰਦਰ ਪਿ